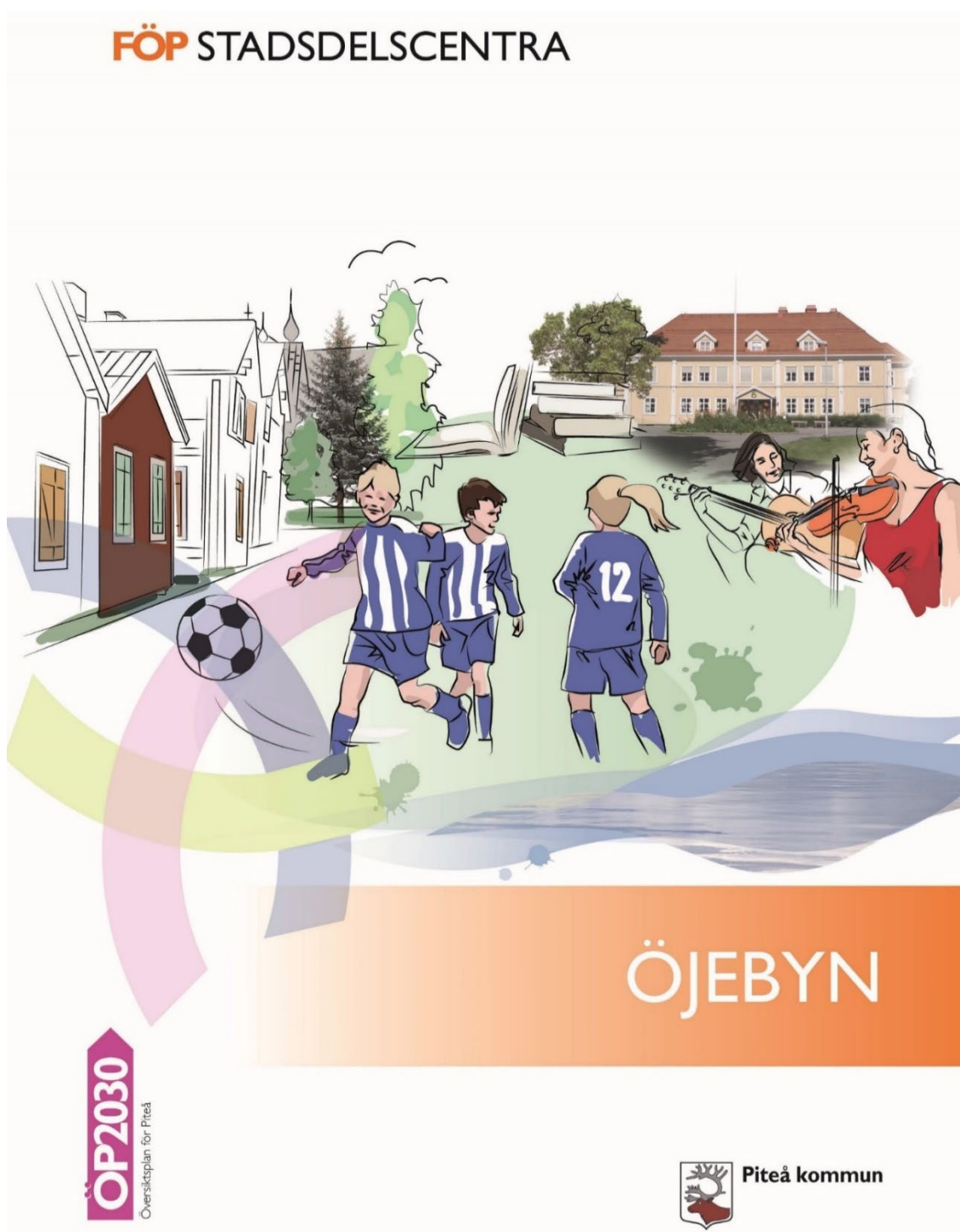

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR ÖJEBYN, PITEÅ KOMMUN, NORRBOTTENS LÄN

ANTAGANDEHANDLING

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

2024-03-25

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
1 INLEDNING	8
1.1 MILJÖBEDÖMNINGENS SYFTE OCH INNEHÅLL	8
1.2 KUNSKAPSKRAVET	8
2 BAKGRUND OCH SYFTE	9
2.1 BAKGRUND	9
2.2 SYFTE	9
3 MILJÖFÖRUTSÄTTNINGAR, MILJÖMÅL OCH ANNAN PLANERINGSHÄNSYN	9
3.1 ÖVERSIKTSPLAN	9
3.2 DETALJPLANER	10
3.3 ANGRÄNSANDE PLANERING	10
3.4 MILJÖMÅL	11
3.5 MILJÖKVALITETSNORMER	12
4 AVGRÄNSNING AV MILJÖBEDÖMNING	12
4.1 AVGRÄNSNING DETALJNIVÅ	13
4.2 TIDSMÄSSIG AVGRÄNSNING	13
4.3 TEMATISK AVGRÄNSNING	13
4.4 GEOGRAFISK AVGRÄNSNING	14
5 METOD FÖR GENOMFÖRANDE AV MILJÖBEDÖMNING	16
5.1 METOD FÖR KUNSKAPSSAMMANSTÄLLNING OCH BEDÖMNING	16
5.2 BEDÖMNINGSGRUNDER	16
5.3 OSÄKERHETER	17
6 STUDERADE OCH RIMLIGA ALTERNATIV	17
6.1 ALTERNATIV LOKALISERING	17
6.2 NOLLALTERNATIVET	17
6.3 PLANFÖRSLAGET	18
7 BESKRIVNING OCH BEDÖMNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	32
7.1 SKYDDADE OMRÅDEN	32
7.2 KULTURMILJÖ	37
7.3 LANDSKAPSBILD	48
7.4 REKREATION OCH FRILUFTSLIV	51

7.5	NATURMILJÖ	54
7.6	FÖRORENAD MARK	58
7.7	VATTENMILJÖ	61
7.8	HÄLSA OCH SÄKERHET	71
7.9	BULLER	74
7.10	RENNÄRING	84
8	KUMULATIVA EFFEKTER	85
9	KLIMATPÅVERKAN	85
9.1	KLIMATPÅVERKAN	85
10	MÅLUPPFYLLELSE AV MILJÖMÅL	85
10.1	GOD BEBYGGD MILJÖ	85
10.2	LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG	86
10.3	GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET	86
10.4	MYLLRANDE VÄTMARKER	86
10.5	LEVANDE SKOGAR	86
10.6	ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP	87
10.7	ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV	87
10.8	GIFTFRI MILJÖ	87
11	SAMLAD BEDÖMNING AV MILJÖPÅVERKAN	88
11.1	SAMMANFATTNING AV MILJÖKONSEKVENSER	88
11.2	MILJÖBALKENS ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER OCH HUSHÅLLNINGSPRINCIPERNA	89
11.3	MILJÖKVALITETSNORMER	90
11.4	MILJÖMÅL	91
12	SAMRÅD OCH GRANSKNING	91
12.1	SAMRÅD	91
12.2	GRANSKNING	93
13	UPPFÖLJNING	94
13.1	DAGVATTENHANTERING	94
13.2	KULTURMILJÖ	94
13.3	KOMMUNIKATIONER	95
14	REFERENSER	95
15	HISTORISKA KARTOR	96

SAMMANFATTNING

Inledning och bakgrund

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) dokumenterar den strategiska miljöbedömning som har genomförts i arbetet med den fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Öjebyn, Piteå kommun.

Syftet med den fördjupade översiktsplanen är att skapa ett planeringsunderlag som är aktuellt över en längre tid och som tar upp de väsentliga aspekterna och intressena för en fortsatt god och hållbar utveckling av Öjebyns markanvändning.

Avgränsningar

- Planeringshorisont år 2030.
- Geografisk avgränsning är tätorten med omnejd.
- Miljöaspekter som bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan är Skyddade områden, Kulturmiljö, Landskapsbild, Rekreation och friluftsliv, Naturmiljö, Förorenad mark, Vattenmiljö, Hälsa och säkerhet samt Buller.

Studerade alternativ

- Nollalternativet har definierats som en situation där ingen FÖP finns för Öjeby stadsdelscentra och att antagna detaljplaner samt befintlig Översiktsplan 2030 gäller.
- Planförslaget omfattar utveckling och förtätning av områden för Boende och byggande, Kulturmiljö, Skola, Vård och omsorg, Arbete och näringsliv, Samhällsfunktion, Natur och vatten, Grönstruktur, Kultur och fritid, Trafik och kommunikationer samt Teknisk infrastruktur.

Förutsättningar

Skyddade områden. Planområdet berör direkt och indirekt ett flertal skyddade områden:

- Riksintresse för naturvård och Natura 2000-område: Piteälven.
- Riksintresse för rennäringen: Flyttled Kikkejaure sameby.
- Riksintresse för kulturmiljövård: Öjebyn.
- Riksintresse för friluftsliv och riksintresse för rörligt friluftsliv: Norrbottens skärgård.
- Riksintressen för kommunikation: Väg E4, Pitebanan, korridor för Norrbotniabanan, Minimum Safety Altitude (MSA), Luleå flygplats.
- Riksintresse för totalförsvaret: Luftrum (MSA) och väderradar.

Kulturmiljö. I Öjebyn finns viktiga kulturmiljövärden i form av senmedeltida stenkyrka och kyrkby med bevarad kyrkstad. Det är även möjligt att det i området finns lämningar från det samiska kulturarvet.

Landskapsbild. Öjebyn har en småskalig bebyggelse omgiven av ett öppet, flackt odlingslandskap där den gamla kyrkan fungerar som ett landmärke. Landskapet visar på bruksvärden och upplevelsevärden, välskötta åkrar med inslag av bebyggelse vilket ger ett gemytligt landskap. Vegetationen utgörs främst av lövträd och buskar.

Rekreation och friluftsliv. Viktiga områden för friluftsliv och rekreation är Lomtjärn och Piteälven men även idrotts- och fritidsanläggningar.

Naturmiljö. Jordbruksmarker förekommer inom planområdet. Inom planområdet har flertalet fridlysta och rödlistade arter noterats. Det stora öppna odlingslandskapet norr om Öjebyn samt även igenväxande odlingsmarker t.ex. i utkanten av bebyggelsen på Holmen och Grans samt vid

Kullenområdet har betydelse för häckande fågel. Planområdets norra del omfattas av bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. Vid Svensbyfjärden nedan Gran finns en strandäng. Längs väg 374 finns två sträckor markerade som artrik vägkant.

Förorenad mark. Inom planområdet finns det ett antal verksamheter och industriområden som kan ha gett upphov till potentiella föroreningar och inom området har totalt ca 60 objekt med potentiella föroreningar identifierats.

Vattenmiljö. Svensbyfjärden har miljö kvalitetsnormerna god ekologisk status och god kemisk status vilket vattenförekomsten också uppnår. Finns även en grundvattenförekomst med god kemisk och kvantitativ status. Vattenskyddsområdet Svensbyfjärden omfattar förutom själva Svensbyfjärden även dess tillrinningsområde.

Buller. Idag är de dominerande bullerkällorna järnvägen som går igenom Öjebyn och väg E4 som går längs planområdets norra gräns. Även industriområden i och kring planområdet påverkar ljudmiljön.

Rennäring. Hela planområdet omfattas av vinterbetesland för Ståkke skogssameby. Planområdet ligger också i nära anslutning till ett riksintresseområde för rennäringen som utgörs av en led över Svensbyfjärden mot Pitholmsheden.

Samlad bedömning

Skyddade områden. Ett genomförande av planen bedöms jämfört med nollalternativet medföra en positiv konsekvens för riksintresse för friluftsliv och rörligt friluftsliv. Riksintresset för kulturmiljövärden bedöms tillvaratas i och med att de förslag till bostadsbebyggelse som i ett tidigare skede planerades i känsliga lägen inom kyrkstaden utgått efter samrådet. Närheten till riksintressekorridoren Norrbotniabanan är en viktig förutsättning att ta hänsyn till. För övriga berörda riksintressen bedöms inga negativa konsekvenser uppstå.

Kulturmiljö. I förhållande till nollalternativet bedöms planförslaget innebära liten positiv konsekvens. Planerad bebyggelse har placerats så att hänsyn tas till de höga kulturvärdena i området. Äldre detaljplaner som inte tagit hänsyn till kulturvärden upphävs och detaljplaner med skydd av kulturvärden ska tas fram för Öjebyn vilket skapar tydlighet och bidrar till att bevara värdena för framtiden, vilket innebär positiva konsekvenser.

Landskapsbild. Öjebyn har en småskalig bebyggelse omgiven av ett öppet, flackt odlingslandskap där den gamla kyrkan fungerar som ett landmärke. Vid ett genomförande av planen bedöms landskapsbilden påverkas, men jämfört med nollalternativet bedöms planen inte medföra någon negativ konsekvens.

Rekreation och friluftsliv. För aspekten rekreation och friluftsliv bedöms planförslaget att bevara exempelvis Lomtjärnskogen söder om Sundsgatan och skolskogar samt förslag om ökad tillgänglighet för oskyddade trafikanter medföra en positiv konsekvens för aspekten. Nollalternativet bedöms innebära negativa konsekvenser då värden för friluftslivet tas i anspråk.

Naturmiljö. Vid ianspråktagande av naturmark i planförslaget och nollalternativet finns risk för negativa effekter för fridlysta och rödlistade arter. Mindre yta jordbruksmark tas i anspråk men inte inom område som omfattas av bevarandeprogram för odlingslandskapet. Hamnviken och området nedan Gran föreslås inte tas i anspråk och dess nyckelbiotoper, våtmarksområde och strandäng bedöms inte påverkas. Sammantaget bedöms ett genomförande av planen negativt påverka naturmiljön, men jämfört med nollalternativet bedöms planen medföra en obetydlig konsekvens.

Förorenad mark. Planförslaget eller nollalternativet bedöms inte medföra någon konsekvens för aspekten förorenad mark.

Vattenmiljö. Ingen risk bedöms finnas för att planförslaget eller nollalternativet kan orsaka att miljö kvalitetsnormer för vatten överskrids. Kompensationsåtgärder kan medföra positiva effekter för recipienten Rävahavet.

Hälsa och säkerhet. Exploatering enligt planförslaget såväl som vid ett nollalternativ medför risk att områden kan komma att översvämmas i samband med skyfall. Risken bedöms öka vid ett förändrat klimat. Planförslagets trafiksäkerhetshöjande åtgärder innebär positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet där barriärer som delar upp Öjebyn kvarstår.

Buller. Planförslaget utgör inte någon stor extra bullerbelastning på området som helhet. De största bullerkällorna idag är de redan befintliga genomfartsvägarna och järnvägen som går igenom och runt planområdet. Belastningen på dessa kommer öka med planens utbyggnad, men den primära bullerbelastningen kommer vara densamma som i nollalternativet.

Rennäring. Planförslaget berör inte område av riksintresse för rennäringen. Samtliga planförslag ligger inom redan ianspråktagna markområden eller i områden som inte direkt nyttjas av rennäringen och innebär inte att bedrivande av rennäring försvåras.

Kumulativa effekter

Om ekosystemtjänster i anslutning till kvarvarande jordbruksmarker påverkas finns risk för negativa konsekvenser. Minskad areal jordbruksmark samt ett klimat i förändring kan medföra förlorade odlingsmöjligheter samt en risk för negativ påverkan på kvarvarande jordbruksmark. Ett varmare och blötare klimat kan bidra till ökade problem med övergödning och sämre syreförhållanden i sjöar. På lång sikt bedöms en eventuell dragning av Piteabanan utanför Öjeby samhälle i samband med en utbyggnad av Norrbottenbanan kunna bidra till en positiv effekt för aspekten hälsa och säkerhet samt för aspekten buller i centrala Öjebyn men samtidigt en negativ effekt på landskapsbilden, buller samt naturmiljön i norra delarna av planområdet.

Klimatpåverkan

Planens genomförande bedöms medföra en ökad energianvändning både under byggskede och under drift. Planförslaget innebär att grönytor tas i anspråk och hårdgörs vilket medför att kolsänkor försvinner. Föreslagna åtgärder för nya GC-vägar, kollektivtrafik och utredning för samåkningsmöjligheter kan bidra till ökade möjligheter till hållbart resande.

Måluppfyllelse av miljömål

Uppfyllelse av miljömålen God bebyggd miljö och Rikt odlingslandskap riskerar att motverkas i planförslaget då områden med odlingslandskap och kulturmiljöer tas i anspråk. Uppfyllelse av övriga miljömål bedöms inte motverkas.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler bedöms kunna uppfyllas både i planförslaget och i nollalternativet.

Miljökvalitetsnormer

Om föreslagna skyddsåtgärder för hantering av förorenad mark och dagvatten följs bedöms det inte finnas någon risk att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas.

Samråd

Under 2019 och 2022 har Piteå kommun genomfört dialoger för att få in allmänhetens synpunkter. Under 2022 genomfördes en dialog med barn och unga samt med bolag och verksamheter i Öjebyn. Under 2022 genomfördes ett avgränsningssamråd med Länsstyrelsen i Norrbottens län. Förslaget till fördjupad översiktsplan för Öjebyn har varit ute på samråd under tiden 15 maj – 25 juni 2023.

Granskning

Fördjupad översiktsplan för Öjebyn har varit på granskning under tiden 22 november 2023 – 31 januari 2024.

Tabell. Samlad bedömning

Stora negativa konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser	Små negativa konsekvenser	Inga konsekvenser	Positiva konsekvenser
Aspekt/Bedömd konsekvens	Nollalternativ		Planförslag	
Natura 2000	Ingen konsekvens.		Ingen konsekvens.	
Riksintressen för rennäringen	Ingen konsekvens.		Ingen konsekvens.	
Riksintresse för naturvård	Nollalternativet bedöms kunna medföra en liten negativ till obetydlig konsekvens i ett kort och långt perspektiv.		Ingen konsekvens.	
Riksintresse för kommunikation	Ingen konsekvens.		Ingen konsekvens.	
Riksintresse för friluftsliv	Hamnviken är i nollalternativet utpekad som Natur, utvecklingsområde vilket bedöms ge en positiv konsekvens för riksintresse för friluftsliv.		Vid ett genomförande av planen ökar tillgängligheten till riksintresse för friluftsliv, vilket på kort och lång sikt bedöms medföra en liten positiv konsekvens jämfört nollalternativet.	
Riksintresse för friluftsliv och rörligt friluftsliv	Nollalternativet bedöms medföra en liten negativ konsekvens på kort och lång sikt då ytor med kvaliteter för riksintresse rörligt friluftsliv påverkas negativt.		Ett genomförande av planen bedöms för riksintresse rörligt friluftsliv på kort och lång sikt medföra en positiv konsekvens jämfört med nollalternativet.	
Kulturmiljö/ riksintresse för kulturmiljö	Om de äldre detaljplanerna genomförs kan höga värden kopplade till kyrkstaden påverkas. Vid ett nollalternativ planeras viss exploatering av odlingsmark. Alternativet bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens.		Ett genomförande av planen bedöms ge liten positiv konsekvens för kulturmiljön. Hänsyn har tagits till de höga värdena och riksintresset. Skydd av kulturvärden planeras i kommande detaljplanering.	
Landskapsbild	Vid ett nollalternativ utgår odlingsbar mark och skogsmark. Nollalternativet bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för landskapsbilden.		Ingen konsekvens.	
Rekreation och friluftsliv	Nollalternativet bedöms medföra en liten negativ konsekvens då områden med betydelse för rekreation och friluftsliv tas i anspråk.		Föreslagna åtgärder avseende kultur och fritid bidrar till ökade förutsättningar till folkhälsa fysiskt, psykiskt och socialt och bedöms jämfört med nollalternativet medföra en positiv konsekvens på kort och lång sikt.	
Naturmiljö	Vid nollalternativet tas skogsmark och jordbruksmark i anspråk vilket bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för aspekten naturmiljö.		Ingen konsekvens.	
Vattenmiljö	Ingen konsekvens.		Ingen risk för negativa konsekvenser för Svensbyfjärden, dricksvattenförsörjning eller grundvatten. Kompensationsåtgärder kan medföra positiva konsekvenser för recipienten Rävahavet.	
Hälsa och säkerhet	Nollalternativet bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för aspekten hälsa och säkerhet.		Sammantaget bedöms planen beaktat att föreslagna skadeförebyggande åtgärder genomförs ha en positiv konsekvens jämfört med nollalternativet.	
Rennäring	Ingen konsekvens.		Ingen konsekvens.	
Buller	Ingen konsekvens.		Ingen konsekvens.	
Förorenad mark	Ingen konsekvens.		Ingen konsekvens.	

1 INLEDNING

1.1 MILJÖBEDÖMNINGENS SYFTE OCH INNEHÅLL

För planer och program som kan medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning enligt miljöbalkens (MB) 6 kapitel utföras. Miljöbedömningen är en process som syftar till att integrera miljöaspekter i planen eller programmet så att en hållbar utveckling främjas.

Samråd med allmänheten, myndigheter, särskilt berörda, allmänhet och berörda organisationer och föreningar och andra intressenter utgör en viktig del av miljöbedömningsprocessen eftersom dessa ges möjlighet att påverka planens innehåll och utformning.

De metoder som används för miljöbedömningen bör således väljas så att de både kan identifiera och värdera planens betydande miljöpåverkan och samtidigt utvärdera vilka miljöaspekter som bör integreras i planen, och på vilket sätt, för att en hållbar utveckling ska främjas.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är en rapport som dokumenterar miljöbedömningsprocessen och utgör underlag för beslutsfattare som i en samlad bedömning ska ta hänsyn till miljö-, ekonomiska och sociala aspekter. MKB behandlar frågeställningar på en översiktlig nivå motsvarande vad den fördjupade översiktsplanen anger. Det innebär att detaljnivån kan skilja sig åt i olika delar av MKB, eftersom planförslaget ser ut så. Beskrivningen omfattar även konsekvenser som kan behöva studeras närmare i fortsatt detaljplanering.

När en MKB upprättas, skall kraven i 6 kap 11 och 12 §§ MB tillgodoses, vilket avser krav på innehåll, omfattning och detaljeringsgrad.

1.2 KUNSKAPSKRAVET

Enligt 19 § 4 p i miljöbedömningsförordningen ska en MKB innehålla uppgifter om hur kravet på sakkunskap i 15 § är uppfyllt. I Tabell 1 framgår hur kravet uppfylls i föreliggande MKB.

Tabell 1. Sakkunniga vid framtagandet av MKB för FÖP Öjebyn.

<i>Namn</i>	<i>Uppfyllande av sakkunskap</i>
Mikael Eriksson, Uppdragsansvarig	Mikael är civilingenjör inom Samhällsbyggnadsteknik och har drygt 25 års erfarenhet av MKB för infrastruktur och kommunal planering.
Jenny Boltemo Edholm, Handläggare MKB	Jenny har en master i miljövetenskap med fokus på ekosystembaserad anpassning till förändrat klimat.
Johannes Bergquist, Handläggare buller	Johannes är civilingenjör inom Miljö- och vattenteknik och har erfarenhet av samhällsbuller- och luftkvalitetsutredningar.
Thomas Hedin, Handläggare förorenad mark	Thomas är civilingenjör inom Naturresurstechnik med inriktning mot miljö och vatten.
Annica Gammeltoft, Handläggare Vattenmiljö	Annica är utbildad biolog och har stor erfarenhet som vattnekolog och av frågor kring miljö kvalitetsnormer för ytvatten.
Ezequiel Pinto-Guillaume, Handläggare Kulturmiljö	Ezequiel är Fil. Dr. i arkeologi och Fil. Mast. i kulturarvsstudier och har mer än tjugo års erfarenhet av arkeologisk och kulturhistoriskt arbete.
Charlotte Hedenström, Handläggare Kulturmiljö	Charlotte är bebyggelseantikvarie, Sakkunnig kulturvärden (nivå K).

2 BAKGRUND OCH SYFTE

2.1 BAKGRUND

Förslaget till fördjupad översiktsplan för Öjebyn tar fasta på översiktsplanens mål att planeringen ska styras mot en blandning av boende, handel och verksamheter i stadsdelscentra och landsbygdscentra där ”blandstad” utgör målbild. Bebyggelseområden inom respektive centra ska länkas samman genom ny bebyggelse och grönstrukturer med bra gång- och cykelstråk. I stadsdelarna ska stadsdelscentra förtätas med nya bostäder och verksamheter, vilket ska säkra stadsdelarnas attraktivitet på sikt. Kvalitet, närhet och tillgänglighet, avseende grönstruktur ska utvecklas. De gröna miljöerna ska erbjuda plats för aktivitet, möten, lek, motion och avkoppling året runt.

Målbilden är en sammanhängande stadsdel som känns trygg och trivsamt att bo i, främjar mänskliga möten och integration. Miljöerna utformas för att främja jämställdhet och umgänge över generationsgränser. Planen strävar även efter att främja hälsa och hållbarhet genom grönområden, trygga gång- och cykelstråk samt tillgänglighet till samhällsservice och utbildning.

2.2 SYFTE

Syftet med den fördjupade översiktsplanen är att skapa ett planeringsunderlag som är aktuellt över en längre tid och som tar upp de väsentliga aspekterna och intressena för en fortsatt god och hållbar utveckling av Öjebyns markanvändning.

Rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd skall också identifieras, beskrivas och bedömas. Syftet med en MKB är att ge beslutsfattarna ”tillgång till beslutsunderlag som möjliggör en ökad miljöhänsyn och som leder fram till bättre beslut från miljösynpunkt” (prop. 1990:91/90).

3 MILJÖFÖRUTSÄTTNINGAR, MILJÖMÅL OCH ANNAN PLANERINGSHÄNSYN

3.1 ÖVERSIKTSPLAN

Piteå kommuns gällande översiktsplan ÖP 2030 antogs av kommunfullmäktige 19 december 2016. Översiktsplan 2030 beskriver önskvärd utveckling inom hela kommunen - stad, landsbygd och skärgård. Planens utgångspunkt är att det ska finnas levande och modern landsbygd samt en attraktiv stadskärna. Huvudmålet för Översiktsplan 2030 är att vi år 2030 ska vara 46 000 pitebor.

Piteå kommun har fyra strategiska områden och nio övergripande mål. De övergripande målen utgör grunden för kommunens verksamhetsplan. Verksamhetsplanen bearbetas också för att tydliggöra arbetet med hållbarhet. Kommunstyrelsen har preciserat fem av de övergripande målen som ska användas som riktningar i översiktsplanen. Dessa är:

- Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla.
- Piteå ska erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer.
- Piteå ska utveckla bra infrastruktur och goda kommunikationer.
- Piteå ska erbjuda goda förutsättningar för miljövänliga och hälsosamma val i vardagen.
- Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande.

Figur 1. Översiktsplan, utdrag från Piteå kommuns översiktsplan, ÖP 2030.

3.2 DETALJPLANER

Inom den geografiska avgränsningen för den fördjupade översiktsplanen finns ett flertal detaljplaner som kan komma att beröras i den fortsatta planeringen. För gällande detaljplaner hänvisas till Piteå kommuns hemsida, www.pitea.se/invanare.

3.3 ANGRÄNSANDE PLANERING

Som komplement till översiktsplan 2030 har Piteå kommun beslutat om ett antal fördjupade översiktsplaner (FÖP): Landsbygdscentra och Stadsdelscentra.

3.3.1 FÖP Landsbygdscentra

För att bevara och skapa förutsättningar för boende och arbete på landsbygden beslutades i kommunens översiktsplan om en fördjupad översiktsplan för fem landsbygdscentra i kommunen: Rosvik, Hortlax, Norrfjärden, Jävre och Rognäs/Sjulnäs. FÖP Landsbygdscentra antogs av kommunfullmäktige december 2018.

De fördjupade översiktsplanerna ska vara vägledande för användningen av mark och vatten och stödja utvecklingen av orterna. Målen med fördjupade översiktsplaner är bebyggelseutveckling och främjande av företagsamhet på landsbygden samt att kommunens satsningar riktas mot att uppnå stärkt underlag för service i de fem landsbygdscentra.

3.3.2 FÖP Stadsdelscentra

FÖP Stadsdelscentra är påbörjad genom föreliggande FÖP Öjebyn antagandehandling. Syftet är att säkra stadsdelens framtid som "blandstad" där boende, handel och verksamheter kan utvecklas.

Under 2023 är fördjupade översiktsplaner även påbörjade för stadsdelscentra Bergsviken och Munksund.

3.4 MILJÖMÅL

Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och i dagsläget 20 etappmål, se Figur 2.

- Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. "Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."
- Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.
- Etappmål anger steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål.

Generationsmålet syftar till att vara vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Etappmålen ska underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Etappmål har antagits för miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt inom områdena luftföroreningar, avfall, cirkulär ekonomi, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling och minskat matsvinn.

Transportsystemet har stor påverkan på möjligheten att uppnå miljökvalitetsmålen. Mer om miljökvalitetsmålen och det svenska miljömålssystemet kan man läsa på den nationella miljömålportalen www.sverigesmiljomal.se.

Figur 2. De 16 nationella miljökvalitetsmålen. Illustration av Tobias Flygar (källa: www.sverigesmiljomal.se).

Relevanta nationella miljömål för den fördjupade översiktsplanen är:

- 4. Giftfri miljö
- 8. Levande sjöar och vattendrag
- 9. Grundvatten av god kvalitet
- 11. Myllrande våtmarker
- 12. Levande skogar
- 13. Ett rikt odlingslandskap
- 15. God bebyggd miljö
- 16. Ett rikt växt- och djurliv

3.5 MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som regleras i 5 kap. miljöbalken. Enligt miljöbalken ska en miljökvalitetsnorm ange de ”föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter”. Miljökvalitetsnormerna anger antingen nivåer som inte får över- eller underskridas eller som ska eftersträvas (SFS 1998:808 5 kap. 2§).

För närvarande gäller följande miljökvalitetsnormer:

- Ytvatten och grundvatten - Vattenförvaltningsförordning (2004:660).
- Fisk och musselvatten - Förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten.
- Omgivningsbuller - Förordning (2004:675) om omgivningsbuller.
- Luft - Luftkvalitetsförordning (2010:477).

För FÖP Öjebyn bedöms miljökvalitetsnormer för Ytvatten (se avsnitt 7.7 Vattenmiljö) och Luft vara tillämpliga.

Genomförda luftmätningar i Piteå har inte påvisat överskridande av miljökvalitetsnormer för luft vilket även är en förutsättning för planområdet i Öjebyn.

Omgivningsbuller gäller endast för kommuner med fler än 100 000 invånare eller större vägar, järnvägar och flygplatser.

Inga sjöar eller vattendrag inom avgränsningsområdet omfattas av miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.

4 AVGRÄNSNING AV MILJÖBEDÖMNING

Avgränsningssamråd har genomförts med Länsstyrelsen i Norrbottens län. Länsstyrelsen har i beslut daterat 2022-09-20 (ärendebeteckning 401-8793-2022) meddelat att de frågeställningar som kommunen lyft fram är relevanta. Länsstyrelsen hade synpunkter om några miljöaspekter som bedöms ha betydelse för arbetet:

- Miljökvalitetsnormer för vatten (MKN Vatten). Kommunen behöver redovisa berörda vattenförekomster, framför allt särskilt viktiga, känsliga och riskklassade vattenförekomster (vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god status), även vattenförekomster, där ÖP avser flera verksamheter och exploateringar. I MKB ska det framgå om planens genomförande bidrar till att höja vattenförekomsternas samlade vattenstatus och förbättra miljökvalitetsmålen. I en MKB kan även behov av åtgärder föreslås som leder till att berörda vattenförekomsternas status förbättras där den är sämre än god.

- I översiktsplanens MKB ska kommunens ställningstagande gällande kulturmiljö redovisas. Det ska framgå hur kommunen anser att kulturmiljöerna bör bevaras, användas och utvecklas på kort och lång sikt samt hur kommunen avser att tillgodose utpekad riksintresse för kulturmiljö. För riksintressen behövs även en tydlig avvägning i förhållande till andra intressen. En kulturmiljöanalys bör utföras av person med kulturmiljökompetens i samband med arbetet att ta fram MKB. Konsekvenser för lagskyddade fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar ska beskrivas och bedömas. I MKB bör även planerade skyddsåtgärder för forn- och kulturlämningar presenteras.
- Kommunen behöver redovisa och bedöma på vilket sätt effekterna av klimatförändringar kan komma att påverka risken för människa, miljö och egendom. Detta kan med fördel göras för de olika miljöeffekter som MKB har avgränsats till.
- Länsstyrelsen vill betona vikten av att integrera social hållbarhet i översiktsplanens MKB och att det är viktigt att frågorna lyfts så tidigt som möjligt i processen för att kunna påverka den fysiska planeringen.
- Föreordade områden kan gärna behandlas i en MKB då det underlättar det fortsatta arbetet med översiktsplanen och kommunen kan tidigt styra den fysiska planeringen utifrån möjlig markanvändning.

4.1 AVGRÄNSNING DETALJNIVÅ

Översiktsplanering är övergripande och inriktad på en strategisk nivå och inte detaljerad. Detta gäller även MKB. Flera av miljöfrågorna kommer därför att behandlas mer utförligt inom ramen för andra beslutsprocesser; exempelvis detaljplaneläggning enligt plan- och bygglagen eller tillståndsansökningar. Den aktuella MKB:n fokuserar därför på de frågor som kan innebära betydande miljöpåverkan på en övergripande nivå.

4.2 TIDSMÄSSIG AVGRÄNSNING

Utvecklingen av Öjebyn kommer att ske under lång tid.

Horisontåret för planen är 2030, med utgångspunkt i den gällande översiktsplanen och målet om att till dess vara 46 000 invånare i Piteå. I planen görs även en utblick på längre sikt.

Motsvarande tidshorisont år 2030 gäller även för FÖP vilket innebär att Nollalternativet och Planalternativet ska jämföras mot samma tidshorisont.

Avseende ett förändrat klimat sträcker sig tidshorisonten längre fram i tid. Ett medellångt perspektiv motsvarar perioden under åren 2040–2071 och ett långt perspektiv motsvarar perioden under åren 2071–2100.

4.3 TEMATISK AVGRÄNSNING

MKB behandlar frågeställningar på en översiktlig nivå motsvarande vad den fördjupade översiktsplanen anger. Det innebär att detaljnivån kan skilja sig åt i olika delar av MKB, eftersom planförslaget ser ut så. Beskrivningen omfattar även konsekvenser som kan behöva studeras närmare i fortsatt detaljplanering.

De aspekter som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan redovisas i Tabell 2.

Tabell 2. Tematisk avgränsning av MKB.

Miljöaspekt	Betydande miljöpåverkan	Kommentar
Befolkning och människors hälsa	Ja	FÖP omfattar ny bebyggelse och dess koppling till befintligt samhälle. Rekreatiomsområden berörs, vilket även kan komma att beröra befolkningen socialt och ur ett folkhälsoperspektiv. Även trafikrelaterade konsekvenser. FÖP möjliggör för verksamheter som kan påverka människors hälsa. Risker kopplat till järnvägen bör belysas
Djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap., och biologisk mångfald i övrigt,	Ja	FÖP redovisar möjlighet till ändrad markanvändning genom exploatering av bland annat naturmark i några områden. Förutsättningarna för biologisk mångfald bedöms komma att ändras på ett betydande sätt.
Mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö	Ja	FÖP redovisar möjlighet till ändrad markanvändning genom exploatering, vilken kan komma att medföra betydande miljöpåverkan och påverkan på landskap och kulturmiljö.
Hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt	ja	MKB bör utvärdera möjligheterna att uppnå det framställda syftet med förslaget, ställt i relation till om lokaliseringen är lämplig. MKB bör bedöma ifall markanvändningen kan anses väl avvägd enligt riktlinjer i 2 kap PBL och 3 kap MB.

4.4 GEOGRAFISK AVGRÄNSNING

Den geografiska avgränsningen av MKB för FÖP Öjebyn utgörs i huvudsak av gränsen för den fördjupade översiktsplanen, se Figur 3. Primärt beskrivs konsekvenser inom planområdet, men särskilt för vissa aspekter behövs beskrivningar i ett större perspektiv, till exempel påverkan på vattenmiljöer och klimatpåverkan vilka är tydliga exempel där konsekvenser behöver beskrivas i sitt sammanhang snarare än geografiskt avgränsat. Konsekvenserna utanför gränsen för planområdet kan i detta fall vara påverkan på vatten- och luftmiljön, trafik, natur- och rekreation samt landskapsbild.

Den geografiska avgränsningen för MKB:n kan därför variera beroende på vilken aspekt som studeras.

Vissa områden som har betydelse för Öjebyns medborgare, exempelvis Grisberget och Bredviksberget är inte inkluderade i den geografiska avgränsningen men är omnämnda i den fördjupade översiktsplanen.

Figur 3. Planområdets gräns.

5 METOD FÖR GENOMFÖRANDE AV MILJÖBEDÖMNING

5.1 METOD FÖR KUNSKAPSSAMMANSTÄLLNING OCH BEDÖMNING

Enligt 6 kap 1 § MB är syftet med en miljöbedömning att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. MKB ska belysa vilka miljöeffekter som ett genomförande av planen kan medföra samt vilken hänsyn som behöver tas i den fortsatta planeringen. Arbetet ska integreras i planeringsprocessen så att olika intressen så tidigt som möjligt kan identifieras och anpassade lösningar kan arbetas fram. Resultatet av miljöbedömningen ska redovisas i en MKB.

I dagligt tal görs inte alltid en åtskillnad i betydelsen mellan begreppen påverkan, effekt och konsekvens. Effekt och konsekvens används till exempel ofta som synonymer. I MKB använder man däremot begreppen med skilda betydelser, för att göra beskrivningarna så entydiga som möjligt. För att underlätta förståelsen av innehållet i de kommande kapitlen om effekter och konsekvenser ges här korta förklaringar till hur begreppen används i MKB.

Påverkan är den fysiska förändring som projektet orsakar, till exempel att exploateringen tar markareal i anspråk.

Effekten är den förändring av miljökvaliteter som uppstår till följd av projektets påverkan, till exempel förändrad landskapsbild. Effekter kan ofta, men inte alltid, beskrivas i kvantitativa termer.

Konsekvens är effektens, eller flera effekters, betydelse för de olika miljöaspekterna. Konsekvensernas grad av betydelse kan bedömas med hjälp av metoder. I många fall redovisas konsekvenserna endast i beskrivande termer, till exempel att upplevelsevärdena försämras på grund av en förändrad landskapsbild. I föreliggande MKB vägs värdet på intresset samman med effekten av den påverkan som sker och konsekvensens omfattning avläses i tabell 3.

5.2 BEDÖMNINGSGRUNDER

Specifika bedömningsgrunder har tagits fram för aspekterna:

- Naturmiljö
- Landskapsbild
- Kulturmiljö
- Rekreation och friluftsliv
- Vattenmiljö
- Buller
- Förorenad mark
- Risk och säkerhet

Som bedömningsgrund för klimat har Piteå kommuns övergripande plan för klimatanpassning, klimatrisker och konsekvenser framtagen 2021 använts. Syftet med planen för klimatanpassning och dess genomförande är att Piteå kommun ska stå bättre rustade inför ett framtida klimat. Kommunen har särskilt identifierat fyra områden som problem bedöms uppstå inom och där kompletterande klimatanpassningsåtgärder behöver utföras. Det handlar om skyfall/översvämning, snömängder, varmare klimat och storm. (Piteå kommun, 2021).

Tabell 3. Beskrivning av metod för bedömning beroende på aspektens värde och förväntad påverkan.

Intressets värde	Påverkan (Ingreppets/störningens omfattning)				
	Stora negativa effekter	Måttliga negativa effekter	Små negativa effekter	Inga effekter	Positiva effekter
Högt värde	Stora negativa konsekvenser	Stora negativa konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser	Inga konsekvenser	Positiva konsekvenser
Måttligt värde	Stora negativa konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser	Små negativa konsekvenser	Inga konsekvenser	Positiva konsekvenser
Lågt värde	Måttliga negativa konsekvenser	Små negativa konsekvenser	Små negativa konsekvenser	Inga konsekvenser	Positiva konsekvenser

5.3 OSÄKERHETER

Osäkerheten i framtida förändringar och utvecklingar innebär även osäkerheter i de bedömningar som görs.

En miljökonsekvensbedömning är alltid förknippad med osäkerheter. Det finns dels osäkerheter i alla antaganden om framtiden dels osäkerheter förknippade med analytisk kvalitet och kunskapsläge, så kallade hävbara osäkerheter. Osäkerheter ligger också i att de underlag och källor som använts för miljöbedömningen kan vara behäftade med olika brister.

6 STUDERADE OCH RIMLIGA ALTERNATIV

6.1 ALTERNATIV LOKALISERING

Under arbetet med att ta fram FÖP för Öjebyn har olika alternativ övervägts i olika skeden. Piteå kommun har inte utvecklat parallella jämförelsealternativ i planeringen, utan olika möjligheter för utveckling har analyserats och diskuterats löpande under arbetets gång. Detta gör att planen inte innehåller alternativ, förutom i enstaka frågor, t.ex. område för teknisk försörjning. MKB:n kommer därför i huvudsak att behandla planförslaget och nollalternativet.

6.2 NOLLALTERNATIVET

I 6 kap 12 § MB anges att MKB ska innehålla en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Detta alternativ utgör ett så kallat nollalternativ som övriga alternativ ska kunna jämföras emot för att på så sätt kunna jämföra respektive alternativs konsekvenser.

Nollalternativet har definierats som en situation där ingen FÖP finns för Öjeby stadsdelscentra. Antagna detaljplaner samt kommunens översiktsplan fortsätter gälla.

För bebyggelse anges ett utvecklingsområde vilket sträcker sig längs med Öjagatan från förörtätning vid Affärgatan, Granvägen och Öjagatan. Utpekade bostadsområdet Holmen vilket delvis ligger inom korridoren för Norrbotniabanan utreds vidare.

Vid nollalternativet finns risk att förskole och grundskoleplatser inte räcker till om befolkningen i Öjebyn ökar. Platser kan då behöva ordnas på annan plats i kommunen.

Den demografiska utvecklingen kommande år med ett ökat antal äldre innebär utmaningar. Öjebyn är en attraktivt ort för personer som beviljats plats på ett särskilt boende och det begränsade antalet lägenheter idag innebär att personer som önskar Öjebyn får vänta på verkställighet alternativt välja annan erbjuden plats i en annan del av kommunen.

Vid Hedens- och Hamnvikens verksamhetsområde planeras för utökning av verksamhetsområde både norr och söder om befintligt område. Skogsmark och Gotis tas i anspråk och verksamhetsområdet blir närmare bostadsbebyggelse. Även vid verksamhetsområde Ön planeras för utökat område där odlingsbar mark och delar av Lomtjärnskogen tas i anspråk.

Områdets direkta närhet till större huvudvägar medger en snabb och enkel angoring till Öjebyn. Närheten till de större vägnäten medför också barriärer mellan bostadsområden i Öjebyn. Även Piteabanan vilken går genom Öjebyn bidrar med en barriäreffekt i området vilket gör att det finns behov av nya gång- och cykelpassager för oskyddade trafikanter.

I gällande översiktsplan råder det motstridiga markanvändningar i område för teknisk försörjning och närnatur.

6.3 PLANFÖRSLAGET

Målbilden är en sammanhängande stadsdel som känns trygg och trivsamt att bo i, främjar mänskliga möten och integration. Miljöerna utformas för att främja jämställdhet och umgänge över generationsgränser.

Piteå kommuns vision är att ”Alla boende i Piteå, utflyttade och mentala pitebor upplever att - det är hit man kommer när man kommer hem” För att uppnå detta har fyra strategiska områden definierats, demokrati och öppenhet, barn och unga, livsmiljö och att ”utbildning, arbete och näringsliv är grunden för all välfärd”.

Kommunen har 15 övergripande mål, för perioden 2022–2024 prioriteras tre av dessa:

- Piteå ska 2030 ha 46 000 invånare och till 2040 ha 50 000 invånare
- Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande

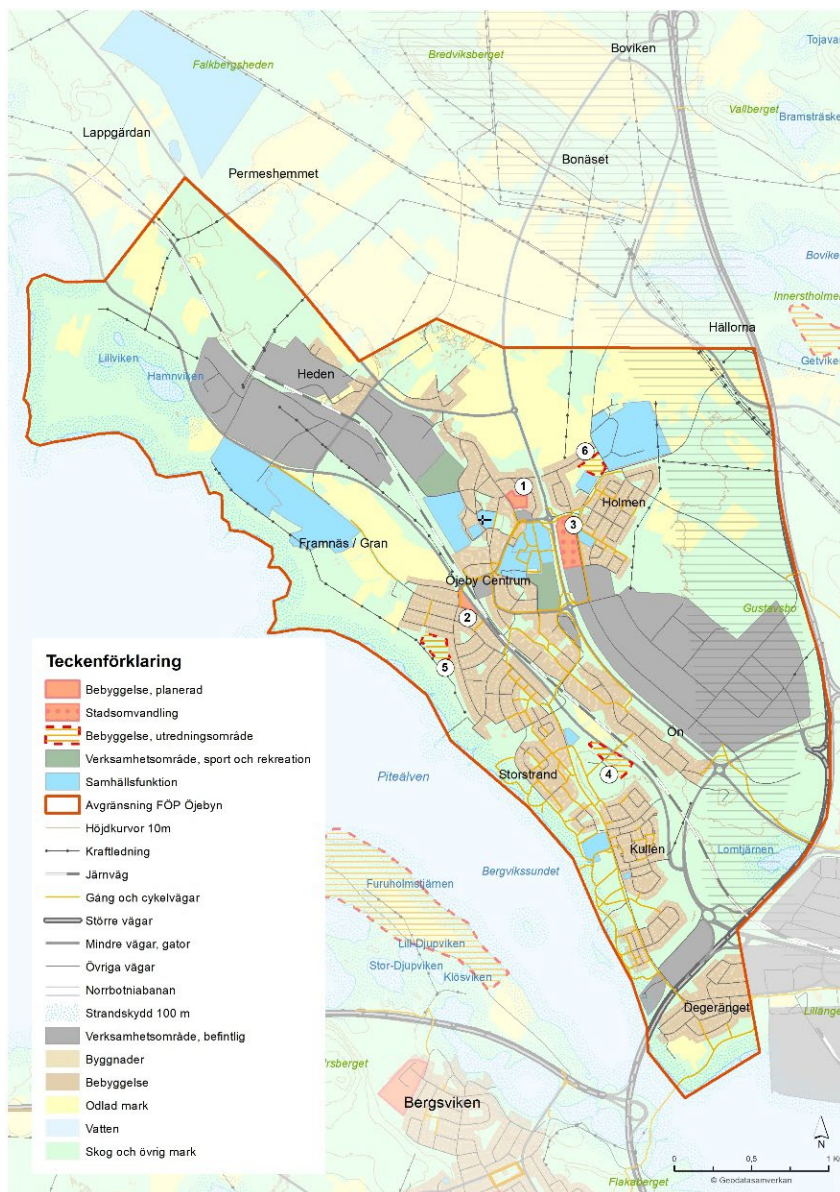
I den kommuntäckande översiktsplanen finns ett antal ställningstaganden som ska beaktas i det kommunala arbetet, dessa ligger som grund i framtagandet av FÖP Öjebyn.

6.3.1 Boende och byggande

I planförslaget finns flera förslag för förtätning av befintliga bostadsområden och nya bostadsområden, totalt en potential för ca 500 nya invånare, se Figur 4:

1. Öjebyn 33:233 ”Prostgårdstomten”. Centralt belägen grönyta som är lämplig för tät bostadsbebyggelse i form av flerbostadshus.
2. Öjebyn 3:178 Granvägen-Älrvägen. Centralt belägen grönyta utan rekreativ funktion vilken är lämplig för tät bostadsbebyggelse i form av flerbostadshus. Buller från Nya Älrvägen ska beaktas vid planeringen, samt bevarandet av befintliga träd längs Granvägen-Älrvägen.
3. Öjebyn 144:79, 144:83 samt 33:315, Hammarvägen är ett centralt beläget område på drygt 3,5 hektar, i direkt närhet till Solanderskolan, som idag inrymmer industriverksamhet. Det befintliga verksamhetsområdet föreslås genomgå en stadsomvandling och utvecklas för tät centrumbebyggelse med huvudsakligen bostäder och inslag av kontor, handel, service och gröna miljöer. Boende har gångavstånd till samhällsservice (skola, förskola och simhall), kollektivtrafik (både stadsbuss och länstrafik) och hälsocentral. Mataffärer finns inom cykelavstånd. Från området har man tillgång till Myranskogen som kan nyttjas för rekreation och har direkt koppling till Grisberget.
4. Öjebyn 3:178, Kullen och Ön – Nya Älrvägen. Området med ängsmark och björkskog där en förtätning av ytorna skulle knyta ihop Ön med villaområden på Kullen.
5. Öjebyn 3:178, stranden. Strandnära område som kan inrymma bostäder i blandade upplåtelseformer. Området är beläget utanför strandskyddat område.
6. Öjebyn 144:77 vid hälsocentralen. Grönyta lämpliga för flerbostadsbebyggelse ca 50 bostäder.

Bostadsområdet Holmen vilket utpekades i ÖP 2030 föreslås utgå. Förutom att det ligger inom korridoren för Norrbotniabanan finns det mindre goda förutsättningar med tanke på tillgång till infrastruktur och service. Stora delar av området är även utpekade som jordbruksmark.

Figur 4. Översikt planförslag för boende och byggande.

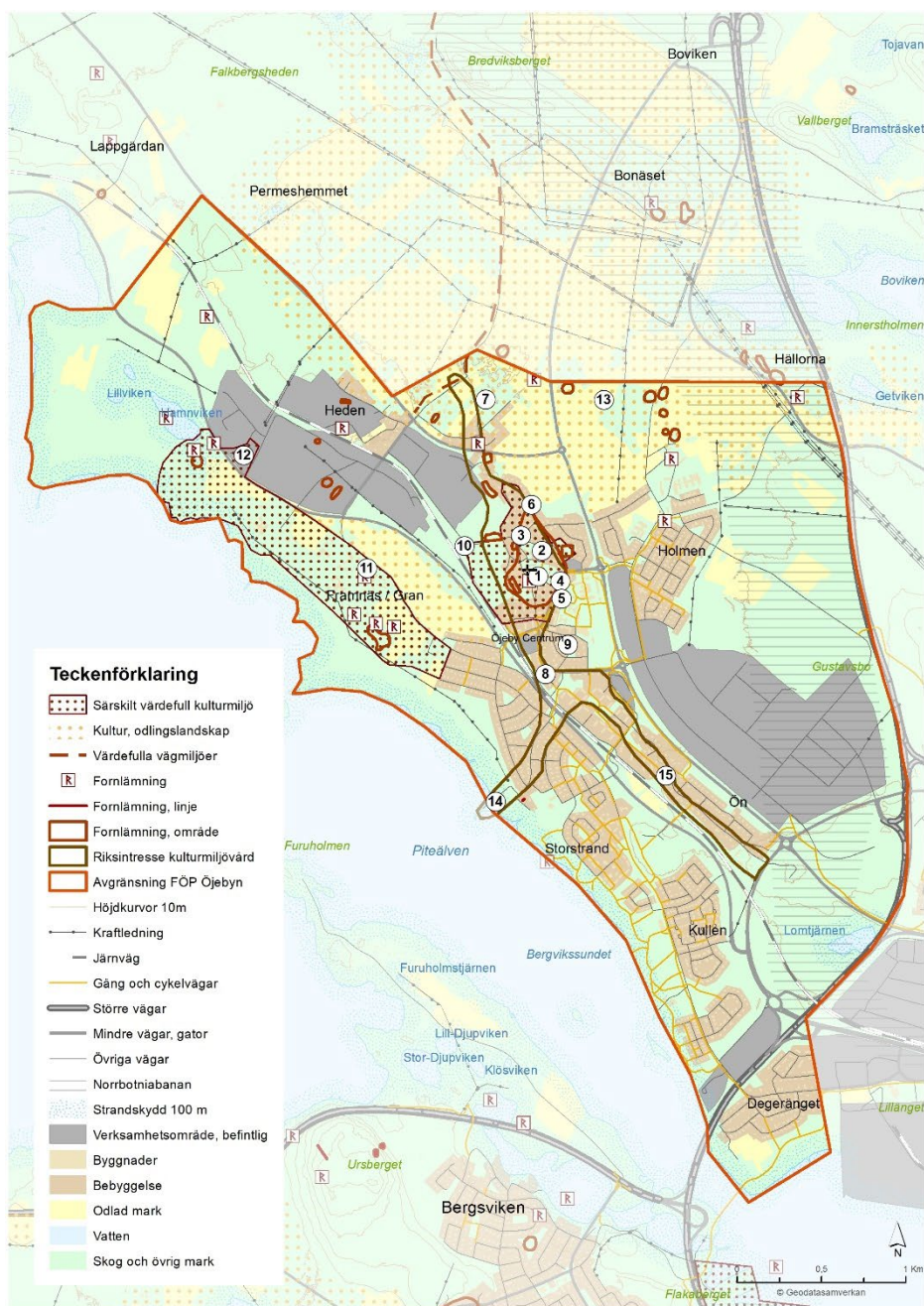
6.3.2 Kulturmiljö

Planförslaget framhåller att Öjebyn är en stadsdel som är rik på kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader. Plankartan redovisar området för riksintresset och visar och beskriver ett urval av områden och byggnader som bedömts som särskilt värdefulla utifrån 8 kap 13 § PBL (nr 1-15). I plankartan markeras också odlingslandskap med kulturvärden, se Figur 5.

1. Öjebyns kyrkstad
2. Prostgården (Öjebyn 45:10)
3. F.d. Affärscentrum vid korsningen Affärsgatan-Västra Järnvägsgatan
4. Biblioteket
5. Flerbostadshus vid Öjagatan
6. Bebyggelsegrupp Öjebyn kvarn
7. Villa Hede
8. Bebyggelsegrupp vid korsning Öjagatan/Hässelgränd
9. Komministerbostället Björklunda
10. Stationshuset
11. Gran
12. Hamnvikens gård
13. Öjebyslätten
14. Färjeläget vid Båtskatan
15. Rågrindsvägen

Planförslaget lyfter fram att Öjebyns kyrkstad (punkt 1 ovan) idag saknar en detaljplan som innehåller relevanta skyddsbestämmelser och anger att ny detaljplan med skyddsbestämmelser för Öjebyns kyrkstad ska tas fram. Detaljplanen för området framför biblioteket föreslås upphävas och det föreslås att en ny som säkerställer grönytorna tas fram. Även gällande detaljplan vid kyrkstugorna föreslås upphävas och ersättas med en ny som endast medger kyrkstugebebyggelse.

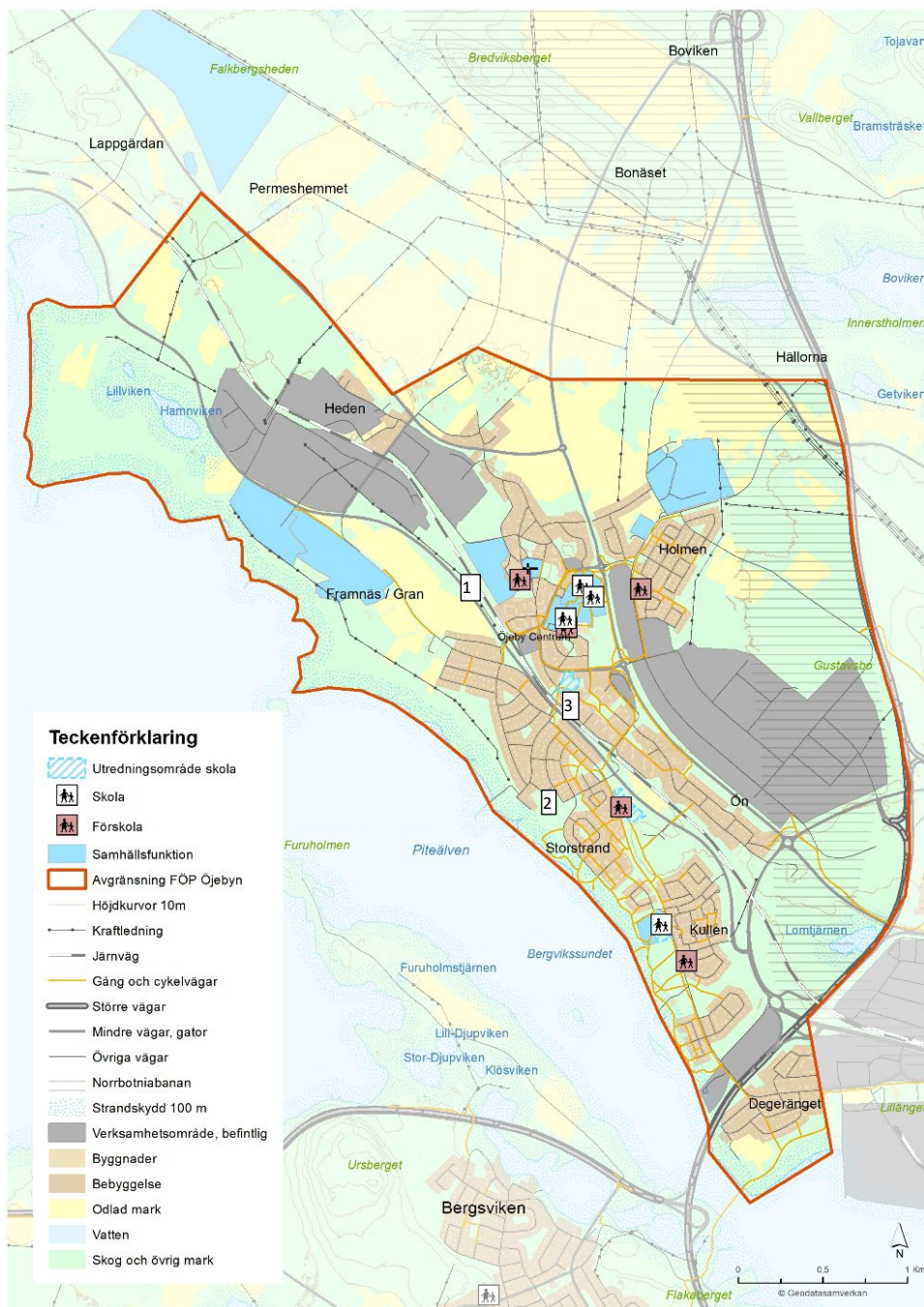
FÖP:en uppmärksammar även att det finns ett behov av att aktualisera kommunens kulturmiljöprogram och anta detta politiskt. Detta skulle innebära att ett tydligare underlag ges på en kommunövergripande nivå för att bevara, använda och utveckla kommunens kulturmiljöer.

Figur 5. Översikt planförslag för kulturmiljö.

6.3.3 Skola

1. Danagatan – Öjagatan. Ett centralt beläget område som är lämpligt för placering av en ny förskola.
2. Utökning av Kullensskolan. Kullensskolan ligger på Kullen i Öjebyn med ett område som är lämpligt för utökning av befintlig skola.
3. Utökning av Kullens förskola. För att möta behovet av ökade förskoleplatser vid ökande befolkning för Öjebyns södra delar behöver Kullens förskola kunna expandera.

Figur 6. Översikt planförslag för skola.

6.3.4 Vård och omsorg

1. Området öster om Småstugegränd/Rättspsykiatrin, utredningsområde för vård och omsorg med syfte att inrymma en rättspsykiatrisk klinik.

Figur 7. Översikt planförslag vård och omsorg.

Område för särskilt boende för äldre (SÄBO) – ej med i FÖP Öjebyn

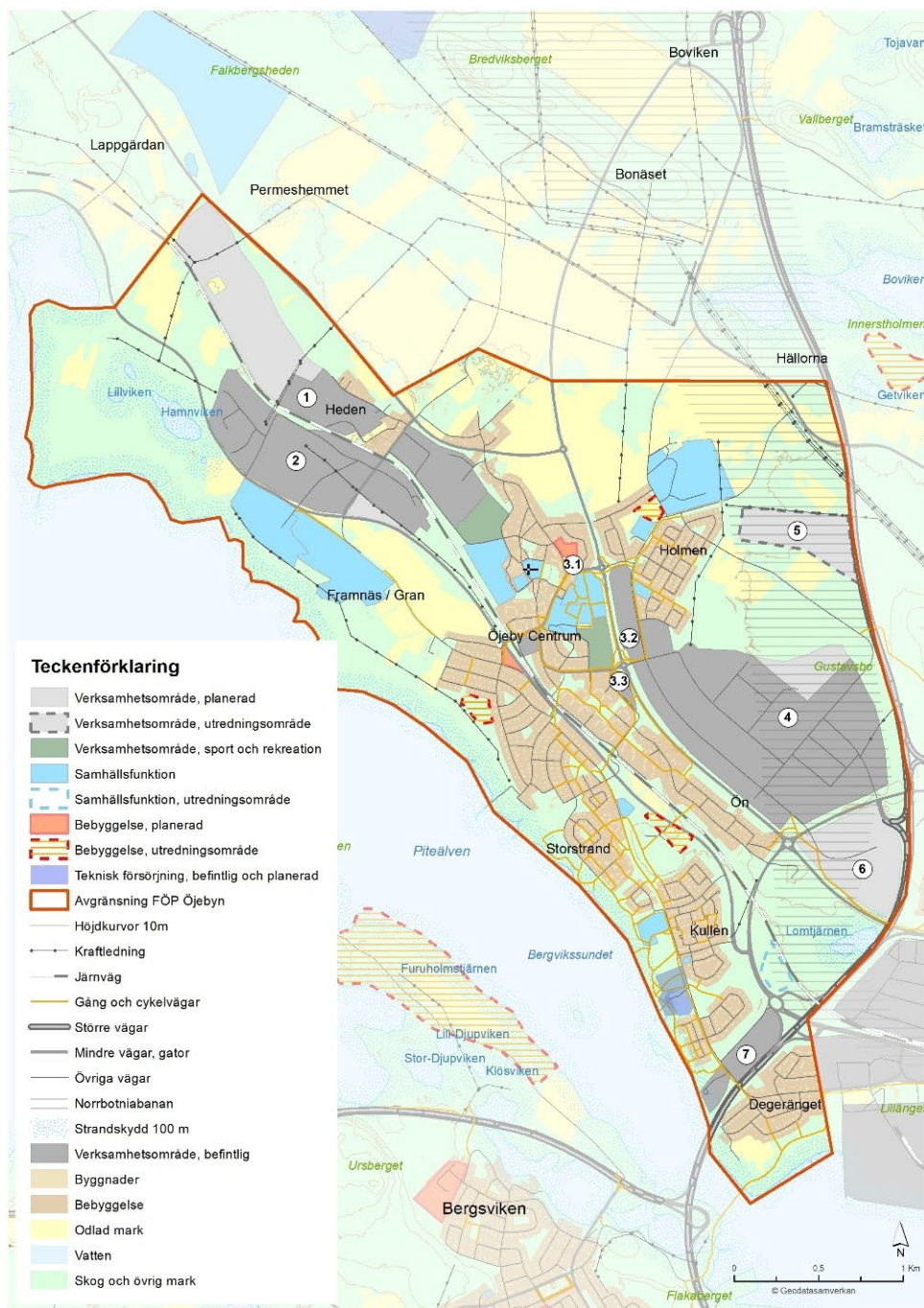
Arbetet med att identifiera en plats för ett nytt särskilt boende för äldre i Öjebyn kommer att ske utanför arbetet med den fördjupade översiktsplanen.

Tidigare studerade alternativ vid Alfagränd och öster om småstugegränd har avförts efter genomfört samråd och granskning. Alfagränd har inte bedömts som lämpligt på grund av att det finns bevarandevärd

natur med sociala och ekologiska värden, förekomst av jordbruksmark och trafiksituationen. Alternativet öster om Småstugegränd har avförts på grund av att Regionen har ett behov av yta i anslutning till befintlig verksamhet i området för utveckling av en ny byggnad för Rättspsykiatri, se punkt 1 ovan. Området har från verksamhetshåll inte heller varit det som förordats.

6.3.5 Arbete och näringsliv

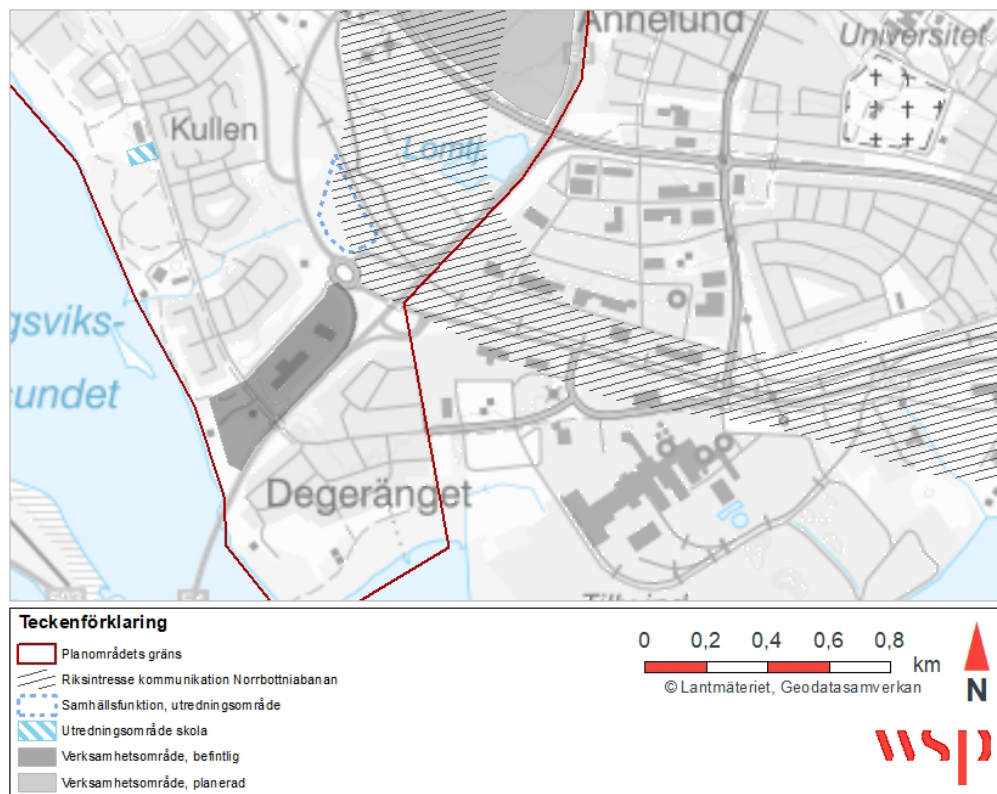
1. Hedens verksamhetsområde. Befintligt planlagt område möjliggör för industriverksamhet. Efterfrågan på möjlig mark för expansion och etablering är stor varför det planerade området (ljusgrått på kartan i Figur 8), längs med Gamla Älvsbyvägen, föreslås fastställas till verksamhetsområde. Det, i ÖP 2030, planerade området, in mot Öjebyn, benämnt Gotisvallen, föreslås utgå då det hamnar alltför nära befintligt bostadsområde.
2. Hamnvikens verksamhetsområde, nyttjas av industri. Ingen föreslagen förändring, däremot ska hänsynstagande till närliggande rekreationsområde i Hamnviken tas vid etableringar.
3. Öjebyns centrala. Planen möjliggör verksamhet som ej är störande för omgivningen. Öjebyns centrala verksamhetsområde består av tre delområden:
 - 3.1 *Området längs Gammelstadsvägen*, inom detta område inryms idag en bensinstation och restaurang.
 - 3.2 *Verksamhetsområdet öster om väg 374*, är ett verksamhetsområde i centrala Öjebyn som består av blandad bebyggelse, handel, kontor, lätt industri. Verksamhetsområdet i den norra delen av området föreslås utpekade som område för stadsomvandling, se Boende och byggande, förslag 3 Hammarvägen.
 - 3.3 *Verksamhetsområdet intill rondellen*, ett mindre verksamhetsområde väster om väg 374, består av handel, restaurang och lätt industri. Verksamhetsområdet intill Solanderskolan är avvecklat och verksamheterna omlokaliserade i och med skolområdets utveckling och möjliggörandet av en park i området.
4. Öns verksamhetsområde. Området består framför allt av industri, handel och kontor. Planen anger att området kan inrymma verksamheter som kan vara störande, ytkrävande eller genererar tung eller stor mängd trafik. Stor del av området ligger inom korridor för Norrbotniabanan, vilket kan komma att påverka näringsverksamheterna i olika grad inom området. När järnvägsplanen är beslutad möjliggörs eventuella ytor för utveckling av verksamheter. Viktigt att det finns en planberedskap för eventuella omlokaliseringar av verksamheter.
5. Utökning av Öns verksamhetsområde – Holmen. Ett utredningsområde för verksamheter föreslås i anslutning till Ön på Holmen för att skapa en framtida beredskap för befintliga företag och eventuellt nya etableringar.
6. Norra Lomtjärn. I området som föreslås utvecklas till ett framtida verksamhetsområde med stor potential att utvecklas för verksamheter och evenemang finns naturvärden. Det planerade verksamhetsområdet i ÖP 2030 söder om Sundsgatan, Lomtjärn, föreslås utgå då området Lomtjärn upplevelseskog är ett tätortsnära friluftsområde som föreslås utvecklas.
7. Kullens verksamhetsområde. Verksamhetsområde består av industri, handel, kontor och service samt rekreation. Området närmast Svensbyfjärden var i ÖP 2030 ett planerat verksamhetsområde men är i dagsläget ett ianspråktaget verksamhetsområde för småindustri och handel. Ingen förändring av området föreslås.

Figur 8. Översikt planförslag arbete och näringsliv.

6.3.6 Utredningsområde för Samhällsfunktion

Samhällsfunktioner som idag finns inom korridoren för Norrbotniabanan måste på sikt omlokaliseras. Det föreslagna området kan vara ett möjligt läge för viss samhällsfunktion, exempelvis Räddningstjänsten.

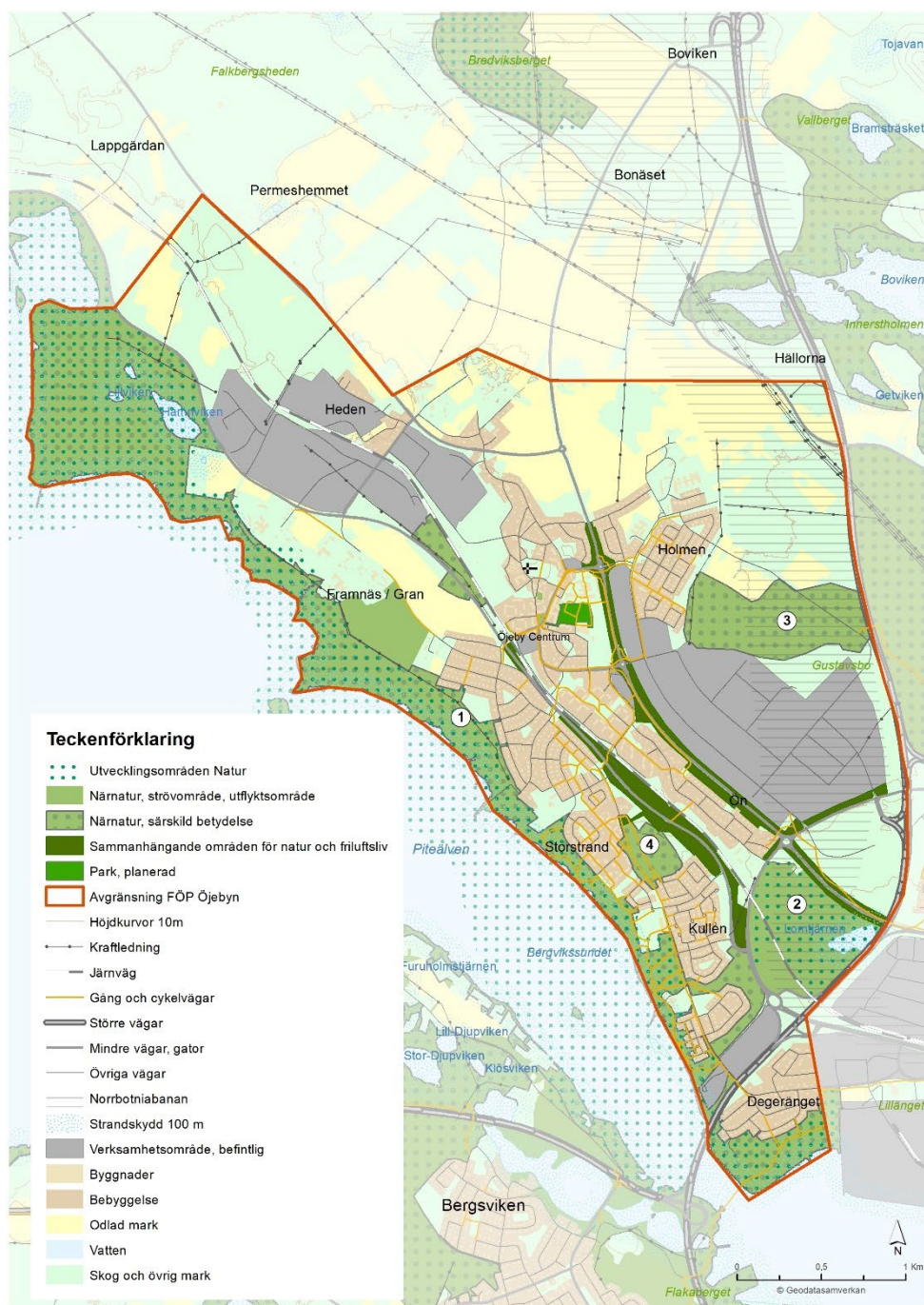
Figur 9. Utredningsområde samhällsfunktion.

6.3.7 Natur och vatten

Öjebyns utvecklingsområden Natur ska värnas, utvecklas, synliggöras och där det är lämpligt tillgängliggöras för invånare och besökare, se Figur 10. Omfattar följande områden:

- Kustbergen Stor- och Lill-Råberget samt Falkberget ges ett långsiktigt skydd och utvecklas för friluftslivet.
- Naturområdet vid Svensbyfjärden/Piteälven säkerställs och utvecklas (*punkt 1 i Figur 10*). På lämpliga platser tillgängliggörs stranden genom anpassade stigar, entréer och anordningar som kan nyttjas av fler. Markanvändningar som påverkar områdets omfattning och kvaliteter bör undvikas. Utveckling kan ske genom tydligare och fler entréer, förlängning av GC-vägar, förtydligande av stigar för att förbättra möjligheterna att vandra och färdas i området samt utveckla besöksplatser och mötesplatser (bland annat Båtskatakajen, Storstrand) i området.
- Lomtjärns upplevelseskog (*punkt 2 i Figur 10*) föreslås som utvecklingsområde Natur och renodlas för denna markanvändning. Utveckling av området bör särskilt fokusera på att förtydliga och förbättra åtkomst till området för oskyddade trafikanter samt minimera påverkan av Norrbotniabansans genomförande.
- I utvecklingsområdena genomförs ett skyltprojekt omfattande infoskyltar och vägvisningsskyltar som synliggör naturområdenas kvaliteter och underlättar att hitta ut och orientera i områdena. Behovet av lättläst text, taktila skyltar beaktas.

Skolskogarna Myranskogen och Kullenskogen (*punkt 3 och 4 i Figur 10*) redovisas på markanvändningskartan och beaktas i planering, Norrbotniabanan och skogsskötsel.

Figur 10. Översikt planförslag natur och vatten.

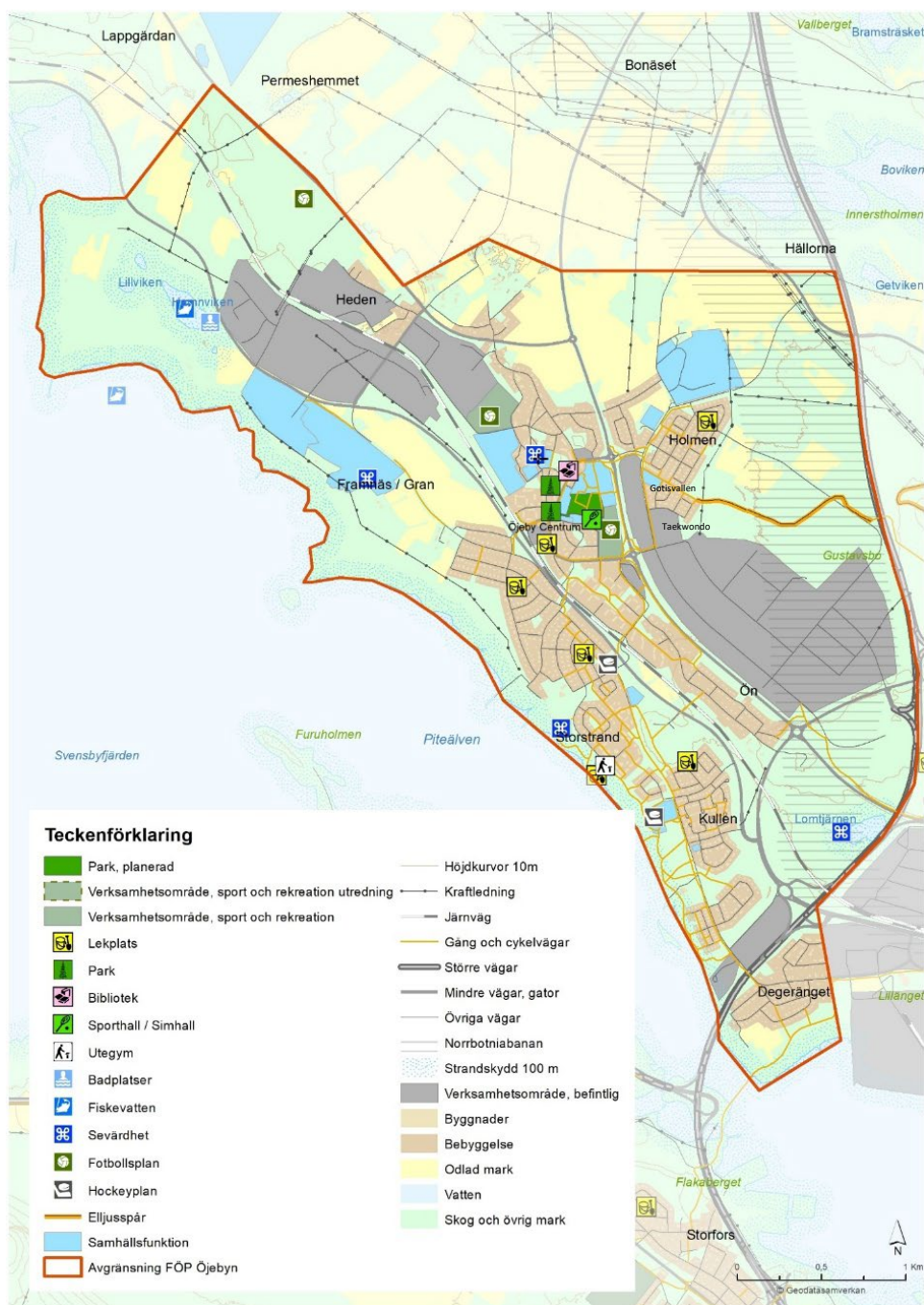

6.3.8 Grönstruktur

- Öka tillgängligheten för oskyddade trafikanter till Storstrandspromenaden genom att tydliggöra förbindelserna över barriären Nya Älvvägen och järnvägen.
- Utöka Storstrandspromenaden fram till Hamnviken.
- Tillgänglighetsklassa, dvs beskriva i vilken utsträckning området ska vara tillgänglig ur olika aspekter, Storstrandspromenaden enligt konceptet Naturaktivitet på recept.
- Utveckla Storstrandspromenaden för biodiversitet.
- Följa belysningsplanen och komplettera belysningen på Storstrandspromenaden för att öka tryggheten och tillgängligheten.
- Verka för tydligare trädstrukturer längs gator, exempelvis Öjagatan och Granvägen.
- Ta fram en plan för att stärka grönstrukturen i Öjebyn som identifierar fler områden med närnatur av särskild betydelse och viktiga grönstråk samt klargöra skötseln av dessa områden.
- Tillskapa varierade och hälsofrämjande miljöer. Verkställa avsikterna på en ny park på Solanderområdet med grönska och aktiviteter.
- Följa beslutad lekplansplan.

6.3.9 Kultur och fritid

- Öjeby sim- och sporthall ska utvecklas och vara huvudarena för simhallsverksamhet. Renovering och ombyggnation ska prioriteras för att möta framtidens behov.
- Ny sporthall ska ersätta "gamla gympan" när den rivs ska inrymma mötesplats och föreningarnas hus.
- Aktivitetspark för allmänheten med möjlighet till rekreation, träning och spontanverksamhet.
- Isyta i anslutning till Öjeby sim- och sporthall.
- Området vid Gotis är viktigt för barn och unga i byn och ska bevaras/utvecklas.
- Koppling mot Grisberget och Karlberg för tillgänglig rekreation bibehålls. Utveckling av MTB cykling.
- Hamnvikens badplats är viktig för byn och utveckling prioriteras.
- Båtskatakajen utvecklas med båthamn, grillplatser, bad, rekreation.
- Storstrand har stort utbud av anläggningar och rekreation som är viktiga att bevara.
- Det ska finnas ett modernt och ändamålsenligt bibliotek som är tillgängligt för besökare samt "meröppet". Biblioteket ska ha en central placering i byn.
- Konsthallen ska vara tillgänglig för alla.
- Utomhusrink för innebandy bör finnas centralt belägen.

Figur 11. Översikt kultur och fritid.

6.3.10 Trafik och kommunikationer

Förslag för trafik och kommunikationer redovisas i Figur 12.

Gång- och cykelvägar

- För att minska barriäreffekten som finns mellan bostadsområdena på östra och västra sidan av Nya Älvsågen och för att öka tryggheten för oskyddade trafikanter bör trafiksäkra passager byggas i samtliga korsningspunkter där gång- och cykel har anspråk att korsa Nya Älvsågen. Det är extra viktigt i korsningen med Nya Älvsågen-Färjtorpsvägen - Granvägen vilken används för passage till skola och där det idag helt saknas trafiksäkerhetshöjande åtgärder.

- Behov av säkra passager finns för att minimera olycksrisker och barriäreffekten för oskyddade trafikanter mellan bostadsområdena på norra och södra sidan av väg 374, Älvsbyvägen. Framst är det vid busshållplatserna i korsningen med Framnäs vägen/Patrons Allé och vid korsningen med Öjagatan/Råggatan.
- Knyta en gång- och cykelväg mellan Rågrindsvägen via vattentornet och till befintlig gång- och cykelväg längs Sundsgatan, se förslagsbild nedan.
- Ny gång- och cykelväg längs älven mot Grans.
- Möjliggöra för att lättare ta sig mellan Öjebyn och Djupviken.
- Möjliggöra för oskyddade trafikanter att färdas mellan Öjebyn och Hamnvikens badplats tryggt och säkert.

Kollektivtrafik

- Busshållplatser ska tillgänglighetsanpassas och där behov finns ska det finnas möjlighet att parkera sin cykel tryggt och säkert.
- Hållplatslägena i Öjebyn bör utredas. Hållplatserna har funnits på samma plats under flera år, varför det finns ett behov av att utreda om en hållplats skulle nyttjas bättre om hållplatsen flyttades. Ofta kan det göra stor skillnad även om hållplatsen bara flyttas en kortare sträcka för att hållplatsen ska upplevas mer attraktiv och tillgänglig.
- Verka för att utveckla kollektivtrafiken främst på helger, lördagar och söndag.

Biltrafik

- Väg 509, Nya Älvsbyvägen är en av de stora barriärerna som avgränsar bostadsområdet Storstrand vid Älven till Öjebyns centrum. Möjligheten av omdragning/omvandling av väg 509 bör utredas vilket skulle kunna möjliggöra och frigöra värdefulla markytor för exempelvis nya bostäder i Öjebyn.
- En utredning av samåkningsmöjligheter i Öjebyn bör göras, inklusive lämplig placering av samåkningsparkering.
- För Öjebyns fortsatta utveckling föreslås en trafikplats anläggas på E4 om en utökning av Öns verksamhetsområde Holmen genomförs. Verksamhetsområdet är placerat i närheten av E4 och en trafikplats skulle trafikförsörja ett verksamhetsområde på ett bra sätt och samtidigt minimera tung trafik genom Öjebyn.

Farligt gods

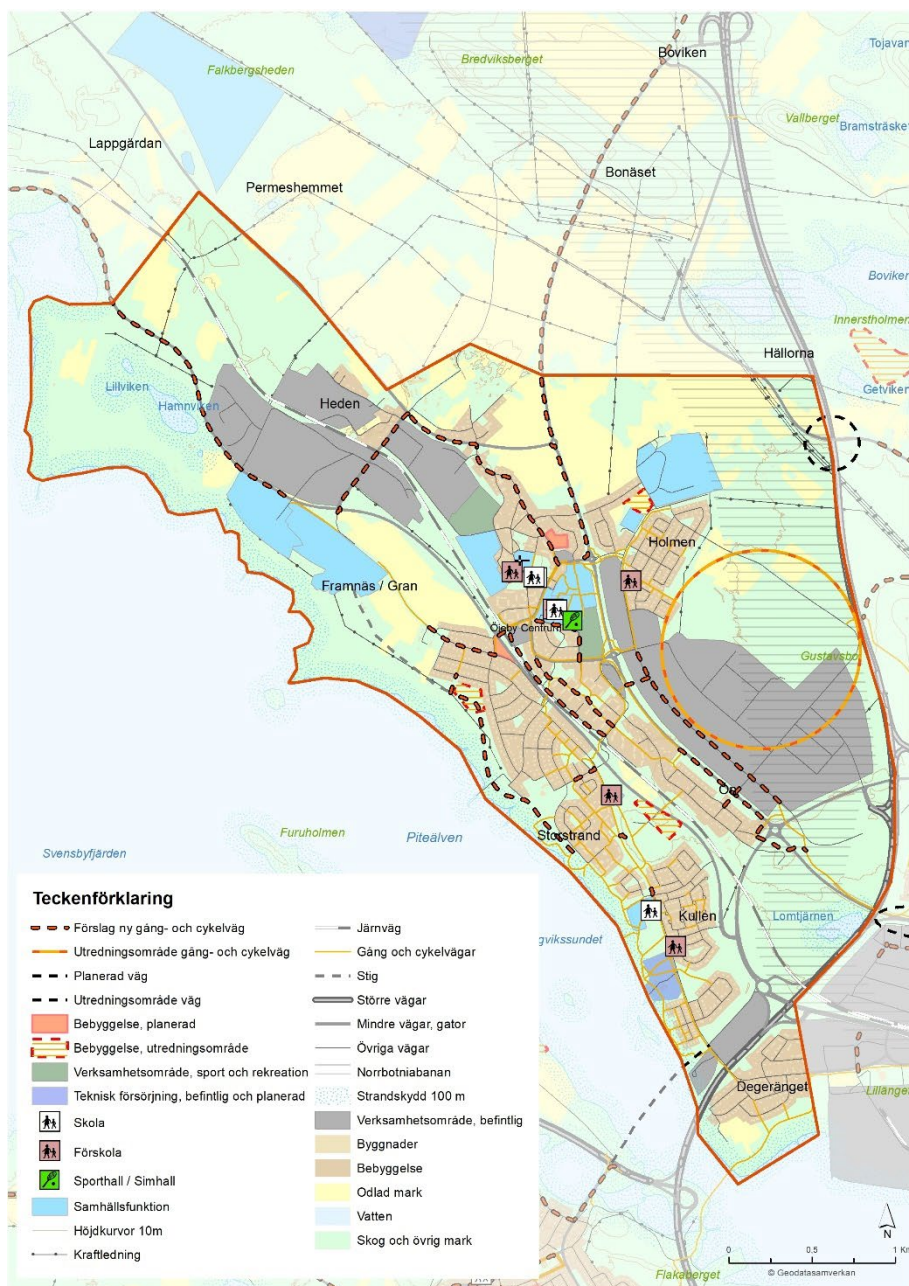
- Kartläggning av farligt gods genom Öjebyn bör genomföras.

Järnväg

- För Öjebyns fortsatta utveckling bör järnvägen läggas i en ny dragning utanför samhället. I och med Norrbotniabanans förmodade anläggande möjliggörs en dragning norr om Öjebyn för koppling mot Norrbotniabanans och vidare mot centrala Piteå och Piteå Hamn. En ny sträckning skulle ge Öjebyn möjlighet att utvecklas och stärka kopplingar mellan de olika delarna. Trafikverket äger järnvägen och alla beslut om eventuell ny sträckning.

Norrbotniabanans genom planområdet

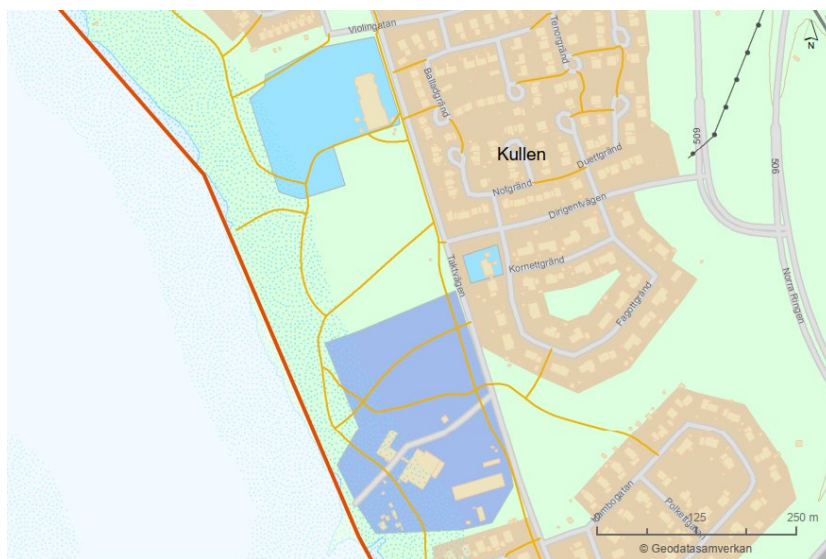
- Ingen konsekvensbedömning görs, då beslutet om Norrbotniabanans förverkligande och dragning ägs av Trafikverket.

Figur 12. Översikt trafik och kommunikationer.

6.3.11 Teknisk infrastruktur

- I det område, närmast Svensbyfjärden, där det i gällande översiktsplan råder motstridiga markanvändningar föreslås områdets klassning som närmatur av särskild betydelse och användning för trivsel och rekreation av boende fastställas då dessa är förenliga med varandra. Området säkras på så sätt även som skolskog. Område för teknisk försörjning i gällande översiktsplan föreslås utgå. Yta för ett nytt vattenverk föreslås avsättas enligt Figur 12 och 13.
- Den avsatta ytan för ett nytt vattenverk är större än det faktiska behovet och kommer inte att behöva nyttjas i sin helhet. Ytan är tilltagen för att det i senare skede ska kunna bestämmas en mer exakt placering och utformning med hänsyn till omgivande miljö. Ianspråktagande av den oexploaterade gröna ytan ska minimeras genom att i första hand söka placering på redan ianspråktagen mark men även genom att minimera markanspråket.

Figur 13. Lila område avser förslag på område för teknisk försörjning.

7 BESKRIVNING OCH BEDÖMNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

7.1 SKYDDADE OMRÅDEN

Planområdet berör direkt och indirekt ett flertal skyddade områden.

- Natura 2000 enligt 7 kap 27§ MB.
- Riksintresse för rennäringsen enligt 3 kap 5§ MB.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6§ MB.
- Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6§ MB.
- Riksintresse för friluftsliv och rörligt friluftsliv enligt 3 kap 6§ samt 4 kap 1–2§§ MB.
- Riksintresse för kommunikation enligt 3 kap 8§ MB.
- Riksintresse för totalförsvar enligt miljöbalken 3 kap 9 § MB.
- Samtliga sjöar och vattendrag omfattas av strandskyddsbestämmelser enligt 7 kap. 13–18 §§ MB.

7.1.1 Bedömningsgrunder

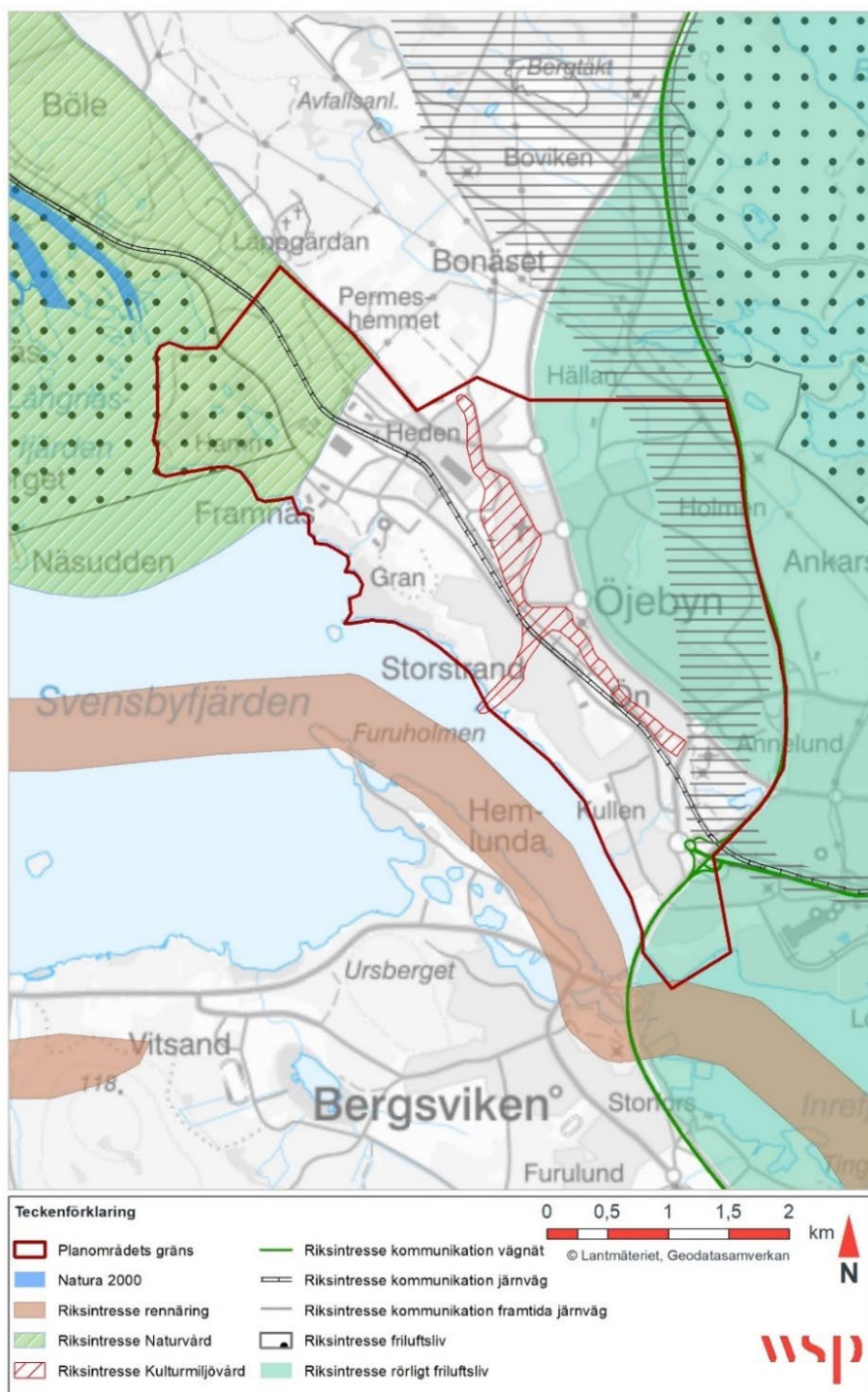
Natura 2000-området Piteälven skyddas enligt 7 kap 27–29§§ MB vilken anger att åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Även åtgärder utanför området vilka kan orsaka skada inom området kräver tillstånd. För Natura 2000-området finns en bevarandeplan vilken beskriver området samt anger hur naturvärden ska värnas på bästa sätt.

Enligt 3 kap 5§ MB mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringsen så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra rennäringsens bedrivande. Rennäringslag (1971:437) reglerar rennäringsens villkor i Sverige. Enligt 3 kap 6§ MB ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön.

Enligt 3 kap 8§ MB ska mark- och vattenområden vilka är särskilt lämpliga för anläggningar för kommunikationer skyddas så långt det är möjligt mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomst eller nyttjande av anläggningarna.

7.1.2 Förutsättningar

Planområdet berör direkt och indirekt ett antal riksintressen, se Figur 14.

Figur 14. Översikt riksintressen. Observera att hela planområdet omfattas av riksintresse för MSA (flyg och totalförsvär) samt väderradar (totalförsvär).

7.1.2.1 Natura 2000 Piteälven SE0820434

Planområdet ligger strax söder om Piteälvens mynning vilken är utpekad som Natura 2000-område. Området består av älvens vattensystem med huvudfåra, biflöden och tillhörande sjöar. Bevarandemål finns angivna för arterna flodpärlmussla, lax (i sötvatten), stensimpa och utter. Naturtyper vilka ska bevaras är ävjestrandsjöar, myrsjöar, större vattendrag, alpina vattendrag och mindre vattendrag (Länsstyrelsen Norrbotten, 2022a).

7.1.2.2 Riksintresse för rennäringen

Riksintresse för rennäringen vilket utgörs av en led över Svensbyfjärden mot Pitholmsheden inom Kikkejaure sameby, ligger väster om planområdet (Sametinget, 2022).

7.1.2.3 Riksintresse för naturvård Piteälven

Förutsättningar för områdets naturvärde är:

- a) Framstående exempel på storälv med pågående fluviala processer i en älvdal som under landisavsmältningen framburit mycket stora mängder vatten och material.
- b) Opåverkad vattenregim förutom nedströms Sikfors samt opåverkade fjäll och urskogsområden.
- c) Sårbara och hotade naturtyper och arter.
- d) Vissa delområden hyser en rik flora och fauna.
- e) Spektakulära landskapsavsnitt i älvdalen som till exempel Storforsen och Trollforsen.

Förutsättningar för att områdets naturvärde ska bibehållas är att älvens naturliga vattenregim och urskogsområden ska bevaras opåverkade samt att skogsbruk ska bedrivas med naturvårdshänsyn. Områdets värden kan reduceras av bland annat dämning, vattenståndsreglering, vattenavledning och -bortledning, dikning, kalavverkning, förorenade utsläpp (Naturvårdsverket, 2022)

7.1.2.4 Riksintresse för kommunikation

Planområdet berör fyra riksintressen för kommunikation:

- E4 (väg). E4 är av avgörande betydelse för både person- och godstrafik.
- Pitebanan (järnväg). Pitebanan används uteslutande för godstransporter och är viktig för näringslivet då den används för transport av gods till och från övre Norrland.
- Korridor för framtida Norrbottenbanan (järnväg). Det finns en fastställd korridor för Norrbottenbanans dragning förbi Piteå och Öjebyn.
- MSA 60 km (Minimum Safety Altitude,) Utgör ett område runt Luleå flygplats där det finns fastställda höjder för högsta tillåtna objekt (flyg). Höga byggnadsverk kan påtagligt försvåra utnyttjandet av flygplatsen. Riksintresset berör hela planområdet.

7.1.2.5 Riksintresse för totalförsvaret

Planområdet berör två riksintressen för totalförsvaret: luftrum och väderradar.

Hela planområdet berörs av den s.k. MSA-påverkande ytan som är klassad som riksintresse för totalförsvaret (se riksintresse kommunikation) samt påverkansområde för väderradar som är klassad som riksintresse för att skydda den meteorologiska infrastrukturen i Sverige.

7.1.2.6 Riksintresse för kulturmiljövård

Planområdet berör ett riksintresse för kulturmiljövården, Öjebyn [BD 59]. Riksintressebeskrivning med motivering: *Kyrkstad och stadsmiljö. En av landets största kyrkstäder som utvecklats ur en medeltida kyrk- och marknadsplats vid kustlandsvägen och som fortfarande bevarar en levande kyrkstadstradition. Den äldsta platsen för Piteå stad, med stadsprivilegier från 1621, som i planmönster och bebyggelse ännu ger en uppfattning om landets nyanlagda småstäder vid 1600-talets början. (Vägmiljö).*

Uttryck för riksintresset: Kyrkomiljön med 1400-talskyrkan med fristående klocktorn, sockenmagasin. Den gamla kustlandsvägen samt planmönstret med ett oregelbundet gatunät av närmast medeltida karaktär,

tomtstrukturer och öppna platser. Den småskaliga kyrkstadsbebyggelsen med kyrkstugor och kyrkstallar. En minnessten över Adolf Fredriks besök på 1750-talet. Det omgivande odlingslandskapet med öppna marker runt kyrkstaden. Silhuetten, anblicken från omgivningarna samt utblickar mot Svensbyfjärden och stadens tidigare hamn. En fördjupad riksintressebeskrivning framtagen av Piteå museum tydliggör riksintressets uttryck. (Se även avsnitt Kulturmiljö).

7.1.2.7 Riksintresse för friluftsliv och rörligt friluftsliv

Planområdet öster om väg 374 omfattas av riksintresse för rörligt friluftsliv, Norrbottens skärgård, där områdets natur- och kulturvärden i sin helhet är av riksintresse och av betydelse för turism och friluftsliv.

Området Lillviken och Hamnviken omfattas av riksintresse för friluftsliv, Pite älvdal. Huvudkriterier för området Pite älvdal är särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och kulturmiljöer, samt särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter. (Länsstyrelsen Norrbotten, 2022b).

7.1.2.8 Strandskydd

- Samtliga sjöar och vattendrag omfattas av strandskyddsbestämmelser enligt 7 kap. 13–18 §§ MB.

7.1.3 Planförslagets konsekvenser

7.1.3.1 Natura 2000

Föreslagen exploatering bedöms inte påverka Natura 2000-områdets bevarandemål eller naturtyper. Ingen konsekvens bedöms uppstå på kort eller lång sikt.

7.1.3.2 Riksintresse för rennäringen

Områden av riksintressen av rennäring ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada näringens bedrivande. Även övriga områden av intresse för rennäringen ska så långt möjligt skyddas mot sådana åtgärder. I de fall etablering kan få negativ påverkan på riksintresset rennäring ska samråd ske med berörd sameby. Föreslagen exploatering bedöms inte påverka riksintresseområden för rennäringen direkt eller indirekt och inga konsekvenser bedöms uppstå på kort eller lång sikt. Påtaglig skada på riksintresset bedöms inte uppstå.

7.1.3.3 Riksintresse för kulturmiljövården

Äldre detaljplaner som medger bebyggelse som kan påverka riksintressets värden föreslås i planförslaget upphävas och nya detaljplaner, som ger skydd åt kulturvärdena, ska i stället tas fram. En ny detaljplan för kyrkstaden med skydd av kulturvärden planeras att tas fram. Planförslaget bedöms genom detta styra planeringen mot att ge ett långsiktigt skydd i plan, vilket bidrar till att tillgodose riksintresset för kulturmiljö. Planförslaget bedöms därmed medföra positiva konsekvenser avseende riksintresset för kulturmiljövården i förhållande till nollläget.

7.1.3.4 Riksintresse för naturvård

Vid en utökning av Storstrandspromenaden fram till Hamnviken samt att sträckan utvecklas för biodiversitet bedöms positiva effekter kunna uppstå och medföra liten en positiv effekt för biologisk mångfald i ett långt och kort perspektiv för riksintresset. Föreslagen utökning av Hedens verksamhetsområde bedöms inte medföra någon konsekvens i ett kort och långt perspektiv jämfört med nollalternativet. Sammantaget bedöms planförslaget inte medföra någon konsekvens på lång och kort sikt för riksintresse för naturvård. Påtaglig skada på riksintresset bedöms inte uppstå.

7.1.3.5 Riksintresse för kommunikation

Vid ett genomförande av planen bedöms ingen påverkan ske på riksintressen för kommunikation på kort eller lång sikt. Påtaglig skada på riksintresset bedöms inte uppstå. I den fördjupade översiktsplanen finns utpekade områden för arbete och näringsliv, vård och omsorg samt boende och byggande som ligger inom eller nära den korridor för Norrbotniabanan som är utpekad som riksintresse.

7.1.3.6 Riksintresse för totalförsvaret

I planen anges ingen byggnadshöjd på föreslagen exploatering, det är en fråga som behöver utredas i detaljplaneskedet. Byggnadshöjder som är högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse eller högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse innebär att samråd måste ske med Försvarsmakten. Sammantaget bedöms planförslaget inte innebära åtgärder som medför påtaglig skada för riksintressets värden.

7.1.3.7 Riksintresse för friluftsliv och rörligt friluftsliv

Vid ett genomförande av planen bedöms en utökning av strandpromenaden fram till Hamnviken öka tillgängligheten till riksintresse för friluftsliv vilket på kort och lång sikt bedöms medföra en liten positiv konsekvens. Påtaglig skada på riksintresset bedöms inte uppstå.

Det i ÖP utpekade området Holmen för bostäder inom riksintresse rörligt friluftsliv föreslås utgå. Detta medför att området ej tas i anspråk och att grönytor med goda gröna kvaliteter och höga sociala värden som bevaras med skolskog, elljusspår och stigar. Ett genomförande av planen bedöms för riksintresse rörligt friluftsliv på kort och lång sikt medföra en liten positiv konsekvens. Påtaglig skada på riksintresset bedöms inte uppstå.

7.1.3.8 Strandskydd

I planeringen har hänsyn tagits till strandskydd varför ingen negativ påverkan bedöms uppstå.

7.1.4 Nollalternativets konsekvenser

Vid ett nollalternativ bedöms ingen påverkan ske på Natura 2000-området eller på riksintressen för rennäringen.

Föreslagen utökning av Hedens verksamhetsområde ligger helt inom riksintresse för naturvård. Vid ett genomförande påverkas riksintresset då skogsmark tas i anspråk. Andelen mark som tas i anspråk motsvarar en liten andel av riksintresset. Avverkning och hårdgörande av ytor kan medföra risk för negativa effekter på förutsättningarna för riksintressets värden. Nollalternativet bedöms kunna medföra en liten negativ till obetydlig konsekvens i ett kort och långt perspektiv.

Ingen påverkan bedöms ske för riksintressen för kommunikation.

Hamnviken är i ÖP utpekad som Natur, utvecklingsområde vilket innebär att en plan ska tas fram för områdets utveckling avseende tillgänglighet och värden vilket bedöms ge en positiv effekt för riksintresse för friluftsliv. Inom riksintresse för rörligt friluftsliv tar det planerade verksamhetsområdet vid industriområdet Ön i anspråk en yta av ca 70 ha av riksintresset. Vid ett nollalternativ kvarstår planerna på bostadsområdet Holmen inom riksintresset. Vid ett genomförande av bostadsområdet tas mark i anspråk med förlust av grönytor med goda gröna kvaliteter och höga sociala värden som effekt. Sammantaget medför nollalternativet en liten negativ konsekvens på kort och lång sikt då ytor med kvaliteter för riksintresse rörligt friluftsliv påverkas negativt.

Inget intrång i strandskyddade områden bedöms ske.

7.1.5 Skadeförebyggande åtgärder

- Vid ett genomförande av förlängning av Hedens verksamhetsområdet ska hänsyn tas för att i mesta möjliga mån bevara förutsättningarna för riksintresse för naturvård.
- Vid kommande detaljplanering bör det utredas vidare hur riksintresset för kulturmiljövård kan komma att påverkas. Bland annat kan visuell påverkan på vyer/landskapsrum behöva studeras. Det gäller även exploatering utanför riksintresseområdet som kan komma att påverka siluetten av kyrkstaden eller anblicken av kyrkstaden från omgivningarna samt utblickar mot Svensbyfjärden och stadens tidigare hamn.

7.2 KULTURMILJÖ

7.2.1 Bedömningsgrunder

7.2.1.1 Kulturhistorisk värdering

Den kulturhistoriska värderingen av miljöer och objekt baseras på Riksantikvarieämbetets *Plattform för kulturhistorisk värdering och urval* (2015). I värderingen är följande kriterier avgörande:

- Möjlighet till kunskap och förståelse - hur väl går det att avläsa det historiska sammanhanget?
- Kulturhistorisk helhet - hur mycket har bevarats av sammanhanget, och avspeglar sammanhanget främst en avgränsad tidsperiod eller ett längre utvecklingsförlopp?
- Kulturhistorisk relevans - hur betydelsefull är företeelsen som kännetecknande eller på annat sätt särskilt betydelsefull för sin tid och kontext, ur ett lokalt respektive nationellt perspektiv.

7.2.1.2 Metod för bedömning av kulturmiljö i MKB

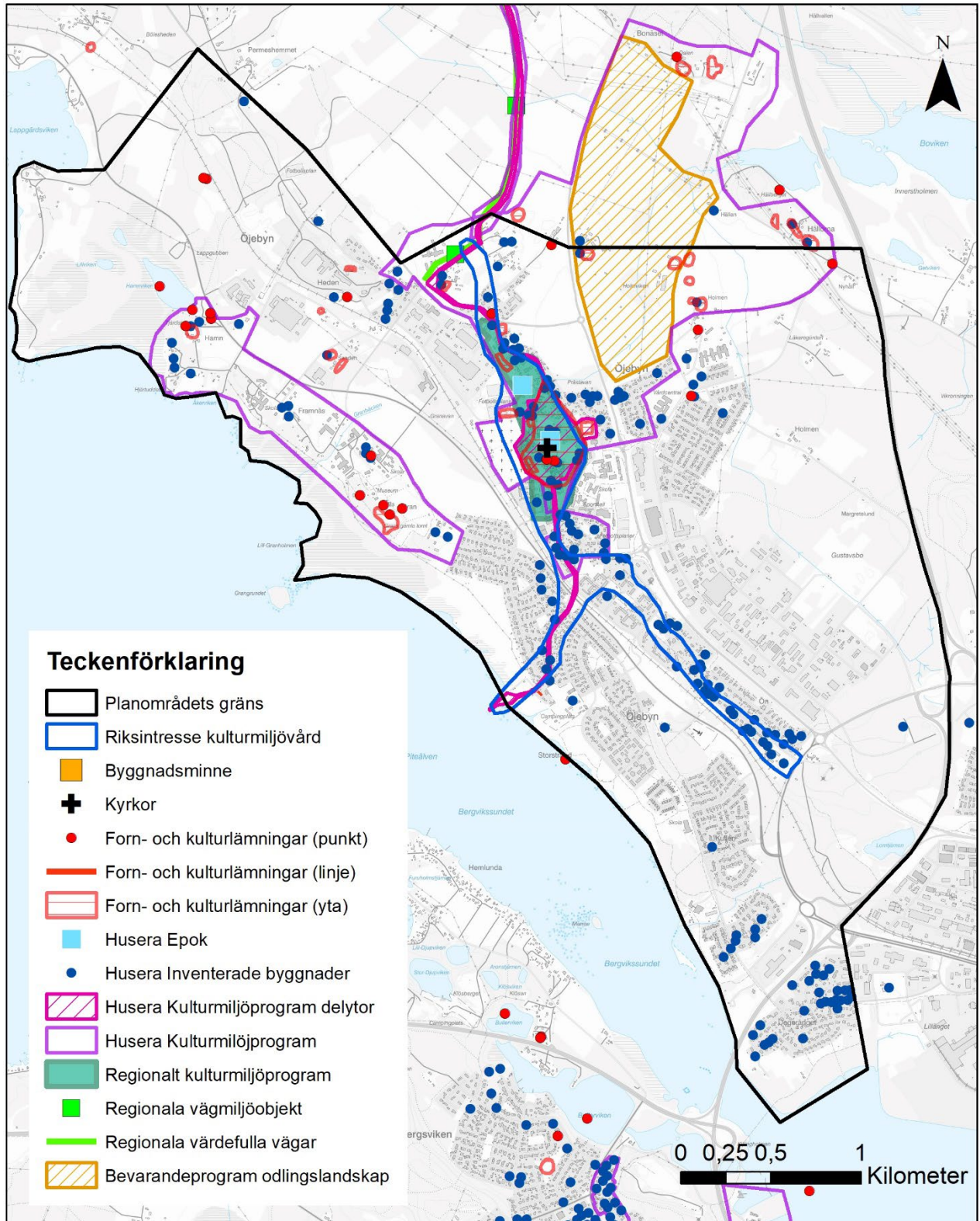
För att bedöma konsekvenserna för kulturmiljön används i första hand Riksantikvarieämbetets ”Handbok för kulturmiljövårdens riksintressen” (2014). Metodiken för konsekvensbedömningar har anpassats för att fungera tillsammans med MKB-metodiken där påverkan, effekt och konsekvens beskrivs utifrån handbokens olika frågeställningar.

Handbokens metodik beskriver bedömningar av förändringar i riksintresse för kulturmiljövården. Det grundläggande kriteriet är möjligheten att förstå och uppleva det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet. Detta handlar om möjligheten att läsa och uppleva miljön. Detta kriterium kan även appliceras på kulturmiljövården generellt för att konstatera hur kulturmiljöns värde förändras. Metoden används därmed även för bedömning av kulturmiljövården som inte omfattas av riksintresset.

	← Förändring →						
Områdets värden kommer att:	Förädlas	Förökas	Förstärkas	Föbli oförändrade	Försvagas	Förvanskas	försvinna
Innebörd	Förbättring			Ingen påverkan	Skada	Risk för påtaglig skada	
Förhållningssätt	Inspirera Berika			Hänsyn Bruka varsamt	Hindra – Lindra Minimera skadan	Ej tillåtet Undvik skadan	

Handlingsutrymmet vid tillämpning av hushållningsbestämmelsen – från att stärka det önskvärda till att förhindra det otillåtna, RAÄ:s Handbok för riksintressen.

7.2.2 Förutsättningar

Figur 15. Karta som visar alla skyddade och utpekade kulturmiljövärden på riks-, regional och lokal nivå inom planområdet (Källor för geodata: RAA, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Piteå kommun)

Figur 18. Karta över Piteå Gammelstad 1804. Lantmäteriet, Historiska kartor

Figur 19. Flygbild över Öjeby kyrkstad med omgivningarna (Foto: Marie Öqvist)

Figur 20. Kyrkstaden (Foto: Anna Stamblewski)

7.2.2.1 Den kulturhistoriska miljön

Öjebyn är en stadsdel som är central för att förstå Piteås historia och utveckling. Här etablerades i början av 1400-talet bygdens sockencentrum och handelsplats med hamn och kring år 1500 byggdes den nya sockenkyrkan i sten. Öjebyn har sedan medeltiden varit en rik jordbruksbygd. Flera av de medeltida gårdsplatserna finns kvar, placerade höjdlägen i landskapet kring kyrkan. Hamn, Hällan och Holmen är exempel på gårdslägen som fortfarande är bebyggda. Gårdsplatserna berättar tillsammans med kyrkan och klockstapeln om Öjebyns och Piteå sockens medeltida historia. En stadsplan för Piteå upprättades år 1620 av Olof Bure och år 1621 fick Piteå stadsprivilegier. Den första stadsbilden var triangulär med kyrkan i centrum. Efter en stor brand i juli 1666 togs år 1667 beslut om att stadskärnan skulle flyttas söderut till platsen för nuvarande Piteå centrum. En anledning till flytten var att den gamla hamnen började bli för grund. Öjebyns kyrka klarade sig i branden och kring sockenkyrkan växte kyrkstaden fram. Kustlandsvägen som till stora delar bevarat sin sträckning genom samhället och förbi kyrkan vittnar om den tid då Öjebyn var köpstad. Den är en del av en vägsträckning längs Norrlandskusten med rötter i medeltiden. Öjebyn har varit socknens kyrkliga centrum in på 1900-talet. Överstebostället Gran i södra delen av planområdet har en byggnad från 1740-talet som idag är lokal för en lantbruksskola.

Dagens Öjebyn karaktäriseras även av den bebyggelseutveckling som skett under 1900-talet. Här finns en villabebyggelse av egnahemskaraktär från 1900-talets första hälft och villaområden från 1900-talets andra hälft samt bostads och industriområden typiska för modernismens mer storskaliga planering under 1960- och 1970-talet. Villakvarter anlades på flera ställen i det tidigare odlingslandskapet, bland annat på åkermarken mot Piteälven. En utbyggnad med flerbostadshus ägde rum söder och öster om kyrkstaden

samt vid Hesselgård (dagens Linnéparken). Utbyggnaden fortsatte mot Storstrand och Kullen där varierande bostadstyper etablerades. Här finns en blandning av fristående villor, kedjehus, radhus och flerbostadshus. På Holmen, öster om vårdcentralen, etablerades ett stort villaområde. Kaplansgården revs på 1950-talet och är idag platsen för Solanderparken. Prostgården flyttades 1970 från sitt ursprungliga läge till sin nuvarande plats direkt norr om kyrkan.

De omgivande jordbruksmarkerna som historiskt sett präglat Öjebyn är idag till stora delar bebyggda, men de öppna gröna ytor som finns kvar i anslutning till kyrkstadsbebyggelsen och äldre gårdsmiljöer bidrar till att det går att förstå de historiska sammanhangen i landskapet. I norr finns större sammanhängande områden av hävdad odlingslandskap och flera äldre gårdsplatser, till exempel gårdarna vid Hällan och Holmen. På Öjebyslätten norr om Holmen samt vid Grans, väster om kyrkstaden finns större sammanhängande områden med odlingslandskap äldre gårdsplatser bevarade.

Figur 21. T.h. Flygfoton ca 1960 och 1975. T.v. flygfoto ca 1960 över Öjebyn med kyrkstaden och Kustvägen som löper förbi kyrkan. Här syns även hur bebyggelsen tillkommen under 1900-talet kring den tätt sammangyttrade kyrkstadsbebyggelsens stugor. Flygfotot från ca 1975 T.h. visar modernismens bebyggelse med nytt centrum som tillkommit och den nya trafikleden öster om kyrkstaden. Även om relativt stora exploateringar gjorts under 1900-talets mitt och senare del har en exploatering inom den sammanhållna äldre bebyggelsen i stort undvikits, vilket bidrar till att den kyrkstaden med kyrkan och den äldre vägsträckningen idag är en tydligt avläsbar och sammanhållen miljö. Foto: Lantmäteriet.

7.2.2.2 Topografi, lämningstyper och fornlämningsmiljö

Idag består terrängen inom planområdet av flack till svagt kuperad moränmark/isälvsediment, postglacial sand och lera samt älvsediment med sand längs Svensbyfjärdens strand. Planområdet och ligger på 0 – 30 m ö h. Under bronsåldern (ca 3 500 år sedan) låg hela planområdet fortfarande under vattnet. Först för 2 500 år sedan träder höjden söder om Norra Ringen ovanför vattenytan. För 500 år sedan låg fortfarande större delen av planområdets nordvästra del under vatten.

Majoriteten av de kända och registrerade lämningarna i planområdet finns i den norra delen. Den mest omfattande fornlämningen är L1993:6061 som utgörs av stadskulturlager, som är delvis undersökt av arkeologer. Vid undersökningarna hittades bland annat kulturlager och husgrunder från 1400- till 1800-talet. De utgör lämningar efter Öjebyns kyrkby och gamla Piteå stad.

I den nordvästra delen av planområdet finns ett stort antal bytomter/gårdstomter samt andra typer av lämningar som husgrunder, en begravningsplats, spår efter tjärframställning, minnesmärken hamnanläggningar och en fyndplats. Hamnanläggningarna syns endast på äldre kartor men är inte synliga på platsen idag. Undersökningsstatus för många av dessa lämningar är okänd (se tabell 4 nedan).

I den norra och nordöstra delen av planområdet finns flera bytomter/gårdstomter som är identifierade i samband med fornminnesinventeringen 1987. De flesta är registrerade som möjliga fornlämningar och är

inte undersökta. Det betyder att lämningarna inte är säkerställda och att deras utbredningar inte är klarlagda.

I den sydvästra delen av planområdet finns endast ett fåtal övriga kulturhistoriska lämningar såsom L2021:1671, en fartygs-/båtlämning som har registrerats i vattnet nära stranden vid Storstrand.

Tabell 4. Registrerade fornlämningar inom och i närheten av planområdet

Lämningsnummer	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Datum för senaste fältbesök – Undersökningsstatus
L1993:3905	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3904	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L2022:5853	Hamnanläggning	Ingen antikvarisk bedömning	Uppgift om (ej bekräftad i fält) Ej undersökt
L1993:4489	Fartygs-/båtlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2670	Kemisk industri (Tjärdal)	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Ej undersökt
L1993:2363	Bytomt/gårdstomt	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:4490	Husgrund, historisk tid	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:1991	Husgrund, historisk tid	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1992:9220	Begravningsplats	Fornlämning	2009 – Delundersökt
L1993:4170	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:4488	Fyndplats (ben, keramik, porslin och glas + kulturlager)	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2669	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2668	Hyttområde	Möjlig fornlämning	1987 – Ej undersökt
L1993:4512	Minnesmärke (Minnessten)	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:6477	Kemisk industri (Tjärdal)	Övrig kulturhistorisk lämning	? – Ej undersökt
L1993:3604	Kemisk industri (Tjärdal?)	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Ej undersökt
L2022:5311	Hamnanläggning	Ingen antikvarisk bedömning	Uppgift om (ej bekräftad i fält) – Ej undersökt
L1993:2643	Minnesmärke (Minnessten)	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3306	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3903	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3305	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3304	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2067	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2356	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2990	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3920	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3894	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	2009 – Delundersökt
L1993:6061	Stadslager	Fornlämning	2011 – Delundersökt
L1993:2354	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Delundersökt
L1993:2384	Minnesmärke (Minnessten)	Fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:6657	Minnesmärke (Minnessten)	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L2022:2889	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning	2022 – Ej undersökt
L1993:2933	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2622	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2597	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2932	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:5138	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:2931	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3893	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:4508	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:4841	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:3597	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L1993:4480	Hamnanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning	1987 – Undersökningsstatus okänd
L2021:1671	Fartygs-/båtlämning	Övrig kulturhistorisk lämning	2018 – Ej undersökt

7.2.2.3 Tidigare arkeologiska undersökningar

En fornminnesinventering i samband med Lantmäteriets revidering av *Ekonomisk karta över Sverige* utfördes i det aktuella området 1987. I nuläget är uppgifterna för ett flertal av de lämningar som är registrerade i Fornsök från fornminnesinventeringen. Kunskapsläget beror på omfattningen av arkeologiska insatser. Förutom de arkeologiska inventeringarna har ett antal arkeologiska undersökningar utförts inom planområdet, främst inom Öjebyns kyrkstad. Dessa har resulterat i att fornlämningsområdet för kyrkstaden har utvidgats. Vid undersökningar 1968–1970 påträffades en husgrund som troligtvis härrör från kaptensbostället Margretelund. Bostaden uppfördes mellan kyrkan och hamnen under 1600-talets slut. Den andra större undersökningen utfördes 1990 i kvarteret Gästgivaren där kulturlager påträffades inom hela undersökningsområdet. Tre bebyggelsefaser kunde urskiljas. Den första fasen daterades till tiden 1460–1640. Den andra fasen representeras av tre husgrunder som är yngre än 1690, dessa återfinns på en karta från 1804. Den tredje fasen är yngre än 1804 och utgörs av tre husgrunder (Jonsson, 2009). Mellan 1986 och 2011 har fler undersökningar utförts i Öjebyns kyrkstad. Resultat från undersökningarna uppvisade kulturlager och anläggningarna som sträcker sig under en tidsperiod från 1500- till 1900-talet (Buljo & Östlund, 2013) (Backman, 2011).

I övriga delar av planområdet har endast ett fåtal mindre delundersökningar utförts. Grans gamla bytomt (L1993:4202), ca 750 meter sydväst om Öjebyns kyrkstad, undersöktes 2002. Vid Heden har man påträffat lösfynd och en mindre undersökning utfördes efter detta (Jonsson 2009). Det osteologiska material som påträffades var till viss del från människor. Benmaterialet härrörde från minst tre individer och visar att det möjligen funnits en begravningsplats här.

Olika typer av arkeologiska insatser kommer sannolikt krävas inom de ytor som föreslås för exploatering, för att klargöra om flera fornlämningar kan finnas inom planområdet samt revidera de kända lämningarnas antikvariska bedömning.

7.2.2.4 Kulturmiljölagen

Genom kulturmiljölagen (KML) anger samhället grundläggande bestämmelser till skydd för viktiga delar av kulturarvet. Lagen innehåller bland annat bestämmelser för skydd av värdefulla byggnader liksom fornlämningar, fornfynd, byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen och vissa kulturföremål. I 2 kap. KML styrs skyddet av fornlämningar.

En fornlämning är enligt KML en lämning efter människors verksamhet under forna tider, vilken har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. En fornlämning ska också ha tillkommit före år 1850. Skyddet är automatiskt enligt lagen, vilket innebär att det inte krävs något myndighetsbeslut för att en fornlämning ska vara skyddad. En nyupptäckt fornlämning har ett omedelbart skydd. Alla åtgärder som innebär övertäckande, grävning, flytt eller annan ändring av fornlämningen kräver tillståndsprövning hos länsstyrelsen.

Till varje fornlämning hör ett markområde med samma lagskydd som fornlämningen. Områdets storlek skiftar beroende på fornlämningens art och betydelse och dess läge i landskapet. Skyddsområdets storlek fastställs av länsstyrelsen från fall till fall.

En övrig kulturhistorisk lämning är en lämning som inte har ett automatiskt skydd i enlighet med KML. Här krävs ett samråd med länsstyrelsen för en bedömning om lämningen av särskilda skäl bör fastställas som fornlämning eller om bedömningen övrig kulturhistorisk lämning kan kvarstå.

7.2.2.5 Riksintresse för kulturmiljövården, Öjebyn [BD 59]

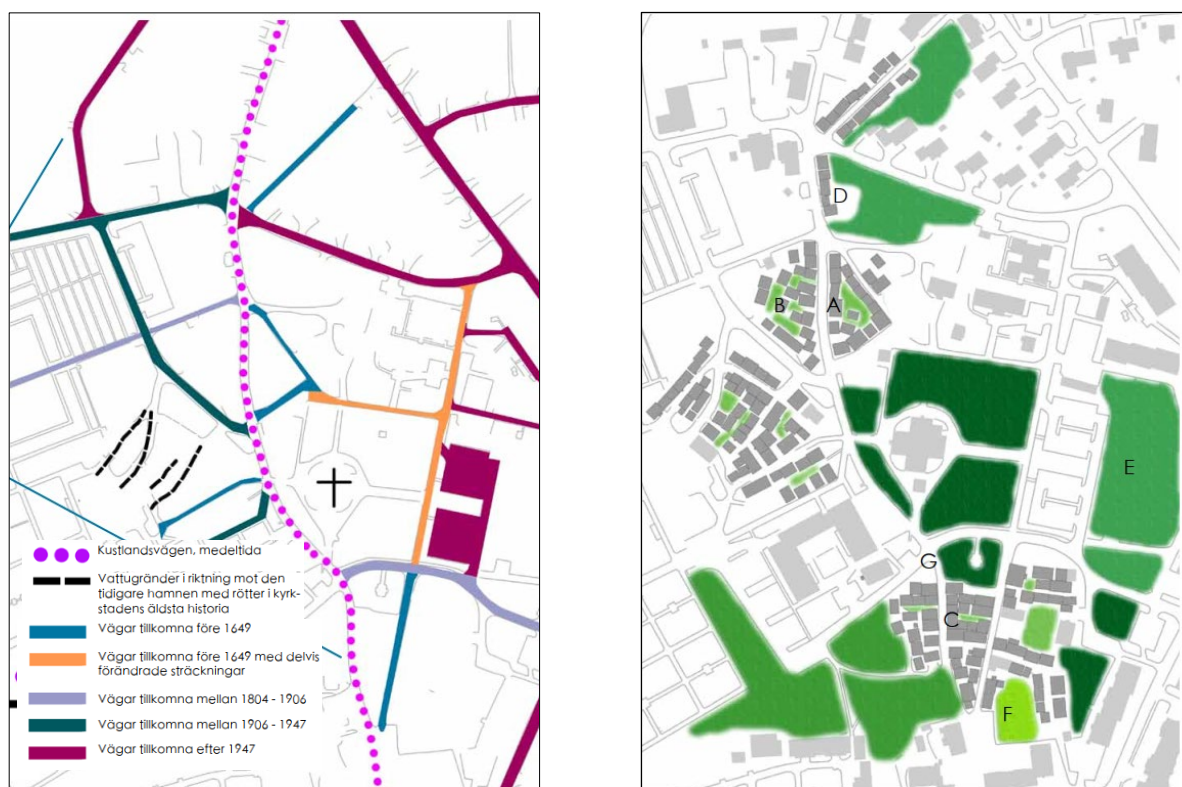
För riksintressebeskrivning se även avsnitt 7.1 Skyddade områden. I den fördjupade riksintressebeskrivningen framtagen av Piteå museum 2013 anges bland annat att Öjebys kyrkstads organiska och spontant framvuxna planmönster är ett av platsens mest utpräglade karaktärsdrag samt att Öjebyn är ett pedagogiskt exempel över hur städer och kyrkstäder kunde se ut i Övre Norrland under 1600-talet. Planmönstret har stora upplevelsemässiga kvaliteter eftersom det erbjuder spännande rumsbildningar och manar till ett varierat och spontant rörelsemönster”.

Riksintressebeskrivningen avser den av Riksantikvarieämbetet upprättade redogörelsen för ett riksintresseanspråk. Den består av en motivering som ringar in områdets riksintressanta kulturhistoriska sammanhang samt en redovisning av olika uttryck för riksintresset.

Viktiga uttryck för riksintresset som lyfts fram i den fördjupade beskrivningen är Öjebyns skala och siluett, bebyggelsen med en hantverks och timringstradition, det organiska planmönstret med bland annat kyrkstugornas placering i liv med gatan, variationen i den äldre bebyggelsens materialval, färgsättning, yta och struktur, bebyggelsens sammansättning med kyrkan och kyrkstugubebyggelsen och den gamla Kustlandsvägen som motsvaras av dagens Affärsgatan.

Utöver bebyggelsen, planmönstren och vägarna är de gröna gårdsrummen mellan kyrkstugorna ett karaktäristiskt inslag i Öjebyn. Flera av kyrkstadens grönytor markerar även äldre jordbruksmark som inte varit bebyggd. Dessa upprätthåller därmed något av det öppna landskap som tidigare präglade kyrkstadens omgivning. Grönytorna fungerar även som viktiga buffertzoner mellan kyrkstadens och anslutande modern bebyggelse. Dessa öppna grönytor är av mycket stor betydelse för att kunna uppleva kyrkstadens som en sammanhållen historisk miljö.

Den fördjupade riksintressebeskrivningen har angivit förhållningssätt kopplat till de olika uttrycken för riksintresset.

Figur 22. Kartor ur Fördjupad riksintressebeskrivning Öjebyn, Piteå Museum 2013. T.v. Vägnätets ålder. T.h. Grönytor som utgör uttryck för riksintresset.

Kulturmiljövårdens riksintressen regleras i miljöbalkens 3 kap. 6 §, och ingår i miljöbalkens hushållningsbestämmelser. Bestämmelserna ska tillämpas vid beslut om ändrad markanvändning enligt MB, plan- och bygglagen samt flera andra lagar. Hushållningsbestämmelserna ska tillämpas vid planering och prövning enligt plan- och bygglagen. I plan- och bygglagen anges att planläggning och prövning i ärenden om lov eller förhandsbesked ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för. Företräde ska ges åt sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning och bestämmelserna i 3 kap. och 4 kap. ska tillämpas. Enligt kulturmiljölagen ska riksintressen för kulturmiljövården skyddas mot påtaglig skada. Bedömningen av vad som utgör en påtaglig skada är alltid platsspecifik och knuten till åtgärdens art och omfattning samt den

kulturhistoriskt värdefulla miljöns känslighet. Påtaglig skada kan uppstå om en åtgärd mer än obetydligt skadar något eller några av de värden som utgör grunden för riksintresset. En åtgärd som berör ett riksintresse måste utformas så att den inte medför påtaglig skada på riksintresset för att vara tillåtlig. Andra allmänna intressen kan inte vägas mot ett riksintresse på ett sätt som medför påtaglig skada på riksintresset.

7.2.2.6 Kyrkligt kulturminne

Öjebyns kyrka och den omgivande kyrktomten utgör kyrkligt kulturminne enligt 4 Kap KML. Öjebyns kyrka är en senmedeltida stenkyrka som började uppföras omkring 1500 och som på 1750-talet ombyggdes till korskyrka. Intill kyrkan står en ett fristående klocktorn. Söder om kyrkan står en obelisk som ritades av arkitekten Carl Hårleman till minne av kung Adolf Fredriks besök 1752.

7.2.2.7 Regionalt kulturmiljöprogram

Länsstyrelsen har upprättat ett länstäckande kulturmiljöprogram för Norrbottens län åren 2010–2020. Programmet är bland annat tänkt att fungera som planeringsunderlag för kommuner och ligga till grund för utveckling. I Norrbottens kulturmiljöprogram står bland annat att kyrkstadsmiljöerna är ett unikt uttryck för norra Norrland. I kulturmiljöprogrammet ges följande beskrivning och motiv för urval:

Beskrivning

Öjebyn var föregångaren till Piteå stad. Idag är Öjebyn en tätort med blandad bebyggelse. Det som finns kvar av det gamla Öjebyn är kyrkan, kyrkstugorna, den gamla kustlandsvägens sträckning samt viss äldre, välbevarad bebyggelse i byakärnan.

Motiv för urval

I Öjebyn finns en välbevarad kyrka, kyrkstad, kustlandsvägens ursprungliga sträckning genom kyrkstaden och annan äldre, välbevarad bebyggelse i byakärnan. Detta minner om den centrala roll som Öjebyn en gång spelade i bygden som kyrkligt och merkantilt centrum. Området har ett högt kulturhistoriskt värde.

7.2.2.8 Länsstyrelsens bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden

Bevarandeprogrammet redovisar de områden i länets odlingslandskap som bedömts ha de högsta natur- och kulturvärdena. Programmet är framtaget 2002 och granskat 2021. Öjebyn 195 är utpekad som ett av bevarandeprogrammets områden. Detta är ett bevarandevärdt landskap med höga natur- och kulturvärden. Området har hävdats sedan medeltiden och landskapet bär tydliga spår efter det traditionella agrarsamhället med bland annat äldre gårdar i medeltida gårdslägen och odlingsmark.

7.2.2.9 Kulturhistoriska vägmiljöer Länsstyrelsen

Inventering av kulturhistoriska vägmiljöer i Norrbottens län och Västerbottens län genomfördes 2000–2001 av länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län samt dåvarande Vägverket Region Norr. Inom området finns en utpekad vägsträcka: *Väg 933 Öjebyn –Bredviksberget*.

Vägbeskrivning: Vägsträckan utgör en del av gamla riksväg 13, ombyggd till 6 m bredd 1937. I södra delen passerar vägen mellan blandad bebyggelse i Öjebyn, samt en gammal tvåsidig björkallé. Vägen gör en krök förbi en jordbruksfastighet och kommer sedan ut på öppen, hävdad jordbruksmark i Öjebyn, där den en bit löper parallellt med E4:an som syns några hundra meter bort. Även ladorna på östra sidan om E4:an syns från vägen. Öjebyns kyrka skymtar från vägen när man åker söderut. Vägen är bred, har en hög vägbank och är belagd med asfalt.

Motiv och bevarandevärde: Vägen har ett kommunikationshistoriskt värde som en del av riks13 (och kustlandsvägen). Vägen har bevarad sträckning, lång kontinuitet och ett pedagogiskt värde stärkt av det omgivande natur- och kulturlandskap samt vägmiljöobjekten.

Rekommendationer: Värna om vägens sträckning, alléerna i Öjebyn, stembalktrumman och det öppna odlingslandskapet.

7.2.2.10 Kommunalt utpekade kulturmiljöer – kulturmiljöprogrammet *Husera* och områden i ÖP och FÖP

Husera är Piteås kommunala kulturmiljöprogram. Enligt översiktsplanen ligger fokus på hela miljöer och de egenskaper som utmärker kulturmiljöns karaktär och kvalitet. *Husera* ska enligt översiktsplanen också indikera kulturmiljövärden och behov av hänsynstagande vid kommunal planering. Programmet är övergripande och anger generella förhållningssätt inom de olika utpekade områdena. Öjebyn är ett av de särskilt värdefulla områdena. Utvecklingsområden för kulturmiljö definieras i ÖP som kulturmiljöer med stora skyddsvärden och stor utvecklingspotential för nyttjande. Inom det aktuella FÖP-området finns två särskilt värdefulla områden markerade: Öjebyn och Gran.

Utöver detta listas flera fastigheter med bebyggelse som har höga kulturhistoriska värden i den fördjupade översiktsplanen, se avsnitt 6.3 Planförslaget. I *Husera* finns även en mängd inventerade byggnader, men dessa saknar en bedömning av kulturhistoriskt värde i det underlag som varit tillgängligt.

7.2.2.11 *Det samiska kulturarvet*

De första arkeologiska spår som tyder på att samerna börjat hålla tamrenar och anpassa sin bosättning efter renarnas betesbehov är från århundradena efter Kristi födelse. Övergången till den storskaliga nomadiserande renskötsel som vi känner från senare tid ägde rum långt senare och kan följas i de skriftliga källorna från 1600–1700-talen. Boskapsskötsel har varit en viktig näring, liksom småbruk, fiske och jakt.

Det betyder att det sannolikt finns en lång historisk tradition av samisk verksamhet inom utredningsområdet. Några spår efter äldre samisk aktivitet i form av exempelvis boplatser är ännu inte kända eller registrerade i Riksantikvarieämbetes kulturmiljöregister. Det betyder dock inte att det inte funnits närvaro av samerna i området längre tillbaka i tiden. De material som längre tillbaka användes till byggnader, rengården och redskap var naturens egna och har lämnat få spår.

7.2.3 Planförslagets konsekvenser

Planförslaget bedöms överlag innebära en utveckling som tar hänsyn till områdets höga kulturvärden. Lokalisering av ny bebyggelse har gjorts så att det inte uppstår konflikter med kyrkstadens riksintressanta värden. Hänsyn har också tagits till odlingslandskapets värden. Äldre detaljplaner som medger bebyggelse som kan påverka riksintressets värden föreslås i planförslaget upphävas och nya detaljplaner, som ger skydd åt kulturvärdena, ska i stället tas fram. En ny detaljplan för kyrkstaden med skydd av kulturvärden planeras att tas fram. De viktiga grönytor som skapar en buffertzona mellan kyrkstaden och det moderna Öjebyn och som är viktiga för läsbarheten och upplevelsen av miljön planeras att ges ett skydd i kommande detaljplanering. Detta bidrar till att kyrkstadens värden säkerställs både genom skydd av bebyggelsen och genom att värdebärande grönytor hålls öppna. FÖP:en bedöms genom detta styra planeringen mot att ge ett långsiktigt skydd i plan, vilket bidrar till att tillgodose riksintresset för kulturmiljö och att ge en tydlig grund för framtida utveckling med ett tillvaratagande av de höga kulturvärdena.

Ett urval av områden och byggnader med höga kulturhistoriska värden redovisas i karta i FÖP:en. Dock redovisas inte alla ytor som anges i kulturmiljöprogrammet *Husera* vilket innebär att en vidare utredning av kulturmiljövärden behöver göras i kommande skede. Behovet att aktualisera och politiskt anta det kommunala kulturmiljöprogrammet lyfts i FÖP:en vilket är positivt och på sikt skulle bidra till att tydliggöra kommunens kulturmiljöer och ge strategier för att bevara, använda och utveckla miljöerna.

I FÖP:en finns områden för utveckling där kulturvärden i viss mån kan komma att beröras:

I Öjebyn 33:233 "Prostgårdstomten" är en av de ytor som planeras tas i anspråk för ny bebyggelse och ingår i planens Förslag Boende och byggande – förtätning och nya bostadsområden. Området ligger i anslutning till riksintresset och ytan är till största delen fornlämning, gårdstomt/bytomt, som kräver samråd med länsstyrelsen enligt KML. Gården är idag borta och modern bostadsbebyggelse gör att miljön är avskild från påverkan. Hus högre än två våningar kan riskera att påverka vyer från området kring kyrkan. Dessa vyer dock redan sedan tidigare påverkade. Områdets direkta anslutning till riksintresseområdet kräver att byggnadernas inplacering i förhållande till kyrkstadsbebyggelsen, grönytor och gatunätet ägnas stor omsorg.

Hedens och Hamnvikens verksamhetsområde är ett av planens utredningsområden för arbete och näringsliv. Det anges i planen att en av Öjebyns äldre gårdssamlingar finns inom området och därför behöver hänsyn tas till dessa vid en etablering av verksamhetsområdet. I detaljplanen ges ett skydd av kulturvärdena genom att området q-märkt vilket säkerställer skydd, men utredning av platsens värden bör också göras för att inte värden ska gå förlorade vid eventuell kommande detaljplanering. Heden har också kulturlager och begravningsplats registrerats sedan tidigare. Området är delvis undersökt. Lämningarna tillhör troligen en gammal gårdstomt. Flera lämningar kan finnas. Vid Hamnviken finns möjliga fornlämningar registrerade som har en inaktuell antikvarisk bedömning. Samråd med Länsstyrelsen krävs för båda områden enligt KML. *Öjebyns centrala verksamhetsområde* är också ett av planens utredningsområden för arbete och näringsliv där kulturvärden kan komma att beröras. Området ligger kant i kant med kulturlager och prästgårdens gårdstomt. Man kommer i kontakt med fornlämningsområden. Risk för flera lämningar finns. Samråd med Länsstyrelsen krävs enligt KML.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra små positiva konsekvenser avseende aspekten kulturmiljö i förhållande till nuläget.

7.2.4 Nollalternativets konsekvenser

Centrala Öjebyn pekats ut som område för blandad bebyggelse i ÖP. I och med att ingen tydlig utveckling anges finns osäkerhet i hur kyrkstadens kulturmiljövärden påverkas. Ett område för förtätning har i översiktsplanen angivits intill kyrkan i de centrala delarna av Öjebyn. Här finns höga värden med koppling till riksintresset och en förtätning riskerar att ge negativa effekter för riksintresset för kulturmiljön och möjligheten att uppleva kyrkstaden.

Nollalternativet innebär att gällande detaljplaner med outnyttjade byggrätter ligger kvar, men det är inte säkert att dessa byggrätter nyttjas då de inte aktualiseras i en fördjupad översiktsplan. Om byggrätterna utnyttjas uppstår negativa konsekvenser för kulturmiljön, även om utformning med särskild hänsyn till omgivningens egenart föreskrivs i planen från 1992 liksom i FÖP:en. Den gällande detaljplanen för grönytan öster om kyrkan gäller ett större område och är föråldrad vilket gör att det är sannolikt att en ny detaljplan tas fram om ny bebyggelse planeras. Om byggrätterna utnyttjas innebär även nollalternativet måttliga-stora negativa konsekvenser för kulturmiljö i förhållande till nuläget.

7.2.5 Skadeförebyggande åtgärder

I kommande skede behöver de höga kulturvärdena beaktas i samband med detaljplanearbeten, se avsnitt 12. *Uppföljning*.

- Vid kommande detaljplanering bör det utredas vidare hur riksintresset för kulturmiljövård kan komma att påverkas. Bland annat kan visuell påverkan på vyer/landskapsrum behöva studeras. Det gäller även exploatering utanför riksintresseområdet som kan komma att påverka siluetten av kyrkstaden eller anblicken av kyrkstaden från omgivningarna samt utblickar mot Svensbyfjärden och stadens tidigare hamn. Byggnadernas inplacering i förhållande till kyrkstadsbebyggelsen, grönytorerna och gatunätet behöver ägnas stor omsorg då dessa är värdebärarna i riksintresset. I samband med exploatering behöver också samråd beträffande fornlämningar ske med Länsstyrelsen.
- I samband med detaljplanering bör även utredning av kulturvärden på kommunal och regional nivå göras.
- Hänsyn bör tas till odlingslandskapets värden samt till fornlämningar som en del av kulturlandskapet i samband med kommande detaljplanering.

7.3 LANDSKAPSBILD

7.3.1 Bedömningsgrunder

Landskapsbilden avser det visuella intrycket av ett område och är ett resultat av naturens förutsättningar och människans kulturpåverkan. Även om en upplevelse till stor del är subjektiv finns vissa allmängiltiga bedömningsgrunder. Genom att analysera landskapet avseende struktur och landskapselement kan det beskrivas och karaktäriseras. Med utgångspunkt i det kan påverkan på landskapsbilden från nya element och/eller strukturer bedömas.

7.3.2 Förutsättningar

Öjebyn har en småskalig bebyggelse omgiven av ett öppet, flackt odlingslandskap där den gamla kyrkan fungerar som ett landmärke, se Figur 23. Landskapet visar på bruksvärden och upplevelsevärden med välskötta åkrar med inslag av bebyggelse ger ett gemytligt landskap. Vegetationen utgörs främst av lövträd och buskar. Öjeby kyrkby är en av få bevarade kyrkstäder i landet.

Figur 23. Flygbild över Öjeby kyrkstad med omgivningar från sydväst, 2003. Kyrkan är centralt belägen i bild. Foto: Piteå kommun, fotograf Magnus Johansson

Figur 24. Översikt landskapsbild

7.3.3 Planförslagets konsekvenser

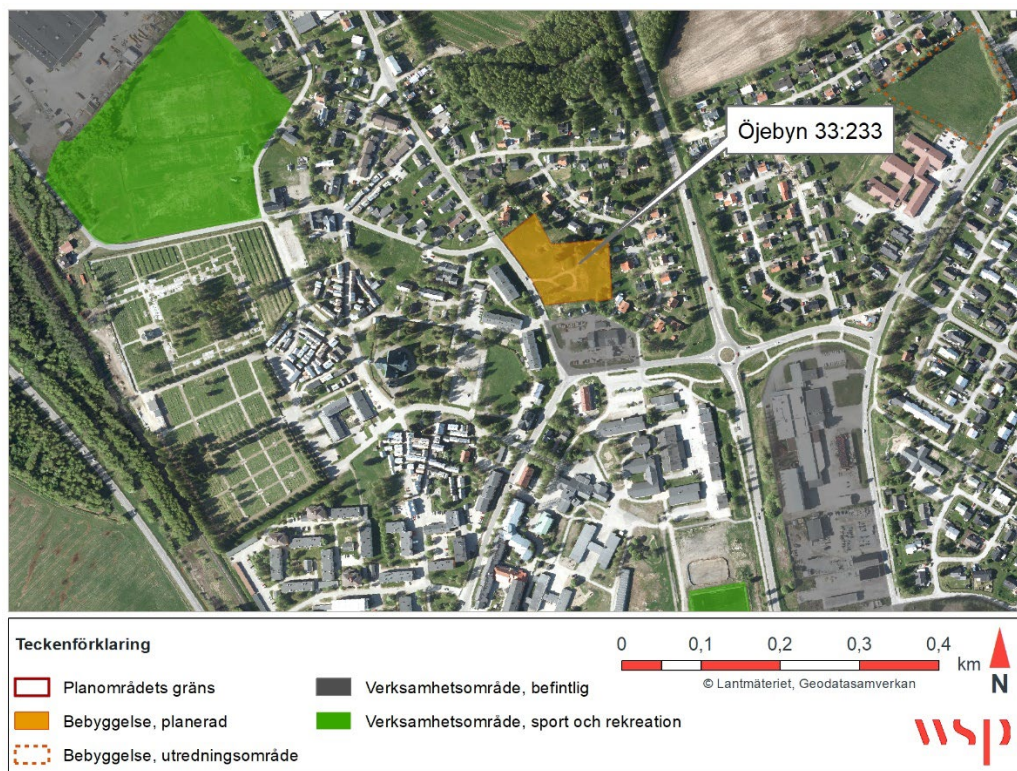
Planförslaget innebär att skogsmark och brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk, se Figur 24.

Bedömning av planens Förslag Boende och byggande – förtätning och nya bostadsområden

Förslaget om flerbostadshus vid hälsocentralen ianspråk tar jordbruksmark. Förslaget medför en förändrad landskapsbild vilken är permanent och oåterkallelig men sker i anslutning till befintlig bebyggelse vilket medför att konsekvensen bedöms bli liten negativ för landskapsbild.

Utredningsområdet Holmen för bostäder föreslås utgå vilket innebär att skogsmark och jordbruksmark inom det utpekade området bevaras. Förslaget medför att landskapsbilden bevaras vilket bedöms medföra en positiv konsekvens på landskapsbilden.

Förslaget område för bostäder inom Öjebyn 33:233 Prostgården, se Figur 25, innebär att den öppna vyn i riktning mot kyrkan döljs av bostadshus vilket ger en negativ effekt på landskapsbilden. Förslaget bedöms medföra en liten negativ konsekvens på landskapsbilden.

Figur 25. Planerad bebyggelse i området vid kyrkan.

Bedömning av planens förslag för skola/förskola

Samtliga utredningsområden för skola/förskola ligger inom områden som planlagts som grönområden. Då föreslagna utredningsområden ligger anslutning till befintlig bebyggelse bedöms ett genomförande av planen medföra en liten effekt på landskapsbilden. Förslagets konsekvens bedöms blir liten negativ till obetydlig.

Bedömning av planens förslag för utredningsområden för vård och omsorg

Jordbruksmark berörs vid förslaget om placering av särskilda boenden. Förslaget medför en förändrad markanvändning vilken är permanent och oåterkallelig. Beaktat att placeringen sker i anslutning till annan bebyggelse bedöms förslaget medföra att konsekvensen för landskapsbilden blir liten negativ.

Bedömning av planens förslag för arbete och näringsliv

Förslaget utredningsområde Holmen medför en förändrad markanvändning som tar jordbruksmark och skogsmark i anspråk. Ett genomförande medför en permanent förändring av landskapsbilden vilken medför en måttligt negativ konsekvens för landskapsbilden. Förslaget att det i ÖP 2030 planerade verksamhetsområdet söder om Sundsgatan, Lomtjärn, utgå medför att skogsområdet bevaras vilket bedöms medföra en positiv konsekvens på landskapsbilden.

Bedömning av planens förslag för utredningsområde för samhällsfunktion

Utredningsområde för samhällsfunktion är beläget vid södra infarten till Öjebyn. Ett genomförande medför en förändrad landskapsbild från befintlig skogsmark. Om en träridå kan behållas mot vägen bedöms

påverkan på landskapsbilden minska. Förslaget medför att skogsmark ianspråk tas och ger en permanent och oåterkallelig effekt på landskapsbilden. Förutsatt att det finns en möjlighet att behålla en trädridå mot vägen bedöms förslaget medföra en liten negativ konsekvens för landskapsbilden.

Bedömning av planens förslag för natur och vatten samt grönstruktur

Förslag gällande natur och vatten samt grönstruktur medför en vidareutveckling av landskapsbilden där grönstruktur säkerställs och vidareutvecklas. Förslaget bedöms medföra en positiv konsekvens för aspekten landskapsbild.

Bedömning av planens förslag för trafik och kommunikationer

Vid förslagen framtida omdragning av järnvägen norr om Öjebyn med koppling mot Norrbotniabanan finns risk att landskapsbilden påverkas negativt.

Bedömning av planens förslag för teknisk infrastruktur

Förslaget område för teknisk försörjning är inte detaljplanlagt och är inom samma område som vattenverket. Vid ett genomförande av planen bedöms förslaget inte medföra någon konsekvens för landskapsbilden.

Sammantaget bedöms ett genomförande av planen påverka landskapsbilden, men jämfört nollalternativet bedöms inte planen medföra någon konsekvens för aspekten landskapsbild på kort och lång sikt inte.

7.3.4 Nollalternativets konsekvenser

Även vid ett nollalternativ kommer skogsmark och jordbruksmark att tas i anspråk. Nollalternativet innebär en förändrad markanvändning vid planerade verksamhetsområden utökning av Hedens och Öns verksamhetsområde samt vid ett genomförande av området Holmen för bostäder. Nollalternativet innebär en förändrad markanvändning vilken är irreversibel och bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för landskapsbilden.

Området öster om kyrkan anges i översiktsplanen som ett område för förtätning av bebyggelse men i gällande detaljplan (25-P80/28) anges området som park eller plantering vilket medför att vid ett nollalternativ bevaras den öppna grönytan vid Öjebyn 33:233.

Vid ett nollalternativ bibehålls grönytor inom vid Granvägen-Älrvägen, Kullen och Ön – Nya Älrvägen samt Öjebyn 3:178, stranden utpekade områden för boende och byggande vilka bidrar till bevarande av befintlig grönstruktur. Vid Kyrkstadens, vid biblioteket sker en förtätning enligt gällande översiktsplan. Vid kyrkstugorna ianspråk tas marken för samhällsfunktioner. Vid ett nollalternativ undersöks möjligheterna med området Holmen för bostäder vilket medför att skogsmark och jordbruksmark riskerar att gå förlorade.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra en måttligt negativ konsekvens för landskapsbilden.

7.3.5 Skadeförebyggande åtgärder

- Ny bebyggelse bör utformas så att landskapsbilden bevaras.
- Vid fortsatt arbete med utredningsområde för samhällsfunktion rekommenderas en trädridå mot avfarten från E4 och mot Norra ringen bibehållas.

7.4 REKREATION OCH FRILUFTSLIV

7.4.1 Bedömningsgrunder

Miljöaspektens värde

Områden för rekreation och friluftsliv med lågt värde är områden med mindre goda förutsättningar avseende tillgänglighet, storlek, form och möjlighet till upplevelser och är områden med låg nyttjandegrad.

Områden för rekreation och friluftsliv med måttligt värde är områden med goda förutsättningar avseende tillgänglighet, storlek, form och möjlighet till upplevelser och är områden som nyttjas av många och som är särskilt lämpade för friluftsliv.

Områden för rekreation och friluftsliv med högt värde är områden med mycket goda förutsättningar avseende tillgänglighet, storlek, form och möjlighet till upplevelser och är områden som nyttjas av många och som är särskilt lämpade för friluftsliv och är områden som nyttjas ofta och av många. Det är områden som är attraktiva för såväl boende i området som turister och i hög grad har förutsättning för rekreation och naturupplevelser.

Grad av påverkan

Mycket negativ påverkan uppstår om planens genomförande förstör möjligheten att nyttja området och kraftigt försämrar områdets identitet och upplevelsevärde.

Måttligt negativ påverkan uppstår om planens genomförande reducerar möjligheten att nyttja området och försämrar områdets identitet och upplevelsevärde.

Liten konsekvens uppstår om planens genomförande inte påverkar möjligheten att nyttja området och i liten grad påverkar områdets identitet och upplevelsevärde.

Positiv konsekvens uppstår om planens genomförande förbättrar förutsättningarna att nyttja området och positivt påverkar områdets identitet och upplevelsevärde.

7.4.2 Förutsättningar

Lomtjärn upplevelseskog, se Figur 26, är ett tätortsnära kommunalt friluftsområde vilket ger goda förutsättningar för närboende och skola till rekreation och uteundervisning. I området finns friluftsanläggningar, vandringsled och naturinformation.

Figur 26. Lomtjärns upplevelseskog.

Inom planområdet finns ett flertal idrotts- och fritidsanläggningar vilka drivs av både föreningar och i kommunal regi, se Figur 11. Öjeby sport- och simhall har förutsättningar för aktiviteter som bad, simundervisning, gym och gruppverksamheter. I sporthallen bedriver föreningar verksamheter, främst innebandy och handboll. I direkt anslutning till Öjeby sport- och simhall har Öjeby IF kansli och fotbollsplaner med både gräs och konstgräs.

I anslutning till Gotis har Öjeby IF sin stora anläggning för ungdomsfotboll. Gotis är en samlingslokal som drivs av IOGT-NTO. I området finns även en anläggning för kampsport och gym vilken har byggts upp av Soo Shim Taekwondoklubb.

Storstrands kursgård vilken ägs av Svenska kyrkan erbjuder flertalet aktiviteter, evenemang och lokaler för uthyrning. På området vilket är beläget vid Piteälven finns badplats, grillplatser, volleybollplaner och lekplatser.

Längs Piteälven finns möjligheter till fiske samt promenadstråk. Promenadstråket är uppskattat och väl använt och leder över både öppna gräsytor och skogsbeklädda marker. I rekreationsområdet finns grillplatser, bänkar och en hälsopunkt.

Vid sjön Hamnviken finns en välbesökt badplats. Sjön brukas även för sportfiske.

Inom planområdet finns skoterleder vilka anknyter till flertalet leder utanför planområdet.

Den viktigaste parkmarken ur rekreations synpunkt är skogsområdet på Kullen och grönstråket längs med Piteälven från E4 till Storstrand.

Öster om planområdet finns Grisberget vilket även är en tillgång för Öjebyn för rekreation, motion och naturupplevelser. Från planområdet finns anslutningsspår vilka utgår från Holmen, stigar samt en GC-tunnel under E4.

7.4.3 Planförslagets konsekvenser

Bedömning av planens Förslag Boende och byggande – förtätning och nya bostadsområden

Vid ett genomförande av planen avseende boende och byggande bedöms planerad förtätning inom Öjebyn 3:178, Kullen och Ön medföra att grönytor av vissa sociala värden tas i anspråk då ett område för idrottsändamål försvinner. Då området Holmen för bostäder utgår bevaras höga sociala värden med skolskogen Myranskogen, elljusspår och stigar. Planförslaget anger även att skolskogarna Myranskogen och Kullenskogen beaktas i planering vilket medför en liten positiv konsekvens.

Bedömning av planens utredningsområden för arbete och näringsliv

I planförslaget föreslås södra Lomtjärnsområdet utgå som förslag till framtida verksamhetsområde. Vid ett genomförande av planen bevaras området som friluftsområde vilket bedöms medföra positiva konsekvenser då förutsättningarna att nyttja området på både kort och lång sikt säkerställs.

Vid utveckling av verksamhetsområdet Heden föreslås området som omfattar Gotisvallen utgå vilket medför en positiv effekt då föreningar även fortsättningsvis kan fortsätta använda området för aktiviteter.

Bedömning av planens utredningsområden för vård och omsorg

Vid planering av nya områden för särskilda boenden föreslås utemiljön planeras så att boende har förutsättningar att röra sig i och vistas i utemiljön vilket medför en positiv effekt. Placeringen av särskilda boenden tillgängliggör kulturella ekosystemtjänster¹ som platskänsla och möjlighet till rekreation.

Bedömning av planens förslag för kultur och fritid

Föreslagna åtgärder avseende kultur och fritid bidrar till ökade förutsättningar till folkhälsa fysiskt, psykiskt och socialt och bedöms jämfört med nollalternativet medföra en positiv konsekvens på kort och lång sikt.

Bedömning av planens förslag för trafik och kommunikationer

Förslagen om ökad tillgänglighet för oskyddade trafikanter bedöms medföra en ökad åtkomst till naturområden. Åtgärden ger ökad trygghet kring transporten till och från dessa områden och bidrar till att fler får möjlighet till att nyttja dessa områden och medför en liten positiv konsekvens.

¹ Kulturella ekosystemtjänster är exempelvis upplevelsevärden, naturens betydelse för människors hälsa och kognitiva utveckling, rekreation och estetiska värden (Naturvårdsverket, 2023).

7.4.4 Nollalternativets konsekvenser

Exploatering av bostadsområdet Holmen samt verksamhetsområde vid södra Lomtjärnsområdet medför en negativ effekt då höga sociala värden med friluftslivsområde, upplevelseskog, elljusspår och stigar försvinner.

Vid ett nollalternativ riskerar området för Gotisvallen tas i anspråk inom Hedens verksamhetsområde och kan medföra svårigheter för lokalt föreningsliv att bedriva verksamhet.

Utän åtgärder för ökad tillgänglighet för oskyddade trafikanter bedöms utvecklingspotentialen av natur- och vattenmiljöer utebli och användningsgraden hos befolkningen blir troligen oförändrad.

Skogsområdet på Kullen och grönstråket längst med Piteälven från E4 till Storstrand är utpekade som natur med särskild betydelse i ÖP 2030, se Figur 10.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra en liten negativ konsekvens för aspekten.

7.4.5 Skadeförebyggande åtgärder

Inga skadeförebyggande åtgärder föreslås.

7.5 NATURMILJÖ

7.5.1 Bedömningsgrunder

Bedömningsgrunder för miljöaspekten naturmiljö har tillämpats bestämmelser om strandskydd, miljö kvalitetsmålen levande skogar, ett rikt växt- och djurliv, ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker samt bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och miljö värden.

För aspekten naturmiljö har följande bedömningar tillämpats:

En positiv effekt bedöms om planens genomförande förstärker naturmiljöns förutsättningar och värden.

En obetydlig effekt bedöms om ingen påverkan sker på naturmiljöns förutsättningar och värden.

En liten negativ effekt innebär en mindre indirekt negativ påverkan på naturvärden som ger en mindre försämring av naturmiljöns förutsättningar och till liten del försvagar dess värden.

En måttligt negativ effekt innebär en direkt eller indirekt negativ påverkan vilken medför en negativ påverkan på naturmiljön vilket ger en viss försämring av dess värden.

En stor negativ effekt innebär en direkt negativ påverkan på naturmiljöns förutsättningar vilket tydligt försämrar naturmiljöns värden.

7.5.2 Förutsättningar

Inom planområdet har flertalet fridlysta och rödlistade arter noterats. Figur 27 visar fridlysta arter de senaste fem åren, en större andel av de noterade arterna är fåglar, bland annat fjällgås (CR) och ortolansparv (CR) (SLU, 2023). Att majoriteten av de registrerade arterna utgörs av fåglar beror sannolikt på de goda möjligheterna till fågelskådning i Öjebyn. Det finns ett fågeltorn vid Bredviksberget norr om planområdet där en strecklokal för rovfågel finns (Norrbottnens ornitologiska förening, 2023). Även vid området nedan Kullen-Storstrand samlas fågelskådare tidigt under våren.

Inom planområdet finns stora ytor av skogsmark och öppen jordbruksmark. Det stora öppna odlingslandskapet norr om Öjebyn har stor betydelse för rastande och sträckande fågel samt även häckande fågel på odlingsmark som till exempel tofsvipor och storspov. Även igenväxande odlingsmarker med omväxlande öppna gräsytor och lövskog har betydelse för häckande fågel och finns exempelvis i utkanten av bebyggelsen på Holmen och Grans samt vid Kullenområdet.

En mindre del av planområdets utbredning i norr omfattas av bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljö värden. Bevarandeprogrammet redovisar de områden i länets odlingslandskap som

bedömts ha de högsta natur- och kulturvärdena. Området som omfattas av bevarandeprogrammet (id 8126) bedöms som bevarandeklass 2 (områden med höga naturmiljövärden och/eller höga kulturmiljövärden). Beskrivningen av området anger att odlingslandskapet utgörs av ett landskap med lång kontinuerlig hävd, främst bibehållet öster om E4 i anslutning till Öjebyn. I området finns enstaka lador och öppna diken. Området utgör en viktig rastplats för flertalet vadare och änder. Även tofsvipor, storspovar, tranor och gäss brukar synas i området. Bebyggelsen är blandad men några äldre gårdar finns kvar. Omedelbart intill området ligger det moderna Öjebyn med villabebyggelse och hyreshus. Det sammanfattade värdeomdömet anger att Öjebyn är ett odlingslandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet i ett tätortsnära läge (Länsstyrelsen Norrbotten, 2022c). I odlingslandskapet finns sannolikt flera generellt biotopskyddade områden som till exempel diken och odlingsrösen.

Mindre sumpskogsområden förekommer på flera platser inom planområdet, samt myrar/kärr som registrerats vid den nationella våtmarksinventeringen. Sumpskogar är skogar på fuktig eller riktigt blöt mark och hyser ofta höga naturvärden. Floran i en sumpskog karaktäriseras av den rika vattentillgången och det förekommer ofta rikligt med död ved, lavar och mossor. Faunan är ofta rik då många arter gynnas av förutsättningarna i en sumpskog. Sumpskog bidrar även med ekosystemtjänster som naturlig vattenreglering och skyddar både mot torka och översvämning.

Vid Svensbyfjärden nedan Gran finns en strandäng vilken identifierats i Ängs- och betesmarksinventeringen (Jordbruksverket, 2022). Inom samma område finns även en nyckelbiotop i form av lövsumpskog. Inom planområdet vid Hamnviken finns ytterligare en nyckelbiotop i form av lövsumpskog som även sammanfaller med en våtmark med vissa värden identifierat vid våtmarksinventeringen.

En översiktlig inventering av grönområden har utförts av Piteå kommun i oktober 2022 över exploateringsområden i den fördjupade översiktsplanen. Till följd av tidpunkt för inventering har ingen bedömning utförts av artrikedom eller förekomst av rödlistade växt- eller djurarter. Vid Kullen och Ön-Nya Älrvägen finns öppna gräsmarker med inslag av partier med både yngre och äldre lövträd (björk, sälg, hägg, asp). Det förekommer även naturvårdsträd, främst gamla björkar. Vid området för utökning av Kullens förskola bidrar befintliga bullerskyddsvallar och träd längs Nya Älrvägen med ekosystemtjänsterna bullerdämpning och dammbindning. I området norr om Lomtjärn, norr om Sundsgatan, finns naturvärden i form av gammal naturskog (tall) och enstaka gamla naturvärdesträd (björk). Lomtjärns upplevelseskog söder om Sundsgatan hyser förutom värden för rekreation och friluftsliv även förutom värden för finns förutom värden för naturmiljö.

Längs väg 374 finns två sträckor markerade som artrik väggkant (Trafikverket, 2023). Den ena sträckan är ca 400 m lång vid cirkulationsplatsen i höjd med Älvsbyvägen och bedöms ha högt naturvärde med många hävdsgynnade arter. Den andra sträckan är ca 670 m lång och ligger mellan cirkulationsplatserna vid Hällanvägen/Gammelstadsvägen samt vid Öjagatan/Sandgatan.

7.5.3 Planförslagets konsekvenser

Vid ianspråktagande av naturmark finns risk för negativa effekter för fridlysta och rödlistade arter beroende på vilken typ av exploatering som planeras.

Hamnviken och området nedan Gran föreslås inte tas i anspråk och dess nyckelbiotoper, våtmarksområde och strandäng bedöms inte påverkas av planens genomförande.

Bedömning av planens Förslag Boende och byggande – förtätning och nya bostadsområden

Förslaget om flerbostadshus vid hälsocentralen tar i anspråk 1,1 ha jordbruksmark, enligt Piteå kommun av högt brukningsvärde.

Vid förslag för boende och byggande tas grönytor i anspråk. Vid Prostgårdstomten och Kyrkstaden bedöms föreslagna grönytor ha låga kvaliteter. Vid Kullen och Ön – Nya Älrvägen ianspråk tas grönytor med risk för minskad biologisk mångfald. Vid Öjebyn 3:178 stranden, tas grönytor i anspråk med naturvärden vilka efter naturinventering bedömts som låga i stora delar dock finns viss risk finns för minskad biologisk

mångfald. Området Holmen vilket föreslås utgå vilket medför att grönytor med goda gröna kvaliteter bevaras samt att odlingsmark inte tas i anspråk vilket medför en positiv effekt.

Planförslaget innebär att sumpskog föreslås tas i anspråk för exploatering genom byggande av bostäder och utökade verksamhetsområden. Vid fastighet Öjebyn 3:178 Stranden förekommer sumpskog inom områdets nordvästra del vilken föreslås tas i anspråk för bostäder.

Figur 27. Översikt naturmiljö.

Bedömning av planens utredningsområden för arbete och näringsliv

Jordbruksmark berörs vid föreslagen utökning av Öns industriområde i samma omfattning som vid nollalternativet 7 ha. Jordbruksmarken är enligt Piteå kommun normalt klassad jordbruksmark.

Planförslaget innebär att sumpskog föreslås tas i anspråk för exploatering. Bland annat föreslås inom Öns verksamhetsområde en utökning av befintligt verksamhetsområde där totalt ca 9 ha sumpskog förekommer inom områdets östra och södra delar. Även inom utredningsområde för utökning av Öns verksamhetsområde – Holmen föreslås områden av sumpskog inom områdets västra och nordöstra del tas i anspråk. Västliga delen av det föreslagna området består i huvudsak av lera med låg genomsläpplighet, skyfallsanalys visar på viss risk för översvämning i samband med skyfall. Vid ett genomförande av planförslaget bedöms ianspråktagande av sumpskogar medföra en liten negativ konsekvens jämfört nollalternativet avseende tillgången till reglerande ekosystemtjänster och biologisk mångfald.

Verksamhetsområde Norra Lomtjärn tar värdefull naturskog i anspråk och kan innebära förlust av gammal naturskog och är negativt för den biologiska mångfalden. Lomtjärns upplevelseskog kommer inte att beröras.

Bedömning av planens utredningsområden för vård och omsorg

Jordbruksmark berörs vid förslaget om placering av rättspsykiatri öster om Småstugegränd med jordbruksmark med höga värden tas i anspråk.

Bedömning av planens förslag om utredningsområde för samhällsfunktion

Planförslaget medför att skogsmark tas i anspråk vilket medför en förändrad markanvändning vilken bedöms medföra risk för förlust av biologisk mångfald.

Bedömning av planens förslag för natur och vatten

Planförslaget kan bidra till att bevara biologisk mångfald på lång sikt samt är beläget inom område som i ÖP anges som natur.

Bedömning av planens förslag för grönstruktur

Vid en utökning av strandpromenaden till Hamnviken medför det ett visst intrång i mer ostörd miljö för växt- och djurlivet. Anläggningen av ny GC-väg medför ändrade förutsättningar växtlivet samt risk att ökad mänsklig närvaro och exempelvis tillkommande belysning för strandpromenaden kan innebära en störning för djurlivet. I planförslaget finns även utpekade sammanhängande områden för natur längs exempelvis väg 374, Nya Älrvägen och Öjagatan. Förslaget att verka för mer tydlig trädstruktur längs gator och sammanhängande grönytor har möjlighet att fungera som spridningskorridorer för växt- och djurliv. Sammanhängande grönytor bedöms medföra en positiv konsekvens för miljöspekten naturmiljö.

Bedömning av planens förslag för trafik och kommunikationer

Nya GC-vägar och trafikplats vid E4 tar naturmiljö i anspråk.

Bedömning av planens förslag för teknisk infrastruktur

Förslaget om placering av teknisk försörjning medför att motstridiga markanvändningar i översiktsplanen utgår. Förslaget område för teknisk försörjning, nytt vattenverk, är inte detaljplanlagt och är större än vattenverkets behov. Förslaget bedöms inte medföra någon påverkan på aspekten naturmiljö.

Sammantagen bedömning

Planförslaget innebär att brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk, sammanlagt ca 18 ha. Ingen mark föreslås tas i anspråk inom den del av planområdet som omfattas av bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och naturmiljövärden. Förändringen blir permanent och medför en negativ konsekvens för den totala arealen jordbruksmark. Ianspråktagande av jordbruksmark medför minskade möjligheter till livsmedelsproduktion. Vid ett genomförande av planen bedöms arealen jordbruksmark som tas i anspråk vara mindre jämfört med nollalternativet, vilket bedöms medföra en liten positiv konsekvens.

Sammantaget bedöms ett genomförande av planen negativt påverka naturmiljön, men jämfört nollalternativet bedöms planen medföra en obetydlig konsekvens.

7.5.4 Nollalternativets konsekvenser

Nollalternativet medför påverkan genom förändrad markanvändning på arealer av skogsmark och öppen jordbruksmark. Skogsmark och jordbruksmark tas i anspråk vid en utökning av Hedens och Öns verksamhetsområde samt vid ett genomförande av området Holmen för bostäder. Nollalternativet innebär en förändrad markanvändning vilken är irreversibel och bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för arealen av odlingsbar jordbruksmark.

Den förändrade markanvändningen kan även bidra till negativa effekter för fågellivet i form av ändrade förutsättningar samt genom tillkommande störningar, vilket bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens.

Vid ett nollalternativ bibehålls grönytor inom vid Granvägen-Älrvägen, Kullen och Ön – Nya Älrvägen samt Öjebyn 3:178, stranden utpekade områden för boende och byggande vilka bidrar till bevarande av befintlig grönstruktur och ytor för infiltration. Vid områdena Prosgårdstomten och Kyrkstadens, vid biblioteket sker en förtätning enligt gällande översiktsplan. Vid kyrkstugorna ianspråk tas marken för samhällsfunktioner. Vid ett nollalternativ ianspråk tas området Holmen för bostäder vilket medför att grönytor exploateras och ekosystemtjänster och biologisk mångfald går förlorade.

Vid ett nollalternativ exploateras skogsmark och sumpskog vid planerade verksamhetsområden vid Ön och Lomtjärnsnogen.

Även odlingsbar mark med höga värden öster om Småstugegränd bevaras.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra en måttligt negativ konsekvens för aspekten naturmiljö.

7.5.5 Skadeförebyggande åtgärder

- Naturvärdesinventering och eventuellt fågelinventering bör ske inför planerad exploatering så att bevarande och beaktande av utpekade naturmiljöer möjliggörs.
- Områden av sumpskog och jordbruksmarker bör inventeras avseende naturvärden innan planering av utformning av områden som föreslås exploateras.
- Planering bör ske för sammanhängande grön struktur inom utveckling av verksamhetsområden.

7.6 FÖRORENAD MARK

7.6.1 Bedömningsgrunder

Ansvaret för förorenade områden regleras i 10 kap. MB.

Förorenade områden omfattas även av Sveriges nationella miljökvalitetsmål Giftfri miljö som definieras enligt:

”Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.”

7.6.2 Förutsättningar

Inom planområdet finns det ett antal verksamheter och industriområden som kan ha gett upphov till potentiella föroreningar och inom området har totalt ca 60 objekt med potentiella föroreningar identifierats. Information om föroreningar inom området för den fördjupade översiktsplanen har erhållits från EBH-

stödet och genom underlag från kommunen. EBH-stödet är en nationell databas med information om misstänkta och konstaterade förorenade områden samt sanerade områden i Sverige. De objekt som är markerade med en siffra i Figur 28 har genomgått en MIFO-undersökning (Metodik för Inventering av Förorenade Områden) som resulterat i en riskklassning baserat på risken för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden (Naturvårdsverkets, 2009). Det finns fyra riskklasser:

- Klass 1: mycket stor risk
- Klass 2: stor risk
- Klass 3: måttlig risk
- Klass 4: liten risk

Inom planområdet finns det totalt sex områden som är klassade enligt MIFO-inventering. Fyra av dessa har riskklass 3 och två har riskklass 2. Objekten med riskklass 2 består av en kemtvätt och en kvarn där ett frörenseri varit beläget. Vid kvarnen utfördes även betning av säd vilket innebär att man behandlar frön med växtskyddsmedel. De fyra objekten med riskklass 3 består av verkstadsindustri med halogenerade lösningsmedel, skrothantering/skrothandel, kemtvätt där klorerade lösningsmedel använts och verkstadsindustri med ytbehandling av metaller. Saneringsåtgärder har inte vidtagits vid de riskklassade objekten.

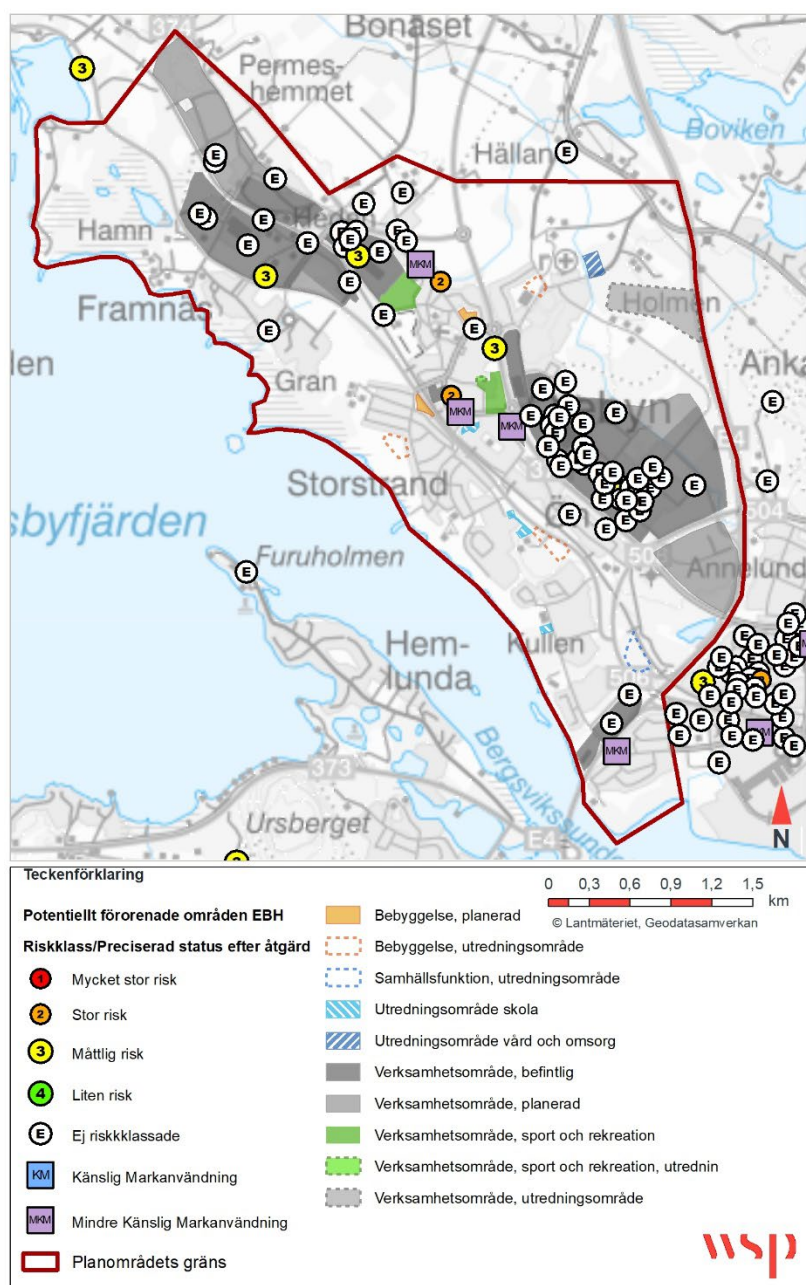
Samtliga riskklassade objekt är lokaliserade utanför områden som planeras att exploateras. Majoriteten av de identifierade objekten är markerade med bokstaven "E" vilket innebär att det är identifierade objekt med potentiella föroreningar men som saknar riskklassning. Inom området finns det även fyra objekt där saneringsåtgärder har vidtagits och objekten har preciserats till markanvändningsscenarioer MKM (mindre känslig markanvändning) efter vidtagna saneringsåtgärder. MKM tillsammans med KM (känslig markanvändning) är Naturvårdsverkets generella riktvärdesscenarioer för förorenad mark. Beskrivning av markanvändningsscenarioer MKM och även KM presenteras nedan i Tabell 5. Lokalisering av potentiellt förorenade objekt visas i Figur 28. Potentiellt förorenade områden har även identifierats utanför planområdet. Det går inte att utesluta att föroreningar kan spridas via grundvattnet.

Tabell 5. Naturvårdsverkets generella riktvärdesscenarioer, KM och MKM.

Naturvårdsverkets riktvärden är uppdelade i två typer av markanvändning:

Känslig Markanvändning (KM): Markkvaliteten begränsar inte val av markanvändning. Marken ska till exempel kunna användas till bostäder, daghem, odling etc. Grundvatten skyddas som naturresurs inom området och ska kunna användas till dricksvatten. De exponerade grupperna antas vara barn, vuxna och äldre som lever inom området under en livstid. De flesta typer av markekosystem skyddas. Ekosystem i närbeläget ytvatten skyddas.

Mindre Känslig Markanvändning (MKM): Markkvaliteten begränsar val av markanvändning. Marken kan till exempel användas för kontor, industrier eller vägar. Grundvattnet skyddas som naturresurs 200 m nedströms området. De exponerade grupperna antas vara personer som vistas inom området under sin yrkesverksamma tid samt barn och äldre som tillfälligt vistas inom området. Vissa typer av markekosystem skyddas. Ekosystemet i närbeläget ytvatten skyddas.

Figur 28. Översiktskarta över potentiellt förorenade områden inom planområdet.

Endast två identifierade potentiellt förorenade områden är lokaliserade inom ett område som planeras att exploateras i den nordvästra delen av planområdet. De två objekten är identifierade som betong- och cementindustri samt avfallsdeponi för icke farligt och farligt avfall och är lokaliserade inom fastigheten Piteå Öjebyn 24:34. Branschspecifika föroreningar associerade med betong och cementindustri är alifatiska kolväten och PAH men även metaller. För avfallsdeponi för icke farligt avfall och farligt avfall kan föroreningsbilden variera kraftigt beroende av vilka avfall och ämnen som hanteras.

7.6.3 Planförslagets konsekvenser

Inom planområdet har ett stort antal potentiellt förorenade områden identifierats. Majoriteten av dessa är belägna inom, eller angränsande till, befintliga verksamhetsområdena Hedens, Hamnvikens, Kullens och Öhns industriområden. Endast två potentiellt förorenade objekt finns inom ett planerat område för

exploatering där det i dagsläget redan finns etablerad betong- och cementindustri. Planförslaget bedöms därmed varken bidra till att uppnå miljömålet eller påverka det negativt.

Det kan inte uteslutas att det finns ytterligare potentiellt förorenande verksamheter inom planområdet eller att föroreningsspridning sker via grundvattnet från andra förorenade områden. Vid fortsatt planering är det därmed viktigt att utreda förekomsten av föroreningar i mark och grundvatten och utföra miljötekniska markundersökningar där det finns misstanke om förorening. Genomförande av planen kan medföra att tidigare oidentifierade förorenade områden upptäcks. Saneringsåtgärder kan krävas inför anläggningsskedet om föroreningar påträffas, vilket bedöms som positivt ur miljösynpunkt för planområdet och för miljömålet giftfri miljö.

Planförslaget bedöms inte medföra någon konsekvens för aspekten förorenad mark.

7.6.4 Nollalternativets konsekvenser

Nollalternativet bedöms innebära oförändrad påverkan för planområdet och för miljömålet giftfri miljö. Utebliven utbyggnad kan innebära att miljötekniska markundersökningar uteblir och därmed även utredningar om saneringsåtgärder vid påträffande av föroreningar.

7.6.5 Skadeförebyggande åtgärder

- Vid fortsatt planering är det viktigt att utreda förekomst av eventuella föroreningar inom föreslagna områden för bebyggelse och andra verksamheter. Vid misstanke om föroreningar i mark och grundvatten bör miljötekniska markundersökningar utföras.
- Vid fortsatt planering av kommunens vattenförsörjningen behöver också säkerställas att PFAS/PFOS-föroreningar och PAH inte ökar i råvattentäkten vid eventuella schaktarbeten i förorenad mark.

7.7 VATTENMILJÖ

Detta avsnitt hanterar både ytvatten som naturmiljö och dricksvattenresurs, samt miljökvalitetsnormer för vatten.

Svensbyfjärden är stor sjö med en yta på 21 km². Omsättningstiden är enbart 5 dygn och dess flöde 334 m³/s består till 92% av Piteälvens flöde. Resterande större tillflöden finns i Svensbyfjärdens västra delar.

De sydligaste delarna av en lång grundvattenförekomst (SE726982-175347), som följer Piteälven och Lillpiteälvens dalgång, ligger inom planområdet. Grundvattenförekomsten är av typen sand- och grusförekomst.

Inom den nordvästra delen av planområdet finns även sjön Hamnviken (WA77398459) samt sjön Lomtjärn. Nordost om planområdet finns en bäck (WA99756283) som avrinner till Rävahavet.

7.7.1 Bedömningsgrunder

7.7.1.1 Ytvatten

Svensbyfjärden, bäcken mot Rävahavet samt Rävahavet utgör vattenförekomster enligt vattenförvaltningsförordning (2004:660) och omfattas därför av miljökvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap MB. Bedömningsgrunder för vattenförekomsternas miljöstatus (ekologisk och kemisk status) finns i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25).

Svensbyfjärden är Piteås huvudsakliga råvattentäkt för dricksvatten och omfattas därför av Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12) och föreskrifter för vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter för Svensbyfjärden (Länsstyrelsen Norrbotten, 2022d).

7.7.1.2 Grundvatten

Grundvattenförekomsten (SE726982-175347) omfattas av miljökvalitetsnormer enligt 5 kapitlet MB, där bedömningsgrunder beskrivs i Sveriges Geologiska Undersökningars (SGU) föreskrifter om miljökvalitetsnormer och statusklassificering för grundvatten (SGU-FS 2013:2).

Grundvattenförekomsten berör även miljömålet ”Grundvatten av god kvalitet”.

7.7.2 Förutsättningar

Planområdet ligger delvis inom en grundvattenförekomst (Figur 29) och i anslutning till ytvattenförekomsten Svensbyfjärden (Figur 31), samt vattenskyddsområde (Figur 30). Alla dessa skyddsobjekt ligger inom Svensbyfjärdens avrinningsområde. Planområdets nordöstra delar ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomst WA99756283 som är en liten bäck som rinner till vattenförekomsten Rävahavet norr om Piteå.

7.7.2.1 Vattenförekomsten Svensbyfjärden – miljökvalitetsnormer och statusbedömningar

Svensbyfjärden har en yta på 20,93 km² och en beräknad volym på 0,04 km³. Planerad exploatering innebär ett tillskott av dagvatten motsvarande ca 0,3% av fjärdens totala volym eller ca 3,6 l/s vilket är försumbart i jämförelse med tillskottet från det största vattendraget. De föreslagna exploateringarna som ligger inom avrinningsområdet är delar av Hedens verksamhetsområde, Hamnvikens utökade verksamhetsområde, bostadsbebyggelse och utökade skolområden. Svensbyfjärden har miljökvalitetsnormerna god ekologisk status och god kemisk status vilket vattenförekomsten också uppnår (Tabell 6), med undantag av de ”överallt överskridande ämnena” bromerade flamskyddsmedel och kvicksilver som har sänkt miljökrav till den halt som rådde 2015.

Miljökvalitetsnormen *god ekologisk status* bedöms av Vattenmyndigheten uppnås efter sammanvägning av underliggande miljökvalitetsfaktorer. *Näringsämnen* har hög ekologisk status (baserat på mätningar från 2011–2013 och kommunens mätningar från 2021). *Hydrologisk regim* och *morfologiskt tillstånd* har god ekologisk status, medan *konnektivitet* (spridningsförmåga) har bedömts till måttlig på grund av bristande *konnektivitet i uppströms och nedströms riktning* (vandringshinder) i Lillpiteälven och Rokån. Resterande kvalitetsfaktorer är inte bedömda i VISS på grund av brist på mätdata. Kommunens egna provtagningar under 2021 visar däremot att miljökvalitetsnormerna för kvalitetsfaktorn *särskilda förorenande ämnen* inom ekologisk status (arsenik, koppar, krom, zink) och parametrarna inom kemisk status (bly, kadmium, nickel) uppnås.

Inom kvalitetsfaktorn *morfologiskt tillstånd* är parametern *närområdet* bedömd till hög status, medan *svämplanets strukturer och funktion* är bedömt till otillfredsställande status. Ett medelvärde av dessa statusbedömningar blir god status. *Närområdet runt sjöar* utgörs av det markområde som finns inom 30 meter från strandlinjen och gränsvärde för hög status är att max 5 % ska utgöras av brukad mark/anlagda ytor. Idag utgörs 4 % anspråkstagen av brukad mark/anlagda ytor enligt VISS enligt en nationell analys med hjälp av digitala kartor (GIS), vilket betyder att status sänks från hög till god status om 1% ytterligare tas i anspråk av närområdet, vilket i sin tur betyder att medelvärdet för kvalitetsfaktorn riskeras att sänkas till måttlig. *Svämplanets strukturer och funktion* har bedömts nationellt med hjälp av analys från digitala kartor utifrån hur stor andel brukad mark/anlagda ytor som ligger inom markområdet som ligger 1,5 meter över vattenförekomstens vattennivå, vilket mycket grovt utgör svämplan för 100-årsflöden. Bedömningen i VISS är att 37% av svämplanet utgörs av brukad mark/anlagda ytor utifrån analys med hjälp av olika digitala markanvändningskartor, vilket är 2 procentenheter över gränsvärdet för otillfredsställande status.

7.7.2.2 Grundvattenförekomsten SE726982-175347 – miljö kvalitetsnormer och statusbedömningar

Grundvattenförekomsten SE726982-175347 berörs delvis av planområdet och är lokaliserad längs Piteälven i nordvästlig riktning från området Heden. Grundvattenförekomsten sträcker sig inom Piteälvens grundvattenmagasin upp till Sikfors ned till mitten av Svensbyfjärdens nordöstra sida och är av typen sand- och grusförekomst. På den södra sidan av Svensbyfjärdens finns ytterligare en grundvattenförekomst (SE725739-798722). Denna förekomst är lokaliserad utanför planområdet och tas därmed inte med i bedömningen, Figur 29 visar grundvattenförekomsternas lokalisering och dess kemiska och kvantitativa status redovisas i Tabell 7.

Miljö kvalitetsnormer är god kemisk status, vilket uppnås då uppmätta parametrar för nitrat, nitrit, klorid, sulfat, ammonium, PAH, konduktivitet, koppar och PFAS11 uppnår god status. PAH och PFAS11 har dock bedömts genom expertbedömning, då mätdata från grundvattenförekomsten saknas. Potentiell påverkan av PFAS11 finns från deponier och förorenade områden. PAH kan potentiellt påverka vattenförekomsten från industriverksamhet inom grundvattenförekomstens avrinningsområde (VISS 2023-02-08).

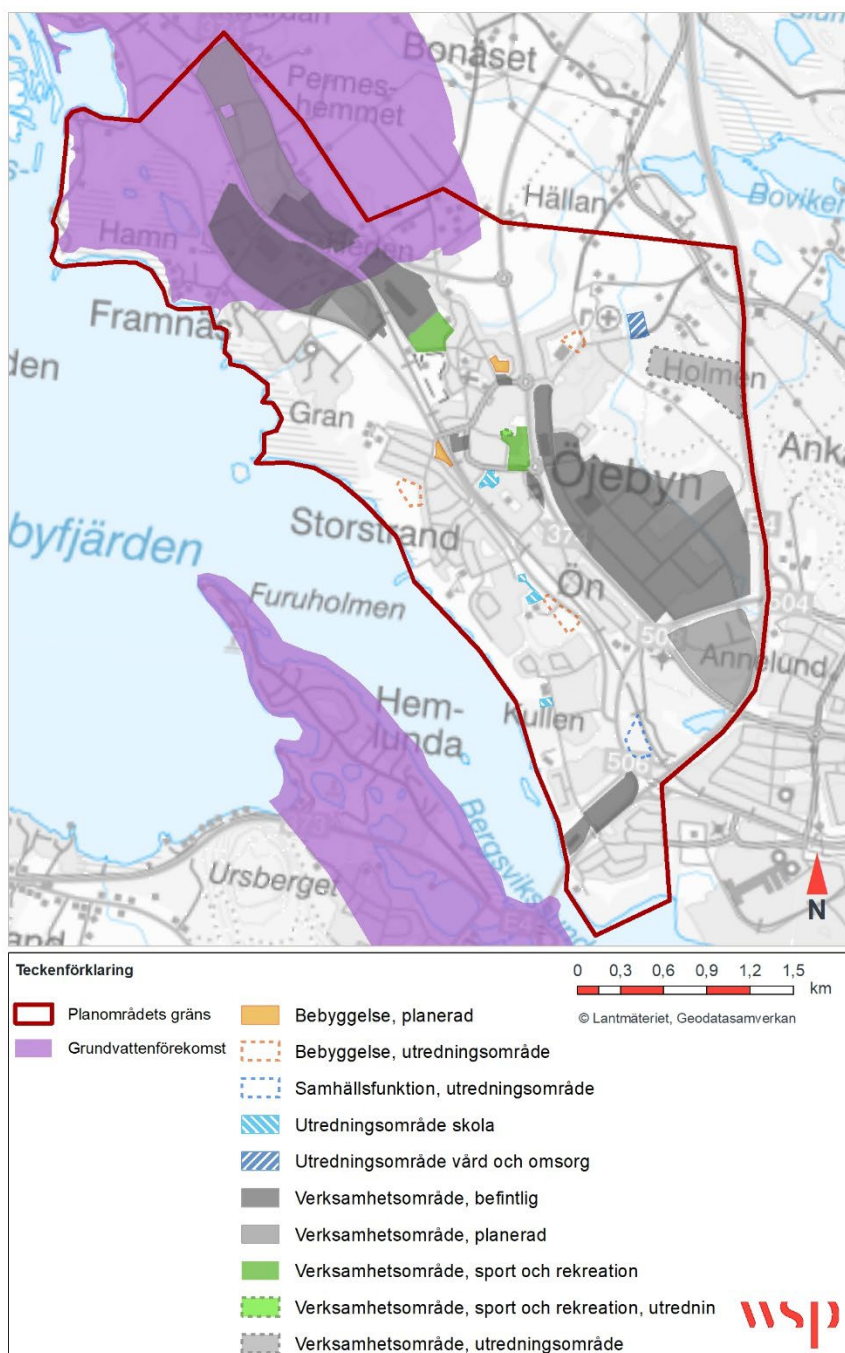
Kvantitativ status bedöms som god enligt Vattenmyndighetens expertbedömning som grundar sig på att grundvattentillgången generellt är god inom regionen (VISS 2023-02-08). Förekomsten omfattas även av krav enligt dricksvattenföreskrifterna enligt vattendirektivets artikel 7.

Tabell 6. Sammanställning av statusbedömning i VISS för vattenförekomsten Svensbyfjärdens av de kvalitetsfaktorer och parametrar som har en bedömning.

Kvalitetsfaktor		Parameter	
Näringsämnen	Hög	Fosfor	God
Konnektivitet	Måttlig	Längsgående konnektivitet	Måttlig
Hydrologisk regim	God	Vattenståndsvariation	God
		Avvikelse vinter-/sommarvattenstånd	God
		Vattenståndets förändringstakt	God
Morfologiskt tillstånd	God	Närområdet	Hög
		Svämplanets strukturer och funktion	Otillfredsställande
Bromerad difenyleter	Uppnår ej god		
Kviksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår ej god		

Tabell 7. Status för grundvattenförekomsten enligt Vattenmyndighetens senaste bedömning (2021).

Grundvattenförekomst	Kemisk status		Kvantitativ status	
	Status	MKN	Status	MKN
SE726982-175347	God	God	God	God

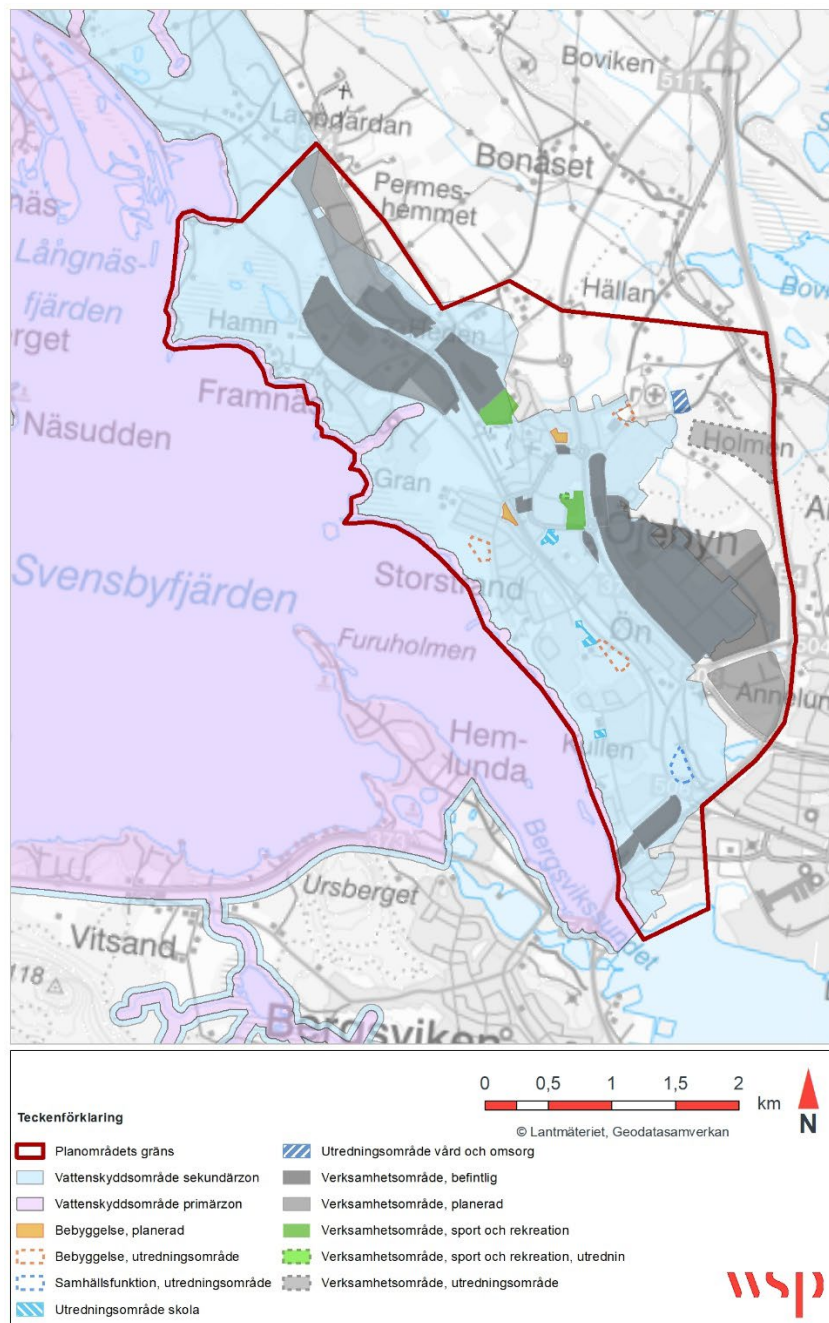
Figur 29. Översiktskarta över grundvattenförekomster illustrerat i lila i anslutning till planområdet som avgränsas av den röda linjen.

7.7.2.3 Vattenskyddsområdet Svensbyfjärden

Vattenskyddsområdet Svensbyfjärden omfattar förutom själva Svensbyfjärden även dess tillrinningsområde från ytvatten och grundvatten vilket omfattar en zon runt Svensbyfjärden, men även dess vattendrag. Primärzonen utgörs av ytvatten Svensbyfjärden, Piteälven, samt mynningsområden eller ett antal mindre tillflöden. En stor del av planområdet omfattas av vattenskyddsområde Svensbyfjärdens sekundärzon (Piteå kommun, 2023), men ingen av planerade verksamheter sker inom dess primärzon. Den sekundära skyddszonen syftar till att bibehålla en hög yt- och grundvattenkvalitet eller att förbättra kvaliteten, genom

att skydda Svensbyfjärden från föroreningsspridning via avrinning direkt på marken och/eller via grundvattnet. Se Figur 30.

Järn överstiger gränsvärden för dricksvatten, men järn i råvattnet är naturligt på grund av hög naturlig humushalt i skogslandets sjöar. Resterande analyserade föroreningar (bly, kadmium, koppar, krom, nickel, nitat, nitrit, ammonium), understiger vid samtliga provtagningar Livsmedelsverkets gränsvärden för dricksvatten med god marginal.

Figur 30. Planförslaget innebär inte några åtgärder inom vattenskyddsområdets primärzon, men nästan hela planförslaget berör dess sekundärzon.

7.7.2.4 Bäck WA99756283 till Rävahavet– miljö kvalitetsnormer och statusbedömningar

Bäckens naturliga avrinningsområde uppgår till ca 1080 ha. Den planerade exploateringen omfattar ca 34 ha, vilket motsvarar ca 3,5 % av det totala avrinningsområdet. Bäckens miljö kvalitetsnormerna god

ekologisk status 2033 och god kemisk status med undantag för bromerade flamskyddsmedel och kvicksilver som har sänkt miljökrav samt PFOS som har senare målår 2027.

Bäcken har idag dålig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Vattenförekomstens ekologiska status är bedömd utifrån en sammanvägning av bästa tillgängliga data för det biologiska, vattenkemiska och fysiska miljötillståndet. Den ekologiska statusen utgår ifrån kvalitetsfaktorerna *näringsbelastning*, *försurning*, *särskilda förorenande ämnen* och fysiska förändringar i vattenförekomsten.

Tabell 8. Sammanställning av statusbedömning i VISS för vattenförekomsten WA99756283.

Kvalitetsfaktor		Parameter	
Näringsämnen	Dålig		
Försurning	Måttlig		
Särskilt förorenande ämnen	Måttlig	Koppar	Måttlig
		Uran	Måttlig
		Zink	God
		Ammoniak	God
Konnektivitet	Hög	Längsgående konnektivitet	Hög
Morfologiskt tillstånd	Otillfredsställande	Närområdet	Måttlig
		Svämplanets strukturer och funktion	Otillfredsställande
Prioriterade ämnen	Uppnår ej god	Bromerad difenyleter	Uppnår ej god
		Kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår ej god
		PFOS	Uppnår ej god

Näringsämnen har dålig ekologisk status baserat på data från en mätstation. Medelvärde för totalfosfor är 23 µg/l under perioden 2013–2017. *Försurning* och *särskilda förorenade ämnen* (SFÄ) är bedömda till måttlig status på grund av att halter av uran och koppar överskrider gränsvärden som utgör grund för miljö kvalitetsnorm, men tillförlitligheten är låg. Vattenförekomstens konduktivitet har uppmätts och bedömts vara högre än normalt, vilket ligger till grund för bedömningen av försurning på grund av utdikade sulfidjordar och risk bedöms finnas för att zink överskrider gränsvärdet som utgör grund för miljö kvalitetsnormen för SFÄ, eftersom analysunderlaget för bedömning av god status är bristfällig. Även deponier bedöms utgöra risk för att metallerna arsenik, koppar, uran och zink överskrider gränsvärden.

Bäcken mynnar i Rävahavet som har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Den ekologiska statusen har bedömts baserat på mätdata från 3 år. Sammanvägning av *växtp plankton* och stödjande parametern *näringsämnen* styr bedömningen. Bägge parametrar har måttlig ekologisk status. Även kommunens egna provtagningar under 2021 visar på måttlig status för näringsämnen.

Särskilda förorenade ämnen är inte klassat i VISS för Rävahavet, men kommunens provtagning visar på god status för samtliga parametrar förutom zink som ej kunde bedömas. Miljö kvalitetsnormer för Rävahavet är god ekologisk status 2039 och god kemisk status med undantag för bromerade flamskyddsmedel och kvicksilver som har sänkt miljökrav samt dioxiner som har senare målår 2027.

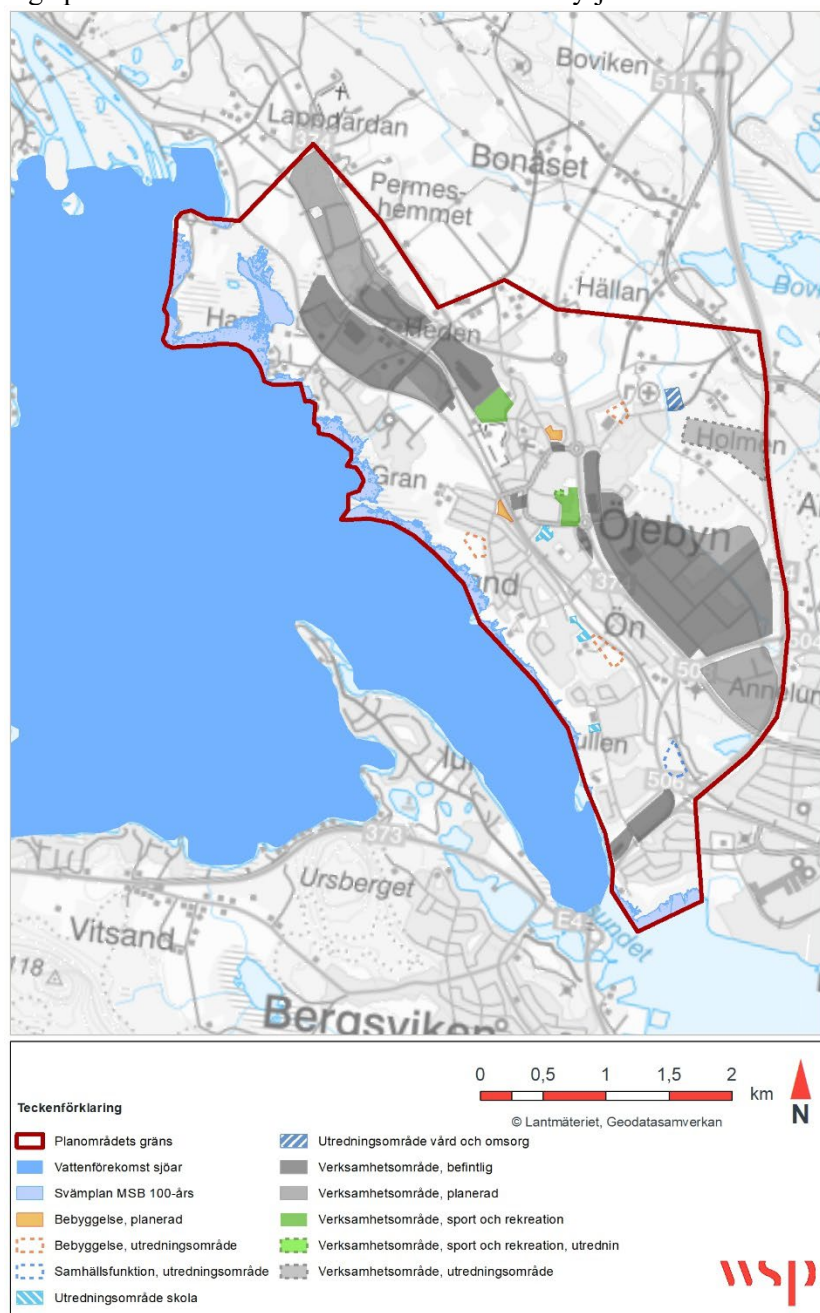
7.7.2.5 Övriga vatten

Inom planområdet finns sjöarna Hamnviken WA77398459 (övrigt vatten) och Lomtjärn. Enligt Piteå kommun är Hamnviken, men även Lomtjärn, påverkade av övergödning och det har förekommit fall av fiskdöd i sjöarna. Ytterligare näringsbelastning bör därför undvikas. Dessa vatten har dock inga beslutade miljö kvalitetsnormer.

7.7.3 Planförslagets konsekvenser

7.7.3.1 Vattenförekomsten Svensbyfjärden – miljö kvalitetsnormer och statusbedömningar

Inga planerade verksamheter faller inom Svensbyfjärdens närområde eller Svensbyfjärdens svämplan.

Figur 31. Vattenförekomsten Svensbyfjärden och dess svämplan för 100-årsflöde (MSB).

Eftersom halter av fosfor, ammoniak och metaller underskrider gränsvärden för sämre än god status med god marginal och vattenomsättningen är stor bedöms inga risker finnas för att förtätning inom planområdet kan orsaka att gränsvärden som utgör grund för miljö kvalitetsnormerna överskrids. En liten risk finns för att PFOS och PFAS11 kan förekomma i halter över gränsvärden som utgör grund för miljö kvalitetsnormerna. Ytterligare påverkan som kan äventyra möjligheten att uppnå beslutad miljö kvalitetsnorm för de *särskilda förorenande ämnen* och ämnen under *kemisk status* kan därför finnas.

7.7.3.2 Grundvattenförekomster

Grundvattenförekomsten SE726982-175347 inom planområdet utgör inte en direkt vattenresurs för dricksvatten, då dricksvattenuttag från grundvatten enbart sker lång uppåt Piteälven (Arnemark). Grundvatten i grundvattenförekomsten rinner däremot till Svensbyfjärden som även utgör råvattentäkt. Vattenmyndigheten har pekat ut potentiell risk för PAH och PFAS-föreningar, vilket i så fall även påverkar Svensbyfjärdens halter. Två objekt med risk för förorenad mark (avsnitt 7.6.2) är identifierade inom verksamhetsområdet som kan utgöra föroreningskällor för PAH (betong- och cementindustri) och PFAS-föreningar (avfallsdeponi). Svensbyfjärden är dock inte utpekad i VISS som grundvattenberoende ekosystem, men en liten risk för grundvattenpåverkan lokalt från schaktarbeten i förorenad mark kan finnas. Inga grundvattenberoende terrestra ekosystem finns kopplade till grundvattenförekomsten.

Eftersom Svensbyfjärdens vattenomsättning är mycket stor bedöms risken för att miljö kvalitetsnormerna för Svensbyfjärden inte kan följas som liten, vilket innebär att risken för att inte kunna följa miljö kvalitetsnormerna för grundvattenförekomsten också är liten.

7.7.3.3 Vattenskyddsområden

Eftersom samtliga uppmätta halter av föreningar med god marginal ligger under Livsmedelsverkets gränsvärden för dricksvatten, bedöms risk för att dessa kan överskridas som obetydlig. En liten risk för att PFAS-föreningar och PAH kan öka i råvattentäkten.

7.7.3.4 Bäck WA99756283 till Rävahavet

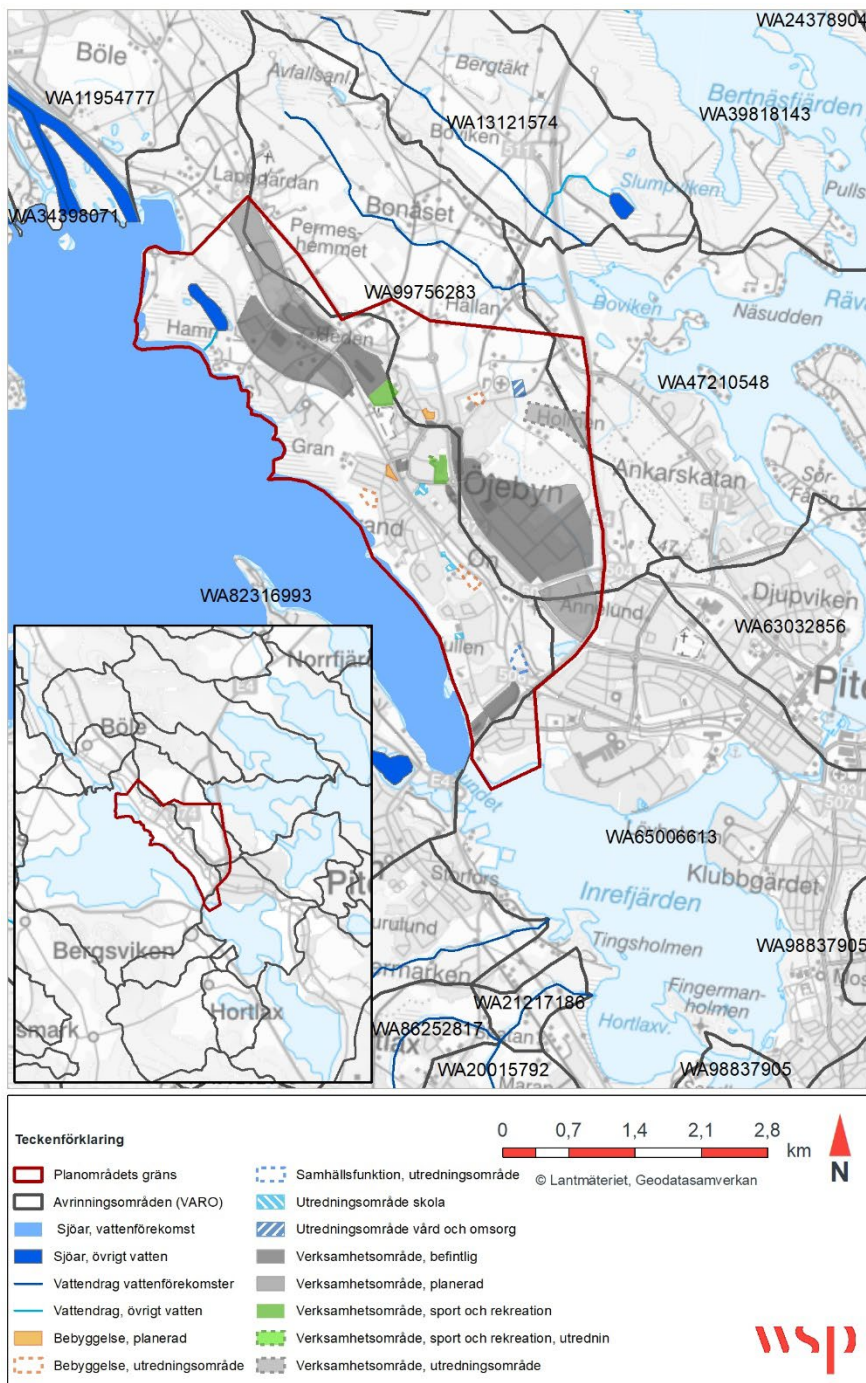
Bäckens fysiska utformning påverkas inte av planerad verksamhet eftersom bäcken ligger utanför planområdet.

Näringsämnen har dålig status baserat på fosforhalterna. Baserat på data hämtat från SMHI:s Vattenwebb bedöms den antropogena belastningen av fosfor från dagvatten innebära en nära på lika stor betydande påverkan på vattenförekomsten som från jordbruksmark. Dagvatten från befintliga verksamhetsområden leds idag mot Svensbyfjärden och inte mot bäcken, och därmed antas dagvattenbelastning härstamma från andra hårdgjorda ytor alternativt att SMHI:s avrinningsdata visar på överskattad dagvattenbelastning.

Bäcken WA99756283 har problem med försurning och särskilda förorenande ämnen. Detta bedöms vara till följd av de sulfidjordar som finns inom vattenförekomstens avrinningsområde och som dikats inom t.ex. jordbruk. Då grundvattennivån sänks i potentiellt sura sulfatjordar avges försurande ämnen och metaller till närliggande vatten. Dagvattnets bidrag av metaller till bäcken bedöms därmed vara litet i förhållande till det som urlakas ur sulfidjordarna, men eftersom dagvatten är en betydande källa för näringsämnen är det troligt att även dagvatten även kan bidra med betydande mängder av metaller till bäcken.

Inom bäckens avrinningsområde föreslås inom den fördjupade översiktsplanen: utökning av Öns verksamhetsområde, ett utredningsområde för ytterligare verksamheter i anslutning till Ön, ett utredningsområde för flerbostadsbebyggelse, ett utredningsområde för rättspsykiatri äldre, ett planerat bostadsområde, samt delvis två planerade bostadsområden.

Dagvatten från det verksamhetsområde som finns inom bäckens avrinningsområde leds idag mot Svensbyfjärden. I planen föreslås att tillkommande dagvatten från nya verksamhetsområden ej leds mot Svensbyfjärden. Om det tillkommande dagvatten i stället avleds mot bäcken kan detta innebära en liten ökning i tillförseln av metaller och näringsämnen till bäcken och därmed även till Rävahavet.

Figur 32. Vattenförekomsten nordost om planlagt område. Avrinningsområdet berörs av detaljplanens nordöstra delar.

Eftersom dagvatten och jordbruk, enligt SMHI:s avrinningsdata, innebär en betydande påverkan avseende näringsbelastningen i vattendraget redan idag, bör dagvatten från de tillkommande områdena avledas mot en annan vattenförekomst förslagsvis Svensbyfjärden som har hög status avseende näringsämnen. Om avledning ändå sker mot berörd bäck är det viktigt att Piteå kommuns Riktlinjer för dagvattenhantering följs för att inte öka dagvattenpåverkan på bäcken och Rävahavet.

Det ligger i kommunens ansvar att minska näringstillförseln till vattenförekomsterna i syfte att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Om dagvatten ska ledas till bäcken bör särskilda åtgärder vidtas vid anläggningsarbeten för att undvika att potentiellt sura sulfatjordar medför urlakning av metaller till bäcken. Genom den dagvattenutredning som har genomförts föreslås kompensationsåtgärder i form av anlagd

våtmark och sedimentationsdamm. Om dessa åtgärder genomförs så bedöms näringsbelastningen till Rävahavet minska.

Ytterligare påverkan avseende parametern *näringsämnen* riskerar att äventyra möjligheten att uppnå beslutad miljö kvalitetsnorm. Förutsatt att erforderliga skyddsåtgärder vidtas bedöms dock inte status för bäcken påverkas av planerade åtgärder.

7.7.3.5 Övriga vatten

Gällande sjön Hamnviken föreslås ingen förändring från nollalternativet. Då det i ÖP 2030 planerade verksamhetsområdet söder om Sundsgatan föreslås utgå bedöms risken minska att sjön Lomtjärn påverkas negativt av utökad exploatering.

7.7.4 Nollalternativets konsekvenser

7.7.4.1 Vattenförekomsten Svensbyfjärden – miljö kvalitetsnormer och statusbedömningar

Negativa konsekvenser bedöms inte finnas för möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna för ytvattenförekomsten Svensbyfjärden.

7.7.4.2 Grundvattenförekomster

Nollalternativet bedöms innebära oförändrad påverkan på grundvattenförekomstens status, dvs. inga negativa konsekvenser bedöms finnas på möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna för grundvattenförekomsten.

7.7.4.3 Vattenskyddsområden

Nollalternativet bedöms inte påverka möjligheten att följa Livsmedelsverkets gränsvärden för dricksvatten därmed är konsekvenserna oförändrade mot hur det ser ut i dagsläget.

7.7.4.4 Bäck WA99756283 till Rävahavet

Nollalternativet bedöms innebära oförändrad påverkan på vattenförekomstens status, d.v.s. inga negativa konsekvenser bedöms finnas på möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna.

7.7.4.5 Övriga vatten

Ingen förändring mot nuläget finns för sjön Hamnviken, då området beskrivs som naturmark i planbeskrivningen. Konsekvensen blir att området förblir naturmark.

För sjön Lomtjärnen finns risk för negativa effekter till följd av planerad utökad exploatering för verksamhetsområde.

7.7.5 Skadeförebyggande åtgärder

- Skadeförebyggande åtgärder som nämns inom avsnitt 7.6.5 Förorenad mark gällande framförallt med avseende på PFOS, PFAS11, samt PAH.
- Piteå kommuns Riktlinjer för dagvattenhantering behöver följas, för att inte riskera att föroreningar (framförallt PAH) förorenar ytvattentäkterna
- Avledning av dagvatten från ny bebyggelse som planeras i befintligt utvecklingsområde och som ligger inom avrinningsområdet för bäck WA99756283, bör fortsatt avledas till Svensbyfjärden. Om så inte genomförs behöver särskilda åtgärder vidtas för att minska dagvattenutsläpp och förhindra att potentiellt sura sulfatjordar inte medför urlakning av metaller till bäcken.
- Fortsatt utredning och genomförande av kompensationsåtgärder för att minska näringsbelastningen på recipienter som till exempel Rävahavet.

7.8 HÄLSA OCH SÄKERHET

Avsnittet hanterar både trafiksäkerhet och anpassning till ett förändrat klimat.

7.8.1 Bedömningsgrunder

För aspekten hälsa och säkerhet har följande bedömningar tillämpats:

En positiv effekt bedöms om planens genomförande förstärker förutsättningar för hälsa och säkerhet.

En obetydlig effekt bedöms om ingen påverkan sker på förutsättningar för hälsa och säkerhet.

En liten negativ effekt innebär en mindre indirekt negativ påverkan på aspekten vilket ger en mindre försämring och till liten del försvagar förutsättningar för hälsa och säkerhet.

En måttligt negativ effekt innebär en direkt eller indirekt negativ påverkan vilket ger en viss försämring av förutsättningar för hälsa och säkerhet.

En stor negativ effekt innebär en direkt negativ påverkan vilket tydligt försämrar förutsättningar för hälsa och säkerhet.

7.8.2 Förutsättningar

7.8.2.1 Anpassning till ett förändrat klimat

Framtidens klimat och de effekter klimatförändringen kommer att medföra präglas på många sätt av osäkerheter. I föreliggande MKB har väntade klimatförändringar beskrivits med utgångspunkt i klimatscenario RCP 4.5 och RCP8.5 (SMHI, 2023). Förändringarna anges i ett medellångt perspektiv för åren 2041–2070 samt i ett långt perspektiv för åren 2071–2100. Beräknade förändringar avser jämfört med tidsperioden 1971–2000.

I området för Öjebyn väntas i RCP4.5 årsmedeltemperaturen jämfört med perioden 1971–2000 öka med 3–3,5 °C i ett medellångt perspektiv och 4–4,5 °C i ett långt perspektiv. Längsta period för värmeböljor väntas öka med 10–12 dygn i ett medellångt perspektiv och med 16–18 dygn i ett långt perspektiv. Förändring av årsmedelnederbörd väntas öka med 7–8 mm/mån i ett medellångt perspektiv och 9–10 mm/mån i ett långt perspektiv. Den största ökningen av medeltemperatur samt nederbörd under året väntas under månaderna december till februari.

Vid scenario RCP8.5 väntas årsmedeltemperaturen jämfört med perioden 1971–2000 öka med 4–4,5 °C i ett medellångt perspektiv och 6–6,5 °C i ett långt perspektiv. Längsta period för värmeböljor väntas öka med 16–18 dygn i ett medellångt perspektiv och med 34–36 dygn i ett långt perspektiv. Förändring av årsmedelnederbörd väntas öka med 9–10 mm/mån i ett medellångt perspektiv och 13–14 mm/mån i ett långt perspektiv. Den största ökningen av medeltemperatur samt nederbörd under året väntas under månaderna december till februari.

Piteå kommun har 2015 utfört en skyfallsanalys för dagens 100-årsregn samt för ett framtida 100-årsregn, se Figur 33.

7.8.2.2 Trafik

Nya Älrvägen vilken passerar genom hela planområdet är en kraftigt trafikerad gata med hög hastighet.

Korsningspunkten till väg 509, Nya Älrvägen- Framnäsvägen är en barriär för oskyddade trafikanter. Trafikverket har arbetat fram en åtgärdsvalsstudie för korsningspunkten där bland annat en passage för oskyddade trafikanter samt åtgärder för flytt av busshållplatser. Åtgärdsvalsstudien visar även på åtgärder som hanteras av Piteå kommun, framför allt en ny gång- och cykelväg längs Framnäsvägen mellan väg 374, Älvsbyvägen och Grans naturbruksgymnasium.

Pitebanan vilken är enkelspårig och används uteslutande för godstransporter och är viktig för näringslivet då den används för transport av gods till och från övre Norrland. Efter Pitebanan sker ca 7 passager per dag och Järnvägen har ett flertal planpassager för både biltrafik och oskyddade trafikanter och utgör en barriär

genom samhället. Passager för fordonstrafik finns vid Bölebomsvägen, Framnäsvägen, Granvägen och Kanalleden. Passager för oskyddade trafikanter finns även strax söder om Danagatan, i höjd med Kullenvägen och vid Kanalleden.

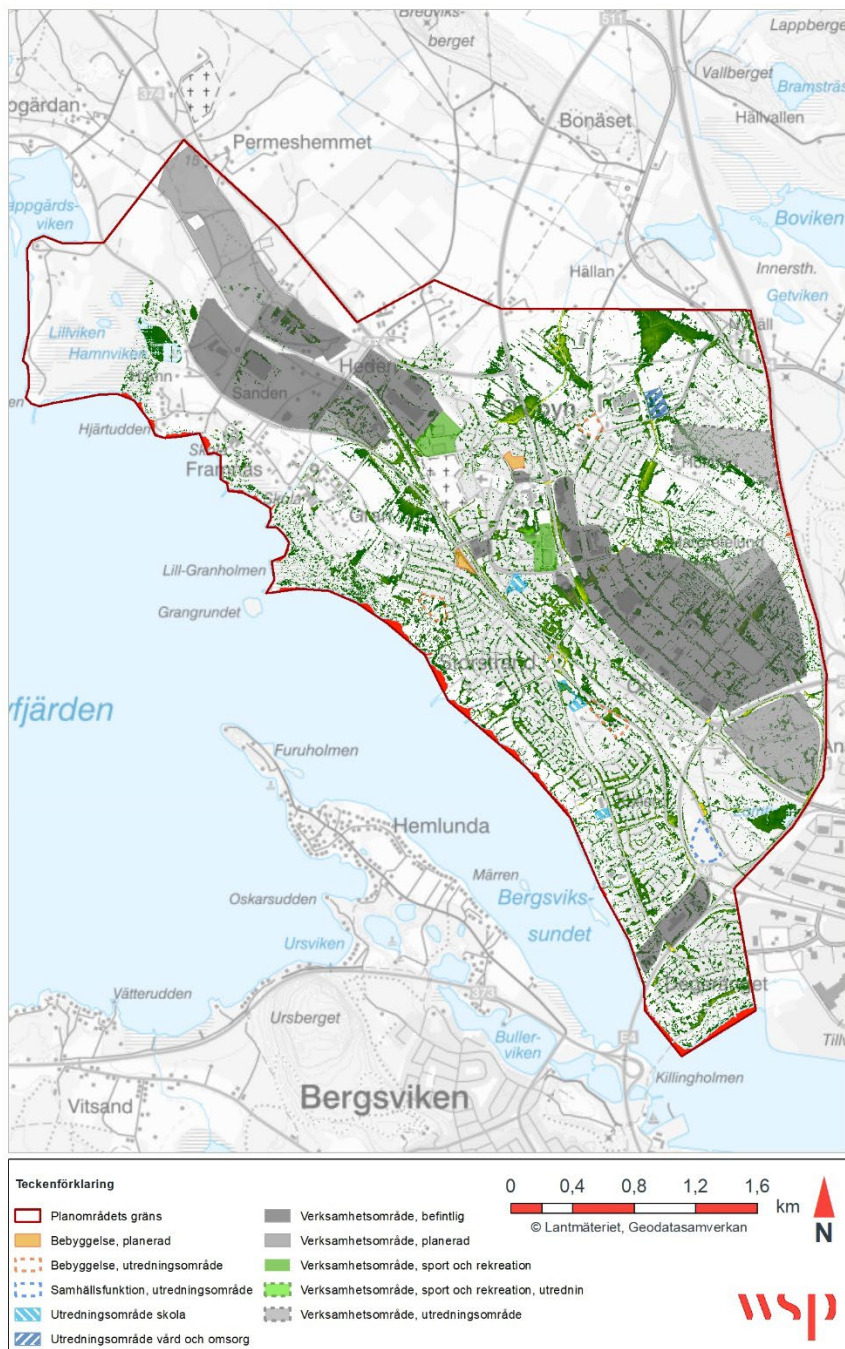
7.8.3 Planförslagets konsekvenser

7.8.3.1 Anpassning till ett förändrat klimat

Nedanstående bedömning är gjord utan hänsyn till den höjdsättning av mark och byggnader som kommer att göras innan exploatering och syftar endast till att lyfta fram områden som är särskilt känsliga för ett förändrat klimat.

Vid föreslagen exploatering för boenden vid Öjebyn 3:178, Kullen och Ön – Nya Älrvägen bebyggs ett område vilket delvis är ett sankt område med risk för översvämning vid skyfall. Även vid Öjebyn 3:178, stranden finns risk för översvämning vid skyfall. Vid föreslagen exploatering för förskola vid Danagatan – Öjagatan riskerar en mindre del av området att översvämmas i samband med skyfall vilket medför en risk för hälsa och säkerhet, särskilt då risken berör mindre barn.

Risken för översvämning inom området vid skyfall bedöms öka i ett förändrat klimat. Marköversvämningar kan medföra en risk för hälsa och säkerhet samt risk för skada på egendom.

Figur 33. Översikt för beräknade marköversvänningsområden vid framtida 100-årsregn inom planområdet. Beräknade marköversvänningsområden visas som gröna fält i kartan. Analys utförd av DHI 2015.

7.8.3.2 Trafik

Föreslagen plan bidrar med trafiksäkerhetshöjande åtgärder längs Nya Älrvägen och bidrar till att minska vägens barriäreffekt. Vid ett genomförande avseende boende och byggande bedöms föreslagen exploatering vid Granvägen-Älrvägen vilket är nära trafikerad väg, Nya Älrvägen, medföra en risk för hälsa och säkerhet främst för barn. Vid ett genomförande av planerad exploatering Kullen och Ön-Nya Älrvägen bedöms finnas möjlighet att skapa en säker passage över Nya Älrvägen.

En omdragning av Nya Älrvägen kan medföra positiva effekter som säkrare bostadsområden. Risk finns dock att det samtidigt bidrar till ökade trafikflöden och ökad barriäreffekt längs väg 374 vilket kan bidra till negativa effekter för Björklunda- och Solanderskolans område.

Förslagna gång- och cykelvägar samt belysning längs en förlängning av Storstrandspromenaden bidrar till ökad trygghet.

Sammantaget bedöms planen beaktat att föreslagna skadeförebyggande åtgärder genomförs ha en positiv konsekvens jämfört med nollalternativet.

7.8.4 Nollalternativets konsekvenser

Vid ett nollalternativ exploateras mark vid planerade verksamhetsområden samt vid föreslaget bostadsområde Holmen vilka delvis bedöms översvämmas vid skyfall.

Vid ett nollalternativ finns befintliga barriärer som delar upp Öjebyn fortsättningsvis kvar. Nya Älrvägen är även fortsättningsvis en kraftigt trafikerad väg med hög hastighet.

Järnvägens placering är en barriär för kopplingar mellan strandområdet och de centrala delarna av Öjebyn. Järnvägens planpassager utgör även en trafiksäkerhetsrisk som skapar otrygghet.

Nollalternativet bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för aspekten hälsa och säkerhet.

7.8.5 Skadeförebyggande åtgärder

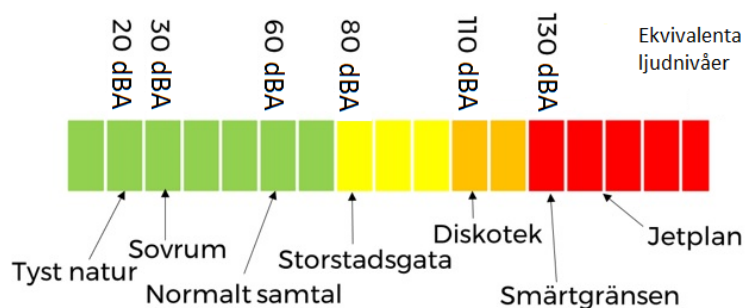
- Vid planering av byggnader vid Öjebyn 3:178, Kullen och Ön – Nya Älrvägen behöver dessa höjdsättas för att förhindra att vatten står mot byggnadskroppar samt planera för dagvattenhantering då infiltrationsförmågan i området är låg.
- Vid planerade samt befintliga områden för särskilda boenden för äldre samt skolor och förskolor bör utomhusmiljöer med tillgång till skugga samt reglerande ekosystemtjänster för temperaturreglerande effekt säkerställas för att minska risken för negativa konsekvenser vid perioder av värmeböljor.
- Piteå kommuns riktlinjer för dagvattenhantering bör följas vid exploatering av grönområden.
- Vid exploatering längs trafikerade vägar bör skadeförebyggande åtgärder vidtas för att undvika risk för skada, exempelvis finns behov av säkra passager som förbinder Ön med Kullen.

7.9 BULLER

Buller är den påverkan på miljön som berör flest människor i Sverige. Bullerstörningar kan på kort sikt leda till exempelvis koncentrationssvårigheter och sömnstörningar och på lång sikt öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar. Definitionen av buller, oönskat och/eller skadligt ljud, beror på typen av ljud, person, plats, situation och varaktighet. Den Europeiska miljöbyråns definition av buller är ”*hörbart ljud som skapar störning och/eller påverkar hälsan negativt*”². För att bygga hållbara samhällen är det viktigt att värna om goda ljudmiljöer så att risk för störning och negativ hälsopåverkan begränsas.

Ljudnivån beskriver hur starkt ett ljud uppfattas och anges i enheten decibel (dB). Skalan är logaritmisk där hörseltröskeln vid 0 dB motsvarar det lägsta ljud en människa kan uppfatta och smärtröskeln vid ca 130 dB motsvarar den ljudnivå då vi upplever fysisk smärta, enligt Figur 34.

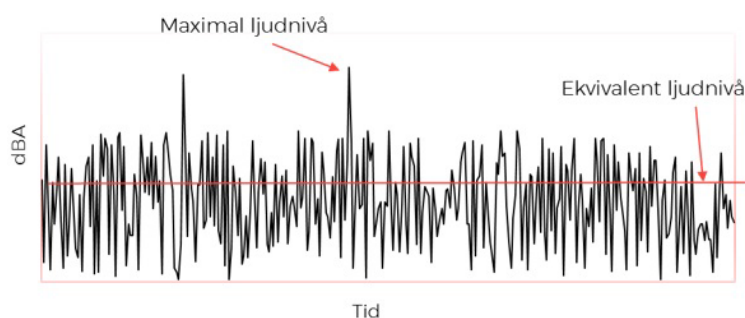
² European Environment Agency (2010) *Good practice guide on noise exposure and potential health effects*, EEA Technical rapport nr 11/2010.

Figur 34. Exempel på typiska ljudnivåer.

En ökning med 3 dB motsvarar en fördubbling av ljudenergin medan den subjektivt upplevda förändringen beror på ljudkällans karaktär.

Buller beskrivs och bedöms som ekvivalent och maximal ljudnivå. Ekvivalent ljudnivå är ett medelvärde över en bestämd tidsperiod. Den högsta momentana ljudnivån som uppstår under en viss tidsperiod eller under en bullerhändelse kallas för maximal ljudnivå. Illustration av ekvivalent och maximal ljudnivå visas i Figur 35.

Figur 35. Illustration av ekvivalent och maximal ljudnivå under en bestämd tidsperiod.

7.9.1 Bedömningsgrunder

I denna fördjupade översiktsplan har en bedömning om möjligheten att klara gällande riktvärden gjorts utifrån översiktliga beräkningar av väg- och spårtrafik. I detaljplaneskedet behöver bullersituationen utredas mer i detalj för att säkerställa att ljudalstringen inte kommer riskera att utgöra någon olägenhet, i enlighet med PBL 2 kap 6a§. För att göra den bedömningen används vissa riktlinjer och vägledning. I denna fördjupade översiktsplan kommenteras bullerbelastningen med koppling till nedanstående riktlinjer, men värderas enligt Piteås metod för bedömning av planens konsekvenser.

7.9.1.1 Bostäder

För buller vid nybyggnation av bostäder och vårdboenden finns nationella riktvärden. Riktvärden för trafikbuller vid bostadsbyggnader anges i förordning 2015:216. Denna anger riktvärdet 60 dBA ekvivalentnivå utomhus vid fasad vid bostäder. För mindre lägenheter kan upp till 65 dBA ekvivalentnivå accepteras. Om riktvärdena för ekvivalent ljudnivå överskrids bör minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där ljudnivån inte överskrider 55 dBA ekvivalentnivå och/eller maximal ljudnivå 70 dBA under nattetid vid fasad.

För den befintliga bebyggelsen inom planen hanteras bullret genom den infrastrukturproposition som riksdagen antog 1997, Infrastrukturinriktning för framtida transporter (Prop. 1996/97:53). Riksdagsbeslutet gäller vid byggande av väg och järnväg samt för befintlig bostadsbebyggelse.

Riktlinjer för industri- och verksamhetsbuller vid befintliga och nya bostäder finns i Naturvårdsverkets vägledning för industri- och verksamhetsbuller (Rapport 6538, 2015).

7.9.1.2 Skolor

För skolor och förskolor finns riktvärden för hantering av buller på skol- och förskolegårdar i Naturvårdsverkets vägledning för buller från väg- och spårtrafik (NV-01534-17, 2017). För nya skolgårdar är riktvärdet för ekvivalent- och maximal ljudnivå 50 dBA respektive 70 dBA på de delar av gården som är avsedd för lek, vila och pedagogisk verksamhet. För äldre skolgårdar är riktvärdet för ekvivalent ljudnivå 55 dBA. Även Boverket har riktlinjer för hantering av buller på skol- och förskolegårdar. För ljudnivå vid fasad finns inga riktlinjer för skolor, utan ljudnivå inomhus hanteras enligt BBR vid bygglovsprövning.

Riktlinjer för industri- och verksamhetsbuller vid skolor finns i Naturvårdsverkets vägledning för industri- och verksamhetsbuller (Rapport 6538, 2015).

7.9.1.3 Rekreation- och friluftsområden

Naturvårdsverket anser att man bör eftersträva ekvivalentnivån 55 dBA i rekreationsområden i tätorter respektive 40 dBA i friluftsområden där låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet, så kallade tysta områden (Naturvårdsverket, 2018). Även i infrastrukturproposition (Prop. 1996/97:53) finns riktlinjer för hantering av buller i friluftsområden.

7.9.2 Förutsättningar

Idag förekommer störningar från buller främst från vägtrafik och spårtrafik. De dominerande bullerkällorna är järnvägen, som går igenom Öjebyn, och E4, som går längs planområdets norra gräns. Även industriområdena i och kring planområdet påverkar ljudmiljön. Ljudmiljön är viktig för människors hälsa vid all daglig påverkan; bostäder, arbetsplatser, transporter och inte minst vid rekreation.

I denna fördjupade översiktsplan har översiktliga beräkningar av buller från väg- och spårtrafik utförts. Dessa ska ge en bild av hur området kan komma att påverkas av planalternativet och vad som behöver beaktas vidare i detaljplanearbete. Trafikdata för spåren som inkluderas i beräkningarna presenteras i Tabell 9. Trafikdata för järnväg har erhållits ur Trafikverkets tågplan för 2040. Trafikverket har ingen prognos för målåret 2030, men då det idag sker 7 tågpassager per dygn, är det rimligt att antal passager kommer öka med enstaka tåg redan till 2030. Skillnaden mellan år 2030 och 2040 bedöms vara försumbar i bullerberäkningarna. I Tabell 10 listas de vägtrafikflöden som använts för beräkningarna. Trafikflöden har räknats upp till prognosår 2030. De vägar där ingen trafikflödesmätning utförts eller inte funnits tillgänglig i Trafikverkets nationella vägdatabas har det ansatts en schablon på 300 fordon, 0 % tung trafik och 30 km/h.

Tabell 9. Trafikinformation för spårtrafik, prognosår 2030 (antas vara lika som år 2040, se förklaring ovan).

Tågtyp	Antal (tåg/dygn)	Maxlängd (m)	Hastighet (STH) (km/h)
SGods	11	580–630	80–90

Tabell 10. Trafikdata uppräknat enligt Trafikverkets EVA-kalkyl till år 2030.

Väg/sträcka	Mätår	ÅDT total (Mätår)	Andel tung trafik (Mätår)	ÅDT total (Prognosår 2030)	Andel tung trafik (Prognosår 2030)	Hastighet (km/h)
Väg 509, Nya Älrvägen (delen väg 506 - Framnäsvägen)	2020	4680	6 %	5377	6 %	70
Väg 509, Nya Älrvägen (delen Framnäsvägen - Böle)	2020	1940	6 %	2229	6 %	70
Öjagatan (delen Gammelstadsvägen - Väg 374, Älvsbyvägen)	2020	1239	7 %	1424	7 %	40
Gammelstadsvägen (delen Väg374 - Öjagatan)	2020	2521	7 %	2897	7 %	30
Kronbodsgatan	2020	250	4 %	287	4 %	30
Väg 374 (delen Cpl. Gammelstadsvägen - Cpl. Väg 374.01)	2021	4680	7 %	5305	7 %	70
Väg 374 (delen Cpl. Öjagatan - Cpl. Gammelstadsvägen)	2021	5380	6 %	6096	6 %	70
Väg 374, mot Heden/Böle (från NVDB)	2021	3130	7 %	3350	7 %	90
Väg 374 (delen Cpl. Gammelstadsvägen - Cpl. Väg 374.01)	2020	4680	7 %	5379	7 %	70
Hällanvägen (delen Hammarvägen - Holmen)	2020	1100	6 %	1264	6 %	40
Rengatan (uppskattat trafikflöde)	2020	150	3 %	172	3 %	30
Färjtorpsvägen	2020	200	6 %	230	6 %	40
Väg 374, gamla E4. Cpl Rågrindan - Cpl Öjagatan	2021	6900	4 %	7815	4 %	70
Väg 374, gamla E4. Cpl Öjagatan - Cpl Gammelstadsvägen	2020	5380	6 %	6181	6 %	70
Kanalgatan (uppskattat trafikflöde)	2020	350	6 %	402	6 %	40
Öjagatan (delen Cpl 374 - Granvägen)	2020	1797	6 %	2065	6 %	40
Öjagatan (delen Granvägen - Gammelstadsvägen)	2020	2624	5 %	3014	5 %	40
Gammelstadsvägen	2020	2521	7 %	2898	7 %	30
Väg 509, Nya Älrvägen (delen väg 506- Framnäsvägen)	2020	4680	6 %	5377	6 %	70
Musikgränd (uppskattat trafikflöde)	2020	140	4 %	161	4 %	40
Klarinettgatan	2020	1232	3 %	1414	3 %	40
Taktvägen	2020	392	5 %	450	5 %	40
Väg 506, Norra Ringen (delen Cpl Turbovägen/506-Cpl Rågrindan)	2020	7820	10 %	8998	10 %	70
E4:an, från NVDB	2019	4420 - 7480	10-17 %	5166 - 8730	11 - 17 %	90-110

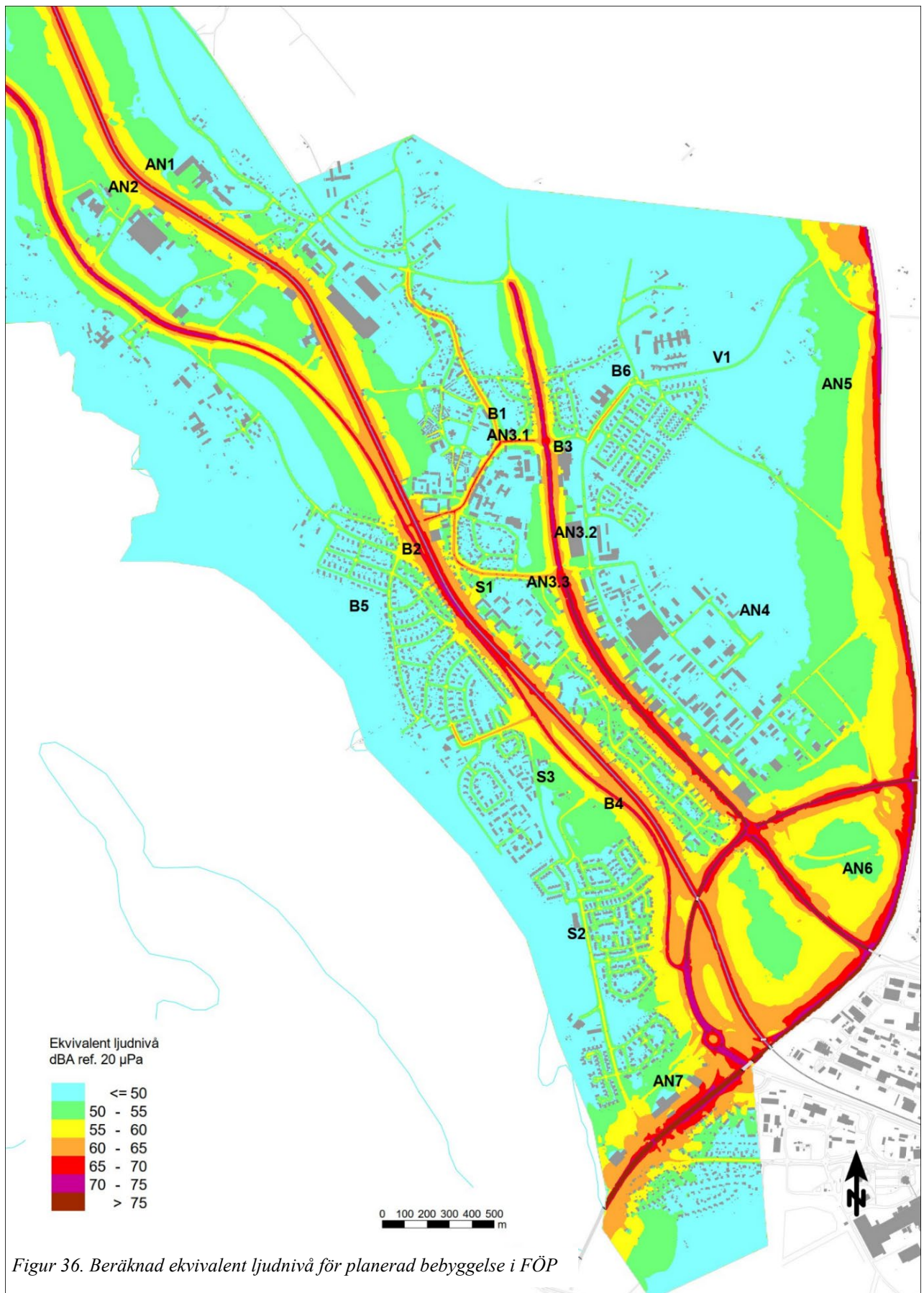
7.9.3 Planförslagets konsekvenser

Planförslaget utgör inte någon stor ytterligare bullerbelastning på området som helhet. De största bullerkällorna idag är de redan befintliga genomfartsvägarna som går igenom och runt planområdet. Belastningen på dessa kommer öka med planens utbyggnad, men trafiken förväntas inte öka tillräckligt mycket för att förändra bullerbelastningen i området påtagligt. Nedan definieras vad, med avseende på buller, som kommer vara begränsande och som behöver beaktas i senare detaljplanering. I Figur 36 och Figur 37 visas beräknad ekvivalent- och maximal ljudnivå med prognos 2030 för planområdet. Figurerna visar de i FÖP planerade bostäderna (B1–B6), vård och omsorg (V1) och platser för arbete och näringsliv (AN1–AN7) samt skolor och förskolor (S1–S3). Numreringen överensstämmer med beskrivning i avsnitt 6.3. För Norrbotniabanans planerade dragning i planområdets östra del finns en fastställd korridor. Maximal ljudnivå kan komma att överskridas på ett avstånd av flera hundra meter. Men avståndet varierar bl.a. beroende på terräng och järnvägens utformning varför något exakt avstånd inte kan anges i detta skede. Med bullerskyddande åtgärder, till exempel bullervall eller bullerskärm, minskar avståndet. Ljud från järnvägen kommer troligen att kunna höras inom en stor del av planområdet.

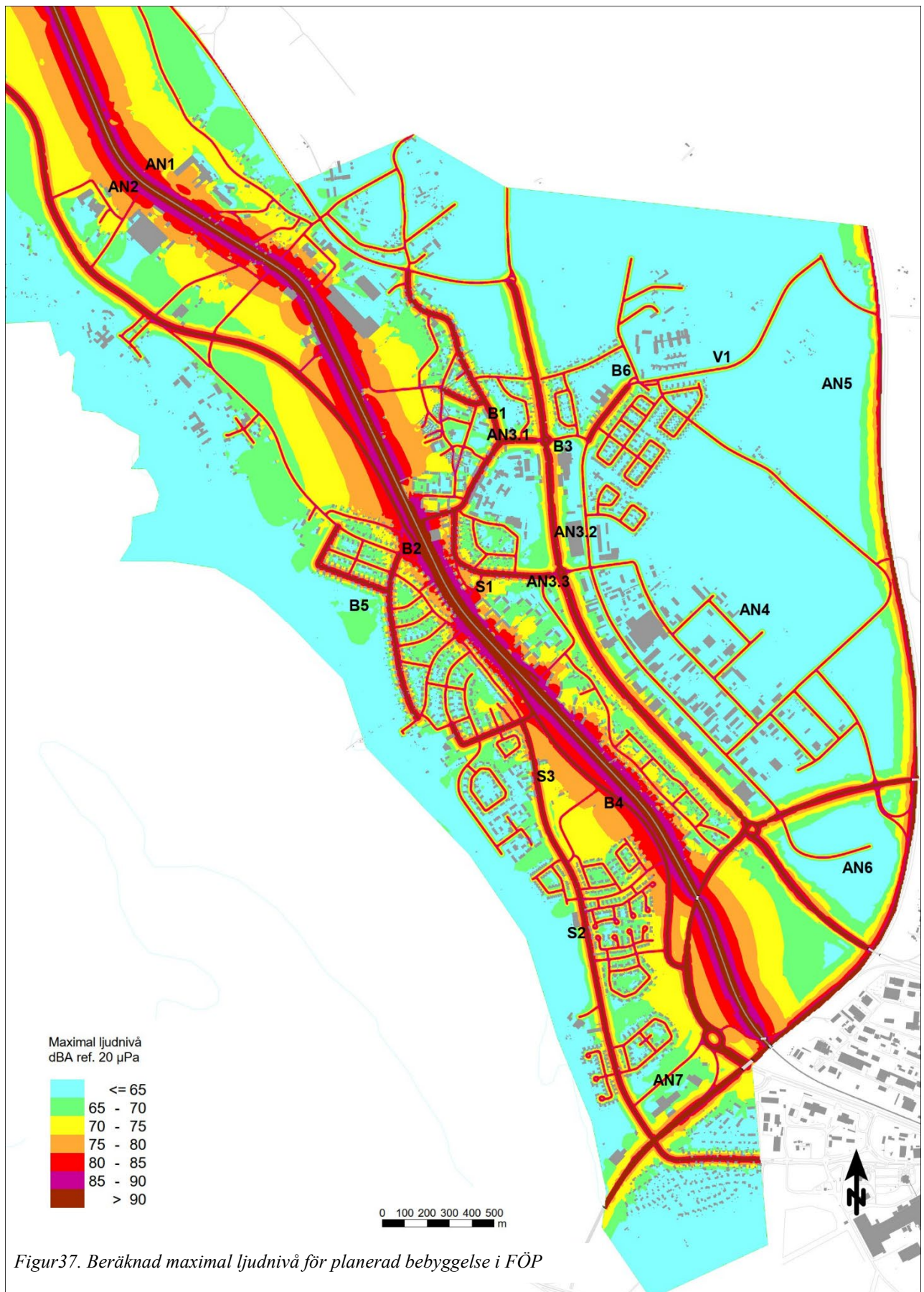
Bostäder

Den nya bostadsbebyggelsen som är utpekad i den fördjupade översiktsplanen avser förtätningar i de centrala delarna av Öjebyn. I Figur 36 och Figur 37 visas beräkningar av de ekvivalenta- och maximala ljudnivåerna 1,5 meter över mark med numrering B1 – B6 vilket är platser där den fördjupade översiktsplanen planerar att testa möjligheterna för nya bostäder, vilket stämmer överens med numreringen i Figur 36 och Figur 37.

- B1. Öjebyn 33:233 "Prostgårdstomten". Centralt beläget område som är något utsatt för vägtrafikbuller. Utredning i detaljplaneskedet erfordras för att säkerställa att Trafikbullerförordningen kan klaras vid den bebyggelse som föreslås, främst för att säkra uteplatser. I närheten av fastigheten föreslås en ny verksamhet som behöver beaktas vid detaljplaneringen.
- B2. Öjebyn 3:178 Granvägen-Älrvägen. Centralt beläget område som utsätts för både väg- och spårtrafikbuller från samtliga håll. Denna tomt kan vara utmanande att lyckas planera för bostäder som klarar Trafikbullerförordningen. Utredning erfordras i detaljplaneskedet.
- B3. Öjebyn 144:79, 144:83 samt 33:315, Hammarvägen är ett centralt beläget område på drygt 3,5 hektar, i direkt närhet till Solanderskolan, som idag inrymmer industriverksamhet. Det befintliga verksamhetsområdet föreslås genomgå en stadsomvandling och utvecklas för tät centrumbebyggelse med huvudsakligen bostäder och inslag av kontor, handel, service och gröna miljöer.
- B4. Öjebyn 3:178, Kullen och Ön – Nya Älrvägen. Område som utsätts för både väg- och spårtrafikbuller från nordost. Området kan erfordra mer sammanhängande bebyggelse än villor för att säkerställa att Trafikbullerförordningen kan klaras. I detaljplaneskedet behöver utformning av byggnader i området utredas med avseende på buller.
- B5. Öjebyn 3:178, stranden. Strandsnära område som inte är utsatt för buller mer än från mindre gator. I närheten föreslår planen ett utredningsområde för vård och omsorg, vilket kan skapa viss ytterligare trafik. Om väg till område V1 planeras förbi detta bostadsområde behöver bullret från trafiken beaktas vid planering.
- B6. Öjebyn 144:77 vid hälsocentralen. Ytan utsätts inte för höga vägtrafikbullernivåer idag. Planen föreslår ett utredningsområde för vård och omsorg där transporter troligen kommer passera denna fastighet. Transporter till och från verksamhetsområde AN5 kan vara den största källan för buller och huvudsaklig infart sker förbi B7. I detaljplaneskedet bör bullret utredas för att säkra att bostäderna klarar gällande riktvärden för både trafik och verksamheter. Här är det också viktigt att uppmärksamma planerad dragning av Norrbotniabanen som kan innebära förhöjda bullernivåer i området. I detaljplaneskedet bör bullret utredas för att säkra att området för vård och omsorg klarar gällande riktvärden från både trafik- och verksamhetsbuller.

Figur 36. Beräknad ekvivalent ljudnivå för planerad bebyggelse i FÖP

Kulturmiljö

Den fördjupade översiktsplanen lyfter områden med kulturmiljö som har stor utvecklingspotential. I de lägen planen föreslår ny bebyggelse behöver en bedömning göras om det är möjligt att klara riktlinjer för buller och krav kring kulturmiljö för att därefter bedöma om marken är lämplig för det ändamål som är tänkt. I de mest bullerutsatta lägena där ny bebyggelse föreslås kan det betyda att en mer sammanhängande och relativt hög bebyggelse erfordras för att klara riktlinjer för buller, vilket kan strida mot krav kring kulturmiljö.

Skola och förskola

En ny förskola och en utökning av befintlig skola/förskola planeras inom planområdet. Det finns riktlinjer för hur mycket det är lämpligt att bullra på skolgårdar och förskolegårdar. I detaljplaneskedet behöver en detaljerad bullerutredning utföras med framarbetande av en genomtänkt utformning och placering av byggnader samt eventuella bullerskydd för att säkerställa att skolgårdarna följer gällande riktlinjer för buller. För de befintliga skolor och förskolor som finns inom planområdet bör utredning och åtgärder för buller göras för att säkerställa att dessa har en acceptabel ljudmiljö.

I Figur 36 och Figur 37 visas numrering S1 – S3 vilket är platser där den fördjupade översiktsplanen planerar att testa möjligheterna för nya skolor och förskolor.

- S1. Danagatan – Öjagatan. Skolgården utsätts för buller från väg- och spårtrafik. Antal tågpassager per dygn är få vilket medför att maximala ljudnivåer från spårtrafik bör uppfylla riktlinjer för maximal ljudnivå. Fastighetens utformning gör att stora delar skyddas av befintlig bebyggelse, vilket ger stora möjligheter till bra ljudmiljö med rätt utformning av skola och skolgård. Ljudmiljön på skolgården behöver säkerställas i detaljplan.
- S2. Utökning av Kullensskolan. Förskolan utsätts för buller från vägtrafik på Taktvägen. Vägen är ingen genomfartsgata med högt trafikflöde. Ljudmiljön på skolgården behöver säkerställas i detaljplan, men kommer kunna lösas genom genomtänkt planering och enklare skyddsåtgärder.
- S3. Utökning av Kullens förskola. Förskolan utsätts för buller från väg- och spårtrafik från nordost. Antal tågpassager per dygn är få vilket medför att maximala ljudnivåer från spårtrafik bör uppfylla riktlinjer för maximal ljudnivå. Utredning erfordras i detaljplaneskedet för att säkerställa att riktlinjer för ljudmiljön på skolgården blir acceptabel.

Vård och omsorg

Ett område är utpekad som lämplig för vård och omsorg (psykiatrivksamhet). För vård och omsorg finns inga riktlinjer för ljudnivå utomhus. Vid vårdboende, gäller samma riktlinjer avseende buller som för bostäder. I Figur 36 och Figur 37 visas numrering V1 vilket är platsen där den fördjupade översiktsplanen planerar att prova möjligheterna för vård och omsorg.

- V1. Området öster om Småstugegränd/Rättpsykiatrin. Planen föreslår bostäder i närheten av denna fastighet. Fastigheten kan bidra till högre trafikflöden vid bostäder i dess närhet. Trafik till och från område V1 samt AN5 kan vara den huvudsakliga källan till buller för ett framtida vårdboende. Här är det också viktigt att uppmärksamma planerad dragning av Norrbottenbanan som kan innebära förhöjda bullernivåer i området. I detaljplanskedet bör bullret utredas för att säkra att ett särskild boende för äldre klarar gällande riktvärden från både trafik- och verksamhetsbuller.

Arbete och näringsliv

I denna fördjupade översiktsplan där det planeras utveckling av befintliga verksamhetsområden och nya verksamhetsområden är det viktigt att redan i planeringsskedet ta hänsyn till det som kommer ligga i dess närhet eller påverkas av förändrade trafikflöden längs vägar. Det är avgörande vilken typ av verksamheter som planeras för att veta hur de påverkar omgivningen. Verksamhetsområden som ligger avskilt från bostäder minskar oftast dess direkta omgivningspåverkan. Indirekt kan dessa påverka exempelvis rekreativområden. I dessa fall utgör ofta tung trafik och generellt högre trafikflöden den största delen till en ökad bullerbelastning för omgivningen.

I Figur 36 och Figur 37 visas numrering AN1 – AN7 vilket är platser där den fördjupade översiktsplanen planerar att testa möjligheterna för nya och befintliga verksamheter, vilket stämmer överens med numreringen i Figur 36 och Figur 37.

- AN1. Hedens verksamhetsområde. Detta är ett befintligt område där planen ska möjliggöra en utökning av området. Vid detaljplanering bör bullerutredning som visar dess påverkan på omgivningen exempelvis befintliga bostäder tas fram.
- AN2. Hamnvikens verksamhetsområde. Här ska inte området utökas, men hänsyn kring rekreationsområde bör lyftas. Buller från denna kommer även belasta ljudmiljön med ökade trafikflöden förbi befintliga bostäder. Vid enskilda etableringar i detta område behöver bullret från verksamheten beaktas.
- AN3. Öjebyns centrala. Fastigheten är placerad i centrala Öjebyn. Verksamheten får inte vara störande för omgivningen. I detaljplaneskedet behöver dock trafikallsträng samt eventuella lastkajer beaktas för att inte skapa störningar till omgivningen. Verksamheten ligger nära föreslagen bostadsbebyggelse och verksamhetens påverkan till denna behöver beaktas i detaljplaneskedet, se B1 – B2 i Figur 36.
- AN4. Öns verksamhetsområde. Verksamhetsområdet ligger i närheten av och påverkas av buller från E4:an. Detta är en bra placering för ett verksamhetsområde, där möjligheterna för exempelvis bostäder är begränsade. I detaljplanering behöver belastningen på vägarna till och från verksamhetsområdet beaktas med avseende på buller till de fastigheter som kommer påverkas.
- AN5. Öns verksamhetsområde – Holmen. Ett utredningsområde för verksamheter föreslås i anslutning till Ön på Holmen för att skapa en framtida beredskap för befintliga företag och eventuellt nya etableringar. Det är positivt med verksamheter i närheten av E4:an, där det redan finns buller och bostäder är mindre lämpligt. Här kan verksamheter som orsakar buller få möjlighet att finnas. I detaljplanering behöver belastningen på vägarna till och från verksamhetsområdet beaktas med avseende på buller till de fastigheter som kommer påverkas. Vid detaljplanering bör bullerutredning som visar dess påverkan från planerad verksamhet på exempelvis närliggande befintliga bostäder tas fram.
- AN6. Norra Lomtjärn. Verksamhetsområdet ligger i närheten av och påverkas av buller från E4:an. Detta är en bra placering för ett verksamhetsområde, där möjligheterna för exempelvis bostäder är begränsade. Belastning på lokala vägar kommer kunna vara begränsade då tillfarter till stora vägar såsom E4:an är god. I detaljplanering behöver belastningen på vägarna till och från verksamhetsområdet beaktas med avseende på buller till de fastigheter som kommer påverkas.
- AN7. Kullens verksamhetsområde. Oförändrat område.

Natur och vatten, Grönstruktur och rekreationsområden

Enligt översiktsplanen finns det utvecklingsområden för Natur inom Öjebyn. Vid utveckling av dessa kan dess kvalitet förstärkas genom att värna om ljudmiljön. I beräkningar av ljudnivåer från trafik ges en bild av vilka områden som genom bullerskyddande åtgärder, kan förstärka ett rekreationsområde och öka attraktiviteten i grönområden.

Väster om E4:an finns grönområden som är utsatta för ljudnivåer från vägtrafik och verksamheter. Vid utveckling av dessa områden föreslås att buller beaktas. En genomtänkt plan där även buller inkluderas kan öka kvaliteten och möjligheten till rekreation på sådan plats. Grönområden längs älven är inte lika utsatta för trafikbuller, men för att inte försämra bör påverkan på dessa inkluderas vid framtagande av detaljplaner för bostäder och verksamheter i närheten.

För att värdera vikten av att hantera buller i grönområden är det lämpligt att utreda i vilka grön- och rekreationsområden tystnaden är en viktig del av upplevelsen. Lomtjärns upplevelseskog ligger

Trafik och kommunikation

Trafiken förväntas öka varje år, trots att kollektivtrafik byggs ut. Detta gör att konsekvenser för människor till följd av buller kan förväntas öka och att fortsatta behov av bullerskyddsåtgärder föreligger. Flera föreslagna nya dragningar av vägar föreslås i den fördjupade översiktsplanen. Inom planområdet finns idag flera områden som är relativt fria från buller. Vid omdragning av vägar och järnvägar kan ljudbilden förändras.

Omdragning av väg 509, som är en av de stora barriärerna, kan förbättra bullersituationen i centralt läge, men försämrar bullersituationen på annan plats.

Pitebanan är en barriär, och skapar även bullernivåer. På lång sikt bedöms en framtida utbyggnad av Norrbotniabanan längs planens nordöstra gräns och en möjlig dragning av Pitebanan utanför samhället att förändra bullersituationen i området. Ljudnivåerna blir lägre i centrala Öjebyn samtidigt som ljudnivåerna kommer att öka vid exempelvis befintliga bostadsområden närmre Norrbotniabanan. I sådant läge kan nya delar i centrala Öjebyn utvecklas med exempelvis bostäder. Denna fråga ägs av Trafikverket, och kommunen behöver i dagsläget förhålla sig till järnvägens befintliga läge. Norrbotniabanas dragning förbi Öjebyn och dess påverkan på omgivande miljöer kommer därför att lyftas i kommande uppdatering av kommunens översiktsplan.

7.9.4 Nollalternativets konsekvenser

Enligt gällande översiktsplan för Piteå kommun förväntas en ökad privatbilism i kommunen till följd av förväntad befolkningsökning även för ett nollalternativ. Underlaget för ökad busstrafik och gång- och cykeltrafik förväntas vara fortsatt lågt på grund av kommunens generellt glesa bebyggelsemönster. Ökad privatbilism leder till ökade ljudnivåer från vägtrafik, dock inte i samma utsträckning som för planförslaget som möjliggör fler bostäder i kommunen.

Även i nollalternativet kommer viss utbyggnad ske enligt gällande översiktsplan. Bullersituationen bedöms inte skilja mycket för nollalternativ respektive utbyggnad enligt den fördjupade översiktsplanen. Den största skillnaden skulle vara en omdragning av högre trafikerad väg eller om Norrbotniabanas läge hamnar i planens utkant.

7.9.5 Skadeförebyggande åtgärder

Det viktigaste bullerskyddsåtgärden är att hantera bullerfrågan i tidigt skede vid planeringen. Valmöjligheterna för bullerskydd ökar ju tidigare i planeringen som bullerfrågan hanteras, och det leder oftast till att kostnaderna för bullerskyddande åtgärder blir lägre.

Vid utbyggnad finns möjligheter att planera så att ny bebyggelse skapar bullerskydd åt både befintlig och ny bebyggelse. På vissa platser kan även vägnära bullerskydd förbättra ljudmiljön. Vid planering av bullerskyddsåtgärder behöver planens mål om att minska barriärerna kring Nya Älvsågen och järnvägen beaktas. Om möjligheterna av omvandling av väg 509, Nya Älvsågen, utreds, bör även förändring och förbättring av ljudmiljön längs vägen utredas. Det är dock viktigt att vara varsam med att planera nya bullerskydd längs vägar så att dessa inte skapar nya barriärer och otrygghet längs huvudvägarna. För att få bullerskydd som smälter in i den kulturmiljö som finns i Öjebyn föreslås att gröna åtgärder prövas där ljudnivåerna behöver minskas.

Planen föreslår flera områden för utveckling av arbete och näringsliv. Sådana områden skapar ofta ökade trafikflöden och ibland även ökad bullerpåverkan från verksamheter. För att minska den bullerpåverkan dessa områden kan medföra kan bullerskyddande åtgärder såsom skärmar och vallar behövas. För att minska behovet av sådana kan tillfarter till dessa områden placeras nära och längs med redan vältrafikerade leder och på så sätt förbättra bullersituationen inne i Öjebyn.

Påverkan av buller, inklusive behov av bulleråtgärder och utformning av sådana, bör utredas i fortsatt arbete med detaljplaner. Särskilt de områden som angränsar till den primära infrastrukturen och nyetablering av verksamheter samt inom planområdet östra del där Norrbotniabanan kan komma att etableras är viktiga att uppmärksamma.

7.10 RENNÄRING

7.10.1 Bedömningsgrunder

För aspekten rennäring har följande bedömningar tillämpats:

En positiv effekt bedöms om planens genomförande förstärker förutsättningarna för en effektivt bedrivande av rennäring eller dess värden.

En obetydlig effekt bedöms om ingen påverkan sker på rennäringens förutsättningar för effektivt bedrivande eller värden.

En liten negativ effekt innebär en mindre negativ påverkan på förutsättningarna för ett effektivt bedrivande av rennäring samt som ger en mindre försämring av rennäringens förutsättningar eller till liten del försvagar dess värden.

En måttligt negativ effekt innebär en negativ påverkan på rennäringens förutsättningar eller en påverkan av dess värden.

En stor negativ effekt innebär en direkt negativ påverkan på rennäringens förutsättningar för ett effektivt bedrivande eller kraftigt påverkar rennäringens värden.

7.10.2 Förutsättningar

Rennäringen har ett starkt lagstadgat skydd och därmed ett stort bevarandevärde.

Hela planområdet omfattas av vinterbetesland för skogssamebyn Ståkke där renbete är begränsat till tiden mellan den 1 oktober och 30 april. Rätten till renskötsel är enligt rennärlagen (1971:437) förbehållen det samiska folket. Vinterbetesmark omfattar all mark inom renskötselområdet. Vinterbetesperioden betraktas som rennäringens flaskhals. Vid isbildning av markvegetationen kan stora områden vara låsta för renbete under en lång tid. Avgörande för dessa områden är tillgängligheten till sammanhängande lavmarker av tillräcklig storlek som också har god betesro.

Planområdet ligger också i nära anslutning till ett riksintresseområde för rennäringen som utgörs av en led över Svensbyfjärden mot Pitholmsheden inom skogssamebyn Östra Kikkejaure, se avsnitt 7.1 *Skyddade områden*.

7.10.3 Planförslagets konsekvenser

Planområdet berör inte område av riksintresse för rennäringen. Riksintresset bedöms inte påverkas och påtaglig skada uppstår inte.

Samtliga planförslag ligger inom redan ianspråktaga markområden eller i områden som inte direkt nyttjas av rennäringen. Inga negativa konsekvenser för bedrivande av rennäring bedöms uppstå.

7.10.4 Nollalternativets konsekvenser

Riksintresset bedöms inte påverkas och påtaglig skada uppstår inte. Nollalternativet bedöms inte innebära negativa konsekvenser för bedrivande av rennäring.

7.10.5 Skadeförebyggande åtgärder

- I områden i närhet av riksintresse för rennäringen ska stor försiktighet råda vid nyetableringar.

8 KUMULATIVA EFFEKTER

Kumulativa effekter kan uppstå till följd av en förändrad markanvändning och ett förändrat klimat. Vid ianspråktagande av sumpskogar vid planerat verksamhetsområde Ön samt utredningsområde för utökning av Öns verksamhetsområde - Holmen minskar tillgången på reglerande ekosystemtjänster. Om reglerande ekosystemtjänster i anslutning till kvarvarande jordbruksmarker försvinner finns risk att förutsättningarna förändras och eventuellt medför negativa konsekvenser. I ett förändrat klimat väntas en ökande nederbörd samt ökad risk för värmeböljor vilket för jordbruksmark ökar behovet av reglerande ekosystemtjänster för att minska negativa effekter.

Ett förändrat klimat med längre vegetationsperiod förväntas generellt ge en längre odlingssäsong och möjlighet att odla nya grödor. Samtidigt väntas en ökad risk för skador av växtsjukdomar och insekter (Länsstyrelsen Norrbotten, 2017). Ianspråktagande av jordbruksmark för annan markanvändning medför en minskad möjlighet till försörjning och produktion av livsmedel. Minskade arealer jordbruksmark samt ett klimat i förändring kan medföra förlorad möjlighet till ytterligare odlingsmöjligheter, samt en risk för negativ påverkan på kvarvarande jordbruksmark från skadegörare.

Enligt Piteå kommun är sjöarna Hamnviken och Lomtjärn i nuläget påverkade av övergödning. Ett varmare och blötare klimat kan bidra till ökade problem med övergödning och sämre syreförhållanden i sjöar vilket bör beaktas i planering av åtgärder som berör sjöarna.

Planförslaget bedöms kunna bidra till en positiv effekt för aspekten hälsa och säkerhet samt buller i de centrala delarna av Öjebyn. I de norra delarna av planområdet skulle dock en omdragning av Pitebanan tillsammans med genomförandet av Norrbottenbanan och planförslaget medföra en synergistiskt negativ effekt på aspekterna buller, landskapsbild samt naturmiljö.

9 KLIMATPÅVERKAN

9.1 KLIMATPÅVERKAN

Planens genomförande bedöms medföra en ökad energianvändning både under byggskede och under drift. Med grund i hushållningsprincipen 2 kap 5§ bör krav ställas på hushållning med energi samt att förnybara energikällor används i första hand.

Planförslaget innebär att grönytor tas i anspråk. När grönytor exploateras och hårdgörs medför det att miljöer som bidrar som kolsänkor försvinner.

Föreslagna åtgärder för nya GC-vägar, kollektivtrafik och utredning för samåkningsmöjligheter kan bidra till ökade möjligheter till hållbart resande.

10 MÅLUPPFYLLELSE AV MILJÖMÅL

10.1 GOD BEBYGGD MILJÖ

Planområdet utgör en bebyggd miljö med höga kulturella värden. Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet lyder: *Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.*

Planen bedöms bidra till måluppfyllelse av miljömålet god bebyggd miljö genom att den föreslår en hänsynsfull utveckling i förhållande till natur- och kulturvärden samt med hänsyn till bullerstörningar.

10.2 LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG

Inom planområdet finns sjön Hamnviken vilket används för bad och fiske. Angränsande till planområdet ligger Svensbyfjärden vilken är vattenförekomst. Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet lyder:

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsten Svensbyfjärden och en bäck som rinner till kustvattenförekomsten Rävahavet bedöms kunna följas med inarbetade skyddsåtgärder. Sjöarna Hamnviken och Lomtjärnen bedöms inte påverkas, liksom befintligt naturligt strandområde till Svensbyfjärden. Därmed bedöms att planförslaget inte äventyrar möjligheten för miljö kvalitetsmålet att uppnås.

10.3 GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET

Inom den norra delen av planområdet finns en grundvattenförekomst. Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet lyder:

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Eftersom miljö kvalitetsnormerna för grundvattenförekomsten bedöms kunna följas med inarbetade skyddsåtgärder, bedöms heller inte att planförslaget äventyrar möjligheten för miljö kvalitetsmålet att uppnås.

10.4 MYLLRANDE VÅTMARKER

Inom planområdet förekommer mindre sumpskogsområden på flera platser inom planområdet, samt myrar/kärr som registrerats vid den nationella våtmarksinventeringen. Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet lyder:

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Planen medför att inventerade myrar/kärr skyddas i ett längre perspektiv men flertalet sumpskogsområden riskerar att påverkas negativt. Sammantaget bedöms planen varken bidra eller motverka möjligheterna för miljö målets uppfyllelse.

10.5 LEVANDE SKOGAR

Inom planområdet finns såväl nyckelbiotoper, sumpskogar, produktionsskog samt Lomtjärn upplevelseskog med höga sociala värden. riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet lyder:

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Vid ett genomförande av planen avverkas skog men Lomtjärns upplevelseskog bevaras vilket sammantaget varken bedöms bidra eller motverka möjligheterna för miljö målets uppfyllelse.

10.6 ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP

Inom och angränsande till planområdet finns odlingsbar jordbruksmark. Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet lyder: *Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljö värdena bevaras och stärks.*

Vid ett genomförande av planen ianspråkats odlingsbar jordbruksmark vilket bedöms motverka miljömålets uppfyllelse.

10.7 ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

Öjebyn har ett rikt fågelliv och inom planområdet finns områden med olika grad av biologisk mångfald. Riksdagens definition av miljömålet lyder:

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Sammantaget bedöms planen varken bidra eller motverka möjligheterna för miljömålets uppfyllelse.

10.8 GIFTFRI MILJÖ

Inom planområdet finns ett antal potentiellt förorenade områden. Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet lyder: *Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.*

Genomförandet av planen kan medföra att tidigare oidentifierade förorenade områden upptäcks. Saneringsåtgärder kan krävas inför anläggnings skedet om föroreningar påträffas, vilket bedöms bidra till en positiv riktning för miljömålets uppfyllelse.

11 SAMLAD BEDÖMNING AV MILJÖPÅVERKAN

11.1 SAMMANFATTNING AV MILJÖKONSEKVENSER

Planens miljökonsekvenser sammanfattas i Tabell 11.

Tabell 11. Sammanfattning av planens miljökonsekvenser.

Stora negativa konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser	Små negativa konsekvenser	Inga konsekvenser	Positiva konsekvenser
Aspekt/Bedömd konsekvens	Nollalternativ	Planförslag		
Natura 2000	Vid ett nollalternativ bedöms ingen konsekvens ske inom Natura 2000-området.	Vid ett genomförande av föreslagen exploatering bedöms inte medföra några effekter på Natura 2000-områdets bevarandemål eller naturtyper. Ingen konsekvens bedöms uppstå på kort eller lång sikt jämfört med nollalternativet.		
Riksintressen för rennäringen	Vid ett nollalternativ bedöms ingen konsekvens ske på riksintressen för rennäringen.	Ett genomförande av föreslagen plan bedöms inte medföra några effekter på riksintresseområden för rennäringen och inga konsekvenser bedöms uppstå på kort eller lång sikt jämfört med nollalternativet.		
Riksintresse för naturvård	Nollalternativet bedöms kunna medföra en liten negativ till obetydlig konsekvens i ett kort och långt perspektiv.	Sammantaget bedöms planförslaget jämfört med nollalternativet inte medföra någon konsekvens på kort eller lång sikt för riksintresse för naturvård.		
Riksintresse för kommunikation	Ingen påverkan bedöms ske för riksintressen för kommunikation.	Vid ett genomförande av planen bedöms ingen påverkan ske på riksintressen för kommunikation på kort eller lång sikt jämfört med nollalternativet.		
Riksintresse för friluftsliv	Hamnviken är i nollalternativet utpekad som Natur, utvecklingsområde vilket bedöms ge en positiv konsekvens för riksintresse för friluftsliv.	Vid ett genomförande av planen ökar tillgängligheten till riksintresse för friluftsliv, vilket på kort och lång sikt bedöms medföra en liten positiv konsekvens jämfört med nollalternativet.		
Riksintresse för friluftsliv och rörligt friluftsliv	Nollalternativet bedöms medföra en liten negativ konsekvens på kort och lång sikt då ytor med kvaliteter för riksintresse rörligt friluftsliv påverkas negativt.	Ett genomförande av planen bedöms för riksintresse rörligt friluftsliv på kort och lång sikt medföra en positiv konsekvens jämfört med nollalternativet.		
Kulturmiljö/riksintresse för kulturmiljö	I nollalternativet gäller äldre detaljplaner, vilka, om de genomförs, påverkar höga värden som är direkt kopplade till kyrkstaden. Dock har genomförandetiden gått ut och det är sannolikt att ny planläggning sker inför exploatering. Vid ett nollalternativ planeras viss exploatering av odlingsmark. Alternativet bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens.	Ett genomförande av planen bedöms ge liten positiv konsekvens för kulturmiljön. Hänsyn har tagits till de höga värdena och riksintresset. Skydd av kulturvärden planeras i kommande detaljplanering.		
Landskapsbild	Vid ett nollalternativ utgår odlingsbar mark och skogsmark. Nollalternativet bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för landskapsbild.	Sammantaget bedöms ett genomförande av planen påverka landskapsbild, men jämfört med nollalternativet bedöms inte planen medföra någon konsekvens för landskapsbild på kort eller lång sikt.		
Rekreation och friluftsliv	Nollalternativet bedöms medföra en liten negativ konsekvens då områden med betydelse för rekreation och friluftsliv tas i anspråk.	Föreslagna åtgärder avseende kultur och fritid bidrar till ökade förutsättningar till folkhälsa fysiskt, psykiskt och socialt och bedöms jämfört med nollalternativet medföra en positiv konsekvens på kort och lång sikt.		

Stora negativa konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser	Små negativa konsekvenser	Inga konsekvenser	Positiva konsekvenser
Aspekt/Bedömd konsekvens	Nollalternativ	Planförslag		
Naturmiljö	Vid nollalternativet tas skogsmark och jordbruksmark i anspråk vilket bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för aspekten naturmiljö.	Ianspråktagande av jordbruksmark medför minskade möjligheter till livsmedelsproduktion. Vid ett genomförande av planen bedöms arealen jordbruksmark som tas i anspråk vara mindre jämfört med nollalternativet, vilket bedöms medföra en liten positiv konsekvens. Sammantaget bedöms ett genomförande av planen medföra en påverkan på naturmiljön, men jämfört nollalternativet bedöms planen medföra en obetydlig konsekvens.		
Vattenmiljö	Ingen risk för negativa konsekvenser för Svensbyfjärden, dricksvattenförsörjning eller grundvattenförekomsten. Ingen risk för negativa konsekvenser finns för de små sjöarna i området.	Ingen risk för negativa konsekvenser för Svensbyfjärden, dricksvattenförsörjning eller grundvattenförekomsten. Med kompensationsåtgärder kan positiva effekter uppstå för recipienten Rävahavet.		
Hälsa och säkerhet	Nollalternativet bedöms medföra en måttligt negativ konsekvens för aspekten hälsa och säkerhet.	Sammantaget bedöms planen beaktat att föreslagna skadeförebyggande åtgärder genomförs ha en positiv konsekvens jämfört med nollalternativet.		
Rennäring	Riksintresset bedöms inte påverkas och påtaglig skada uppstår inte. Inga negativa konsekvenser för rennäringen bedöms uppstå.	Planområdet berör inte område av riksintresse för rennäringen. Samtliga planförslag ligger inom markområden som inte nyttjas av rennäringen. Inga negativa konsekvenser för rennäringen bedöms uppstå.		
Buller	Nollalternativet bedöms innebära oförändrade konsekvenser för planområdet.	Trafiken på befintliga vägar ökar men bullerbelastningen i området kommer inte att påtagligt förändras, inga konsekvenser uppstår.		
Förorenad mark	Nollalternativet bedöms innebära oförändrade konsekvenser för planområdet och för miljömålet giftfri miljö.	Majoriteten av potentiellt förorenade mark är belägna inom, eller angränsande till, befintliga industriområden. Planförslaget bedöms därmed inte medföra någon negativ konsekvens.		

11.2 MILJÖBALKENS ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER OCH HUSHÅLLNINGSPRINCIPERNA

I miljöbalkens 2 kapitel anges att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas.

2 § Kunskapskravet

Samtlig personal som upprättat MKB:n har erforderlig utbildning och erfarenhet, se även avsnitt 1.2. Kravet efterlevs också genom samråd, sammanställning av underlag från olika källor samt beräkningar och bedömningar som görs vid framtagande av miljökonsekvensbeskrivningen. Processen syftar till att skaffa sig kunskap om miljöfrågorna i projektet för att minimera störningar.

3 § Försiktighetsregeln

Planeringen är gjord med hänsyn till omgivande förutsättningar och risk för påverkan. Där osäkerhet finns har hänsyn till motstående värden gjorts. Ambitionen är att minska påverkan på omgivningen.

4 § Kemikalier och produktval

I detta tidiga planeringskede har användande av kemikalier och produktval ej utvärderats. I kommande detaljplanering och projektering kommer detta att beaktas bland annat i områden kring Piteälven och andra vattendrag, inom vattenskyddsområde samt i områden för bostadsbebyggelse.

5 § Hushållning med resurser

I planeringen har hänsyn tagits till odlingsmark och produktiv skogsmark. I den fortsatta planeringen och projekteringen kommer hushållningsfrågor att vara en viktig del.

6 § Lokalisering

Lokaliseringsprincipen innebär att en sådan plats ska väljas att verksamheten kan bedrivas med minsta intrång och olägenhet för människor och miljö. Inom det definierade avgränsningsområdet har olika alternativa utvecklingsområden studerats.

7 § Rimlighetsavvägning

Nyttan med planförslaget har vägts mot nyttan av nollalternativet. I detta skede bedöms att planeringen kan fortsätta i den utpekade riktningen.

8 § Ansvar

Om skador och olägenheter uppstår ansvarar Piteå kommun för att avhjälpa eller ersätta dessa i enlighet med gällande lagstiftning.

11.3 MILJÖKVALITETSNORMER

Om föreslagna skyddsåtgärder för hantering av förorenad mark och dagvatten följs bedöms det inte finnas någon risk att miljökvalitetsnormerna för vatten och luft inte kan följas.

Övriga miljökvalitetsnormer är inte relevanta för fördjupad översiktsplan Öjebyn.

11.4 MILJÖMÅL

Av de 16 miljömålen bedöms God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- och djurliv och Giftfri miljö vara relevanta den fördjupade översiktsplanen.

Tabell 12. Bedömning av uppfyllelse av miljömål.

Miljömål	Bedöms medverka till måluppfyllelse	Motivering
God bebyggd miljö	Delvis	Planen bedöms innebära viss fragmentering av den sammanhållna kulturmiljön, påverka anblicken av miljön och innebära exploatering av grönytor. Planförslaget bedöms i de delar som påverkar kulturmiljön negativt motverka uppfyllelse av miljömålet.
Levande sjöar och vattendrag	Ja	Miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsten Svensbyfjärden bedöms kunna följas, sjön Hamnviken och befintligt naturligt strandområde till Svensbyfjärden bedöms inte påverkas. Planförslaget bedöms bidra till uppfyllelse av miljömålet.
Grundvatten av god kvalitet	Ja	Miljö kvalitetsnormerna för grundvattenförekomsten bedöms kunna följas. Planförslaget bedöms bidra till uppfyllelse av miljömålet.
Myllrande våtmarker	Kanske	Planen medför att inventerade myrar/kärr skyddas i ett längre perspektiv men flertalet sumpskogsområden riskerar att påverkas negativt. Planförslaget bedöms varken bidra eller motverka uppfyllelse av miljömålet.
Levande skogar	Kanske	Vid ett genomförande av planen avverkas produktionsskog men Lomtjärns upplevelseskog bevaras. Planförslaget bedöms varken bidra eller motverka uppfyllelse av miljömålet.
Ett rikt odlingslandskap	Nej	Vid ett genomförande av planen ianspråk tas odlingsbar jordbruksmark. Planförslaget bedöms motverka uppfyllelse av miljömålet.
Ett rikt växt- och djurliv	Kanske	Mindre ytor med naturmark tas i anspråk. Planförslaget bedöms varken bidra eller motverka uppfyllelse av miljömålet.
Giftfri miljö	Ja	Genomförandet av planen kan medföra att tidigare oidentifierade förorenade områden upptäcks. Planförslaget bedöms bidra till uppfyllelse av miljömålet.

12 SAMRÅD OCH GRANSKNING

12.1 SAMRÅD

12.1.1 Dialogmöten

Under 2019 genomförde en dialog i Öjebyn inom ramen för Solanderprojektet (då kallat Fördjupad översiktsplan Öjebyn etapp 1):

- Sammanställning dialog med allmänhet 2019-05-15.

Ytterligare en dialog genomfördes 2019 inom ramen för Unga kommunutvecklare, där ferieungdomar var ute och inspirerade medborgare att tycka till om aktuella frågor: Det behövs fler mötesplatser i Öjebyn;

Människor möts mest på Öjatorget och i butikerna: De allra flesta är trygga i Öjebyn, men det finns skillnader mellan könen; Kvinnor känner sig oftare otrugga.

Under april och maj 2022 har Piteå kommun genomfört dialoger för att få in allmänhetens synpunkter inför det fortsatta arbetet med Fördjupad översiktsplan för Öjebyn. Medborgardialogen har bestått av öppna möten på Storstrand samt drop-in dialoger på Öjatorget under sommaren 2022.

En dialog med barn och unga genomfördes under maj 2022 genom besök på låg-, mellan- och högstadielklasser för att ge eleverna chansen att tycka till om hur de tycker att Öjebyn är att bo och leva samt vad de tycker skulle göra Öjebyn ännu bättre.

Under våren och sommaren 2022 har också dialoger genomförts med bolag och verksamheter i Öjebyn.

Allmänheten har haft möjlighet att ta del av information och lämna synpunkter, idéer och förslag via kommunens webbsida.

Några exempel på tankar, idéer och synpunkter i den tidiga dialogen:

- Låt framtida utveckling främjas genom åtgärder som först och främst stärker befintliga kvaliteter.
- Naturen i Öjebyn har varit ett viktigt tema i dialogerna, önskemål om att befintliga gröna områden värnas och att anläggandet av Norrbottenabanan inte ska begränsa tillgången till viktiga rekreativområden som Lomtjärn och Grisberget.
- Vattnet – älven är en av de stora kvaliteterna i Öjebyn. Många synpunkter har framförts om att öka tillgängligheten till älven och de älvnära områdena.
- Storstrandspromenaden är ett viktigt område - något av en gömd pärla som borde lyftas fram mer.
- I och med den gemensamma målbilden att Öjebyn bör växa behöver utbudet av samhällsservice också växa.
- Barnen framförde synpunkter bland annat kring utökade bussturer och fler aktiviteter att göra i Öjebyn.
- Många tycker att det är viktigt att fortsätta satsa på och utveckla skolan.

Sammantaget gav dialogerna en rad förslag och rekommendationer för bland annat framtida bebyggelse, utvecklat näringsliv och förstärkta möjligheter för rekreation.

Dialogerna finns sammanställda i:

- Sammanställning medborgardialog FÖP Öjebyn maj-juni 2022.
- Sammanfattning barndialoger maj 2022.

12.1.2 Avgränsningssamråd

Avgränsningssamråd har genomförts med Länsstyrelsen i Norrbottens län, se avsnitt 4. Avgränsning miljöbedömning.

12.1.3 Samråd

Förslaget till fördjupad översiktsplan för Öjebyn har varit ute på samråd under tiden 15 maj – 25 juni 2023. Samrådshandlingen har skickats till länsstyrelsen, myndigheter, grannkommuner, kommunala förvaltningar, övriga instanser samt andra berörda. Samrådshandlingen har även funnits tillgänglig på Piteå kommuns webbplats och utställd på några platser i Öjebyn. Under samrådstiden har även två drop-in-möten hållits.

Under samrådsskedet inkom ca 50 synpunkter som bemöts i en separat samrådsredogörelse.

Utifrån de inkomna yttrandena har Piteå kommun valt att göra fem större ställningstaganden för fortsatt arbete med den fördjupade översiktsplanen:

- Två förslag om bostadsbebyggelse inom Riksintresseområde för kulturmiljö plockas bort och istället föreslås att befintliga detaljplaner upphävs.
- Förslaget om ett nytt särskilt boende för äldre vid Alfagränd plockas bort.
- Förslaget om en ny trafikplats vid E4 och ett utredningsområde för ny väg mellan väg 374 och E4 justeras, i det nya förslaget föreslås enbart en ny trafikplats på E4.
- Behålla förslaget för bostadsbebyggelse på området Stranden.
- Delar av verksamhetsområdet centrala Öjebyn föreslås på lång sikt få ändrad användning och pekats ut som ett område för stadsomvandling.

Kommunen har även gjort följande större revideringar:

- Tillägg i redovisningen av Riksintressen, gällande Kommunikationer – Flyg och Totalförsvaret.
- Tillägg av ett stycke som berör civilt försvar.
- Bättre redogörelse för det allmänna intresset Rennäring.
- Förtydligande kring motiv och förkastade alternativ som ligger till grund för utpekanden på jordbruksmark.
- Tydligare redogjort att vid exploatering kommer mängden hårdgjorda ytor att öka på ett flertal områden, vilket föranleder kommunen att i kommande skede se över dagvattensituationen särskilt.
- Komplettering i konsekvensbedömningen på de områden som riskerar att beröras av förekomst av eventuell sur sulfatjord.
- Tillägg av karta som belyser vilka områden som kan beröras av geotekniska risker som ras, skred och erosion.
- Ny summering av antal bostäder och boende efter borttagna och tillagda förslag.

12.2 GRANSKNING

Förslaget till fördjupad översiktsplan för Öjebyn har varit på granskning under tiden 22 november 2023 – 31 januari 2024. Granskningshandlingen har skickats på remiss till länsstyrelsen, myndigheter, grannkommuner, kommunala förvaltningar, övriga instanser samt andra berörda. Granskningshandlingen har även funnits tillgänglig på Piteå kommuns webbplats och utställd på Stadsporten i Piteå och på biblioteket i Öjebyn. Granskningen har annonserats i Piteå Tidningen samt på Piteå kommuns Facebook sida.

Under granskningen har ca 20 yttranden inkommit. Dessa synpunkter har bemötts i ett separat Granskningsutlåtande.

Synpunkterna har föranlett ett antal justeringar av det slutliga förslaget till fördjupad översiktsplan för Öjebyn:

- Området för teknisk försörjning är utökat för att möjliggöra två scenarier. Ett där redan ianspråktagen mark nyttjas och ett där naturmark nyttjas. Hela utpekat område är inte avsett att ianspråkta, utan ianspråktagandet ska göras yteffektivt.
- Utredningsområdet för vård och omsorg har ändrats från särskilt boende för äldre (SÄBO) till Rättsspsykiatri.
- Förslag har tillkommit om att fortsatt söka lämplig plats för SÄBO i Öjebyn men utanför arbetet med den fördjupade översiktsplanen.

- Verksamhetsetablering i Norra Lomtjärn ska inte ta hänsyn till de identifierade naturvärdeskärnorna – konsekvenserna kopplat till ianspråktagande av dessa kvarstår dock.
- Förtydligat koppling mellan planen och folkhälsomålen.
- Utökat med en framgångsfaktor som medger odlingslotter inom bland annat bostadsbebyggelse.

13 UPPFÖLJNING

13.1 DAGVATTENHANTERING

Uppföljning av genomförd dagvattenutredning föreslås ske vid kommande detaljplanearbete samt fortsatt anpassning till Piteå kommuns riktlinjer för dagvattenhantering.

I kommunens dagvattenutredning anges att följande ska beaktas i den fortsatta planeringen av dagvattenhanteringen inom planområdet:

- Höjdsättning
- Fördröjning
- Rening (minst 75 % rening av fosfor i dagvattnet som går till bäcken)
- Hantering och beaktande av sura sulfidjordar
- Beakta grundvattenförekomst (Hedens verksamhetsområde)
- Dagvatten bör inte ledas till Hamnviken
- Krav på oljeavskiljare inom planerade verksamhetsområden
- Avrinningsområdesplaner för vattenförekomster

Det är även viktigt att fortsätta studera kompensationsåtgärder för att minska näringsbelastningen på den namnlösa bäcken (WA99756283) och på recipienten Rävahavet.

13.2 KULTURMILJÖ

För utveckling inom riksintresset finns ett behov av ett tydligt kunskapsunderlag som kan ge vägledning och rekommendationer hur för riksintresset bör hanteras i planeringsprocesser. Detta gäller både avseende befintlig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och komplettering med nya tillägg och utveckling.

I samband med kommande detaljplanering bör kulturmiljökompetens medverka där höga kulturvärden finns. I samband med kommande utveckling bör kulturmiljöinventering göras och analys tas fram, så att kulturvärden tas tillvara vid utveckling.

Ett uppdaterat kulturmiljöprogram ska kunna ge stöd både vid översiktsplanering, detaljplanering och i enskilda lovärenden. I samband med utveckling är behovet av ett tydligt och uppdaterat kulturmiljöprogram särskilt stort. Då ett färdigt och antaget kommunövergripande kulturmiljöprogram i dagsläget saknas bör ett kulturmiljöprogram tas fram. Behov att aktualisera kommunens kulturmiljöprogram lyfts också fram i planförslaget.

Vid kommande detaljplanering bör det utredas vidare hur riksintresset för kulturmiljövård kan komma att påverkas. Bland annat kan visuell påverkan på vyer/landskapsrum behöva studeras. Det gäller även exploatering utanför riksintresseområdet som kan komma att påverka siluetten av kyrkstaden eller anblicken av kyrkstaden från omgivningarna samt utblickar mot Svensbyfjärden och stadens tidigare hamn.

I samband med detaljplanering bör även utredning av kulturvärden på kommunal och regional nivå göras.

Hänsyn bör tas till odlingslandskapets värden samt till fornlämningar som en del av kulturlandskapet i samband med kommande detaljplanering.

13.3 KOMMUNIKATIONER

Norrbottenbanans lokalisering inom den korridor som Trafikverket beslutat ska ligga till grund för det fortsatta planeringsarbetet behöver följas upp då områden för t.ex. Vård och omsorg, Arbete och näringsliv, Verksamhetsområden och Utredningsområden för Samhällsfunktion kan beröras och behöva anpassas så att de inte utgör ett hinder för Norrbottenbanan.

En möjlig framtida omdragning av Piteabanan och dess effekter på omgivningen i samband med en framtida utbyggnad av Norrbottenbanan studeras vidare i kommande uppdatering av kommunens översiktsplan.

14 REFERENSER

- Backman, L. (2011). *Öjeby kyrka. Schaktkontroll vid Öjebykyrka, Piteå lsf, Piteå sn Raä 225, Norrbottens län. Luleå 2009*. Luleå: Rapport 2011:31, Norrbottens museum.
- Buljo, T.-H., & Östlund, O. (2013). *Kronbodsgatan 3, Öjebyn – Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning av fornlämning Raä 225:1, stadslager, fastigheten Öjebyn 45:11, Piteå sn och kn, Västerbottens landskap, Norrbottens län*. Luleå: Rapport 2013:4, Norrbotten museum.
- Jonsson, M. (2009). *Öjebyn - Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning inom Raä 225. Öjebyns kyrkstad och Raä 345, bytomt/gårdstomt. Fastighet Öjebyn 35:64 och S:4. Piteå socken och kommun, Västerbottens landskap, Norrbottens län*. Luleå: Rapport 2009:26, Norrbottens museum.
- Jonsson, M. (2009). *Öjebyn och Hortlax. Förundersökning inom Raä 225, Öjebyns kyrkstad och särskild utredning inom Raä 363, Hortlax. Piteå och Hortlax socken. Piteå kommun, Västerbottens landskap, Norrbottens län*. Luleå: Rapport 2009:35, Norrbottens museum.
- Jonsson, M. (2009). *Öjebyn. Räddningsundersökning. Fastighet Öjebyn 24:45 och 120:2, Piteå socken och kommun, Västerbottenslandskap, Norrbottens län*. Luleå: Rapport 2009:18. Norrbottens museum.
- Jordbruksverket. (den 21 12 2022). *Jordbruksverket*. Hämtat från Databasen Tuva: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/objektrapport/28F-100>
- Ljungdahl, Ewa. (den 03 02 2023). *Det samiska kulturlandskapet*. Hämtat från Samiskt informationscentrum, samer.se: <https://samer.se/1688>
- Länsstyrelsen i Skåne Län. (2007). *Riktlinjer för riskhänsyn i samhällsplaneringen (RIKTSAM). Bebyggelseplanering intill väg och järnväg med transport av farligt gods - Skåne i utveckling 2007:06*.
- Länsstyrelsen Norrbotten . (2017). *Klimatförändringar i Norrbottens län - konsekvenser och anpassning för areella näringar och ekosystemtjänster. Rapportserie nr 11/2017*. Luleå: Länsstyrelsen i Norrbottens län.
- Länsstyrelsen Norrbotten. (den 25 11 2022a). *Natura 2000 Piteälven, bevarandeplan*. Hämtat från Skyddad natur: <https://geodata.naturvardsverket.se/handlingar/rest/dokument/284987>
- Länsstyrelsen Norrbotten. (den 29 12 2022b). *Riksintresse friluftsliv, värdebeskrivning*. Hämtat från Skyddad natur: <https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/256768>
- Länsstyrelsen Norrbotten. (den 08 12 2022c). *Bevarandeprogram Norrbotten, 1993*. Hämtat från Planeringskatalogen Länsstyrelsen: <https://catalog.lansstyrelsen.se/store/31/resource/176>

- Länsstyrelsen Norrbotten. (den 25 11 2022d). *Skyddad natur, vattenskyddsområde*. Hämtat från Skyddad natur:
<https://geodata.naturvardsverket.se/handlingar/rest/dokument/334236>
- Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län. (2006). Riskhantering i Detaljplanprocessen.
Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods. Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län.
- MSB. (2015). *Handbok - Hantering av brandfarliga gaser och vätskor på bensinstationer*.
- Naturvårdsverket. (den 25 11 2022). *Natura 2000 Piteälven, beskrivning*. Hämtat från Skyddad natur:
<https://nvpub.vic-metria.nu/handlingar/rest/dokument/204188>
- Naturvårdsverket. (den 03 03 2023). *Vad är ekosystemtjänster och varför behövs de?* Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/varfor-behovs-ekosystemtjanster/>
- Norrbottens ornitologiska förening. (den 08 02 2023). *Fågellokaler*. Hämtat från Norrbottens ornitologiska förening:
<https://nof.nu/fagellokaler/>
- Piteå kommun. (2021). *Plan för klimatanpassning*. Piteå: Piteå kommun.
- Piteå kommun. (den 13 01 2023). *Piteå kommun webbkarta*. Hämtat från Piteå kommun:
<https://gisportal.pitea.se/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=607d6952afce4815a15d06a633914278>
- RAÄ. (den 25 11 2022). *Riksintressebeskrivningar, Norrbotten*. Hämtat från RAÄ:
https://www.raa.se/app/uploads/2022/06/BD_riksintressen.pdf
- Sametinget. (den 25 11 2022). *Östra Kikkejaure*. Hämtat från Sametinget: <https://www.sametinget.se/12561>
- SLU. (den 18 01 2023). *Fyndkartor - Artfakta från SLU Artdatabanken*. Hämtat från Artdatabanken:
<https://fyndkartor.artfakta.se/searchresults/map>
- SMHI. (den 11 01 2023). *Fördjupad klimatscenariotjänst*. Hämtat från SMHI Klimat:
<https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/fordjupade-klimatscenarioer/met/sverige/medeltemperatur/rcp45/2071-2100/year/anom>
- Trafikverket. (den 06 01 2023). *NVDB på webb*. Hämtat från Trafikverket:
<https://nvdb2012.trafikverket.se/SeTransportnatverket>

15 HISTORISKA KARTOR

- Stockholms Universitetsbiblioteks samlingar, kartrummet
- Ekonomiska karteverket, Pite härad, 1869–1880
- Rikets allmänna kartverk
- Häradsekonomiska kartan, 31–1, 1859-78
- Pite härad 1869–80
- Lantmäteristyrelsens arkiv
- Öjebyn, Storskifte 1802
- Öjebyn, Avmätningsskarta 1724